

*”Vi er ikke akkurat
blinde av kjærlighet”*

-En kvalitativ studie av forpliktelse og kvaliteter
ved langvarige parforhold

Astrid Gangestad
Diakonhjemmet Høgskole
(Mafam 2011-2)

Masteroppgave i
Familieterapi og systemisk praksis
Veileder: Åse Holmberg
Antall ord: 28350
29. mai 2015

*Eg skal vera der
Når du blir gammal, kjære.*

*Eg skal sjå den krøkte nakken din
reisa seg enno fritt
i din ungdoms mod.*

*Når brysta dine slakkar sitt spenn,
tømde og brukte av livsens flod,
skal dei framleis kvila trygt
i mi kuvne hand.*

*Når håret sløkkjer sin glans
og nådelaut bleiknar mot døden,
skal eg kyssa det som før,
og ikkje ein augneblink skal du tvila.*

(Alders år, Sigmund Skard 1989)

Forord

Jeg kan ikke si annet enn at det er deilig å være ferdig med denne oppgaven, selv om temaet er minst like spennende nå som da jeg begynte på dette masterprosjektet. Det å være i et godt parforhold dekker noen grunnleggende behov for tilknytning og tilhørighet som de aller fleste mennesker har. Jeg tror at vi i dag på mange måter har større muligheter til å oppleve gode parforhold enn det mange har hatt før oss. Det har vært inspirerende å samtale med parene i denne undersøkelsen, som etter sine erfaringer fra samliv gjennom 20-30 år, gleder seg til å bli gamle sammen. Takk for at dere så åpent og raust har delt av deres erfaringer fra eget parforhold. Jeg har grått, ledd og humret meg igjennom lydopptak og nedskrevne intervjuer. Dere er alle forbilder for meg på hver deres måter.

”Er vi rare eller?”

”Vi er ganske kjedelige!”

”Det kan ikke bli rare masteroppgaven av dette her?...”

Dere er ikke rare, og absolutt ikke kjedelige! Hvis ikke det blir ”noe særlig masteroppgave” av dette her, så er det i hvertfall ikke deres skyld. Ansvar for feil og mangler og de tolkninger som er foretatt, ligger helt og holdent på meg.

Langvarige parforhold er et tema som ligger nært opp til mitt eget liv og erfaringsbakgrunn. Det å forske på parforhold har derfor vært en utfordrende prosess, fordi det parallelt har betydd å reflektere over erfaringer fra eget liv, fra det som har vært og det som er, og samtidig skulle forsøke å legge bort sitt eget og være tro mot forskningsprosessen.

Takk til veileder Åse Holmberg for veiledning, tilgjengelighet, oppmuntring og vennlige dytt! Takk til mine barn Ole-Martin og Aurora for tålmodighet og selvstendighet, for påkrevd oppmerksomhet og antakelig nødvendige avbrytelser. Selv om bokselapskaus og Grandiosa ikke er å forakte, skal vi nå begynne å leve livet igjen – inkludert grønnsaker og middag på bordet. Takk til min kjæreste Jan Eirik for tålmodighet og utholdenhet – generelt – du bidrar til å utvide min forståelse av parforhold. Det kan stadig være avstand mellom teori og praksis vedrørende kjærlighet og parforhold, men du har ikke gitt opp! Takk for din kjærlighet.

I dedikasjon til Kjell Ove hvis vårt langvarige samliv fikk en brå slutt 25. august 2008.

Mai 2015, Astrid Gangestad

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er langvarige parforhold, med særskilt fokus på forpliktelse og viktige kvaliteter ved samlivet.

Kjærlighet og samliv er et tema som engasjerer mange, og parforhold er en vesentlig del av tilværelsen til de aller fleste i løpet av livet. I en tid hvor etablering, utforming og varighet av parforhold og familieliv ser ut til å være mer variert enn tidligere, er det interessant å se på hva som gjør at et samliv faktisk varer.

Oppgaven bygger på en kvalitativ studie der det er foretatt intervjuer av fire par som alle har vært gift i over 20 år. Intervjuene er analysert etter metoden ”systematisk tekstkondensering” (Malterud 2011). Følgende problemstillinger belyses:

- Hva er parets refleksjoner omkring forpliktelse og varighet i parforholdet?
- Hva mener parene har bidratt til at de har holdt sammen?
- Hva er parets refleksjoner omkring ivaretagelse av parforholdet?

Jeg har benyttet teorier om senmoderne parforhold av Giddens, Beck og Beck-Gernsheim og Finkel m.fl. og Sternbergs teori om kjærlighet, sammen med et utvalg av foreliggende forskning for å belyse problemstillingen.

Viktige kvaliteter i parforholdet som parene vektlegger er: Den åpne og ærlige samtalen, respekt og aksept, trygghet og tillit, og bruk av tid sammen.

Slik jeg oppfatter parenes forpliktelse, vektlegges en ”følelsesmessig forpliktelse ut ifra hengivenhet, kjærlighet og tilknytning til partneren”. Parforholdet ivaretas i ulik grad og på ulike måter, ikke ut fra en sårbarhet og risikovurdering, men basert på et indre ønske om å ha det godt sammen. Den praktiske hverdagskjærligheten hvor man tar hensyn og viser omsorg er like viktig som kjærlighetsord eller synlige tegn på intimitet.

Innhold

1 Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn for valg av tema	7
1.2 Temaets relevans.....	10
1.3 Utvikling av problemstilling	12
1.4 Presentasjon av forskningsprosjektet.....	13
1.5 Avgrensninger.....	14
1.6 Oppgavens videre oppbygging	14
2 Teori.....	16
2.1 Historiske perspektiver på parforholdet i Norge	16
2.2 Dagens parforhold.....	18
2.3 Teorier om parforholdet	20
2.3.1 Det rene forhold – Giddens	20
2.3.2 Individualiseringsprosesser - Beck og Beck-Gernsheim	22
2.3.3 The Souffication of Marriage - Finkel m.fl	23
2.3.4 The Triangular Theory of Love - Sternberg.....	25
2.4 Relevant forskning.....	27
3 Metode	34
3.1 Valg av metode og design	34
3.2 Vitenskapsteoretisk ståsted.....	35
3.3 Utvalg	36
3.4 Det kvalitative forskningsintervjuet	38
3.4.1 Intervjuguiden	38
3.4.2 Intervjusituasjonen.....	39
3.4.3 Fra tale til tekst – transkriberingsprosessen	40
3.5 Analyse av data	40
3.6 Forskningsetikk	43
3.7 Vurdering av refleksivitet, validitet og reliabilitet	44
4 Resultat av analysen.....	47
4.1 Forpliktelse og varighet	47
4.1.1 Intensjon ved ekteskapsinngåelsen.....	47
4.1.2 Underveis i parforholdet	48
4.1.3 Samlivsbrudd i nettverket	50
4.2 Viktige kvaliteter i parforholdet	51

4.2.1 Den gode samtalen.....	51
4.2.2 Respekt.....	53
4.2.3 Tid sammen som familie	54
4.2.4 Trygghet, tillit og fravær av sjalusi	54
4.3 Refleksjoner om Parforholdet og den andre.....	55
4.3.1 Prosjekt parforhold.....	55
4.3.2 Sparringspartner.....	57
4.3.3 Konflikthåndtering.....	58
4.3.4 Kjærlighetsuttrykk	59
4.3.5 (De gode) følelsene	60
5 Drøfting og oppsummering av sentrale funn	62
5.1 Forpliktelse og varighet	62
5.1.2 Samlivsbrudd i nettverket	65
5.2 Kvaliteter i parforholdet	66
5.2.1 Den gode samtalen.....	66
5.2.2 Respekt – aksept og positivt fokus	68
5.2.3 Tid hver for seg og sammen	69
5.2.4 Trygghet og tillit.....	70
5.3 Parforholdet	71
5.3.1 Kjærlighet, følelser og forpliktelse	74
Oppsummering.....	77
Litteraturliste.....	78

Vedlegg

1. Presentasjon av parene.
2. Forespørsel på facebook.
3. Informasjonsskriv.
4. Godkjenning fra NSD.
5. Intervjuguide.

1 Innledning

“We are the choices that we have made”

sier Francesca (Meryl Streep) til Robert (Clint Eastwood) i filmen *The Bridges of Madison County*¹, og gir med dette sin begrunnelse for å bli værende i ekteskapet i stedet for å bryte opp og følge sin nyvunnede og intenst lidenskapelige kjærlighet. I dette beskrives en forpliktelse til ekteskapet som tilsynelatende kan virke som mer vanlig på den tiden filmen har sitt utspring i 1965 enn da den ble publisert i 1995. Filmen beskriver en altoppslukende kjærlighet som uventet inntreffer mellom to middelaldrende mennesker som tilfeldigvis møtes da Francesca er hjemme uten ektemann og barn, og fotografen Robert har kjørt seg bort. Vi følger paret gjennom fire intense dager, hvor kjærligheten beskrives som en opplevelse ingen av dem har kjent før. Det dirrer mot slutten av filmen da vi får se Francesca, med hånden på bilens dørhåndtak, vurderer å springe ut i regnet for å bli med Robert på ferden videre. Jeg tror mange filmseere håpte Francesca skulle føle seg mer forpliktet til å følge sine lidenskapelige følelser, i stedet for å bli værende i ekteskapet.

“Do what you have to do, to be happy in this life”, formidler Francesca via sine dagbøker, til sine barn. Vi aner at det for datteren sin del betyr oppbrudd og skilsmisse fra sin mann, mens det for sønnen sin del betyr et ønske om å starte opp på nytt med sin kone.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Parforhold, samliv og kjærlighet er et tema som har engasjert meg så lenge jeg kan huske. Dette var også noe som førte meg inn på studiene i familierapi. Jeg tror jeg har vært vel så opptatt av det vanskelige og smertefulle, som av det gode. Fra mine ungdoms kjærlighetssorger, gjennom samlivsbrudd i nære omgivelser og til voksenlivets egne samlivsutfordringer har jeg undret meg over hvordan noe som skal være så fint, noen ganger kan være så vondt og vanskelig. Nå tilhører jeg den aldersgruppen hvor skilsmissemfrekvensen er høyest, og det er lett å få et inntrykk av at veldig mange går fra hverandre.

---

¹ Basert på Robert James Wallers novelle med samme navn (1995).

Jeg har i de siste årene praktisert som familierapeut ved et familievernkontor, hvor samtaler med par har utgjort hovedtyngden av sakene. Familievernkontorene skal gi tilbud om behandling og rådgivning ved vansker, konflikter eller kriser i familien². Det er ulike grunner til at par søker hjelp. Jeg har møtt mange par som ønsker å få det bedre sammen. Noen ønsker å bedre kommunikasjonen eller bearbeide tillitsbrudd. Noen ønsker å finne ut om forholdet skal fortsette eller avsluttes. For mange er dette en hard kamp med mye arbeid, store utfordringer og mye som står på spill.

Mine møter med parene på familievernkontoret har gjort meg enda mer overbevist om at det er viktig å jobbe for gode parforhold. Et godt parforhold kan forebygge konflikter, utroskap og samlivsbrudd som for de fleste fører til store omkostninger både økonomisk, sosialt og helsemessig (Thuen 2002). Samtidig har jeg blitt mer nysgjerrig på hva det er som skal til for at et samliv skal vare, i en tid hvor følelsesmessige årsaker er en legitim grunn for å skille seg. Blir det slik at man må jobbe for å stadig beholde gode følelser, eller er forpliktelse en verdi som bidrar til å holde et par sammen, gjennom perioder hvor gode følelser ikke er dominerende?

”Livet er for kort til ikke å ha det bra”, er en holdning vi stadig konfronteres med. Jakten på lykken, og drømmen om en bedre framtid, har vært en drivkraft for mennesker til alle tider. I følge Dahlèn (2011) har denne rastløse jakten akselerert i en tid med rivende teknologisk utvikling og raske medier. Han hevder at det aldri før har vært enklere å oppnå lykke for en kort stund, men at det samtidig er vanskeligere enn noen gang å holde på den. Forventningen om lykke blir en kamp etter det perfekte, etter ikke å gå glipp av noe rundt neste sving som kan være enda bedre (ibid.). Kanskje er det slik at dette også påvirker våre forventninger til parforholdet. Internett har skapt en ny arena hvor valgmuligheten for potensielle kjæresten har eksplodert. Dahlèn hevder at ettersom antall valgmuligheter øker, jo mer synker tilfredsheten med det valget vi gjør. ”Jo flere alternativer som finnes, desto større er risikoen for at det finnes noe bedre et annet sted.” (Dahlèn 2011:53).

---

²samt foreta meklinger Jf. Lov om familievernkontorer § 1. Dette er en statlig spesialtjeneste forvaltet av Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. I 2013 arbeidet familievernet med ca 32 200 saker, hvorav ca 25 200 av disse var nye saker. I 43 % av disse sakene var tematikk relatert til parforholdet den viktigste årsaken til å oppsøke familievernkontoret. Hovedtema for sakene som ble avsluttet var å styrke parforholdet (23 %). 14 % av sakene dreide seg om et ønske om å avklare eller avslutte forholdet.

I A-magasinet samlivsspalte 8. mai 2015 siteres en kvinne som skriver at hun savner noe hos sin samboer som hun ikke klarer å sette fingeren på.

”Han ser meg og forstår meg, vi kan snakke om alt, og han tar sin del av husarbeidet, og vel så det. Dessuten følger han opp barna sine(...) han er vel i manges øyne en drømmemann, også i mine(...) jeg er forelsket i ham, det vet jeg. Og vi har flott sex sammen(...) han heier på meg og berømmer meg for alt jeg får til...”

Psykolog Frode Thuen’s anbefaling til kvinnen er å være åpen om sine svakheter og se om samboeren kan romme disse. *”I så fall er han kanskje drømmemannen. Hvis ikke, finnes det nok bedre menn der ute.”* (Thuen 2015:74). Både innspill og svar understreker vel det Frønes og Brusdal fastsetter: Moderne mennesker krever mye av hverandre (Frønes og Brusdal 2000).

Hvilke holdninger vi som parterapeuter har til hva som er et godt samliv og hvilke forventninger man *kan* ha til en partner, kan være med å prege vår terapi (Øfsti 2010). Når jeg selv er en del av et parforhold, blir temaene raskt gjenkjennelige og personlige. Mange av de problemene som par strever med kan skape resonans til mitt eget liv (Jensen 2011:310 f). Dette kan øke min innlevelsessevne som terapeut, men det kan også begrense min nysgjerrighet. Noen ganger har klientene overrasket meg i hva de tåler og holder ut i sine forhold, og noen ganger forundres jeg over hva de krever og forventer av den andre.

”Samtalen skal dreie seg om parets verdier, ikke om terapeutens verdier,” står det i en brosjyre for familieverntjenesten i Norge (Bufetat 2009). Dette betyr ikke at terapeuter skal være verdinøytrale. Selv er jeg preget av et kristent syn på ekteskapet som framhever det varige, livslange samlivet hvor man skal holde sammen ”i gode og onde dager inntil døden skiller dere”. Religiøse normer hadde en langt sterkere påvirkning på vår kultur tidligere enn den har nå. Finnes det et annet ideal om *det varige, livslange parforholdet*, eller er Giddens *rendyrkede forhold* idealet i vår samtid; et parforhold varer så lenge man finner det tilstrekkelig tilfredsstillende å være i det (Giddens 1994:63).

Som familieterapeuter setter vi mål og rammer for samarbeidet i terapien, både fordi dette gir et styringsverktøy å arbeide etter, men også fordi det påvirker innholdet og relasjonen. Når jeg arbeider med par, er jeg opptatt av at klienter må sette en ramme for sin par-eksistens så lenge som de jobber med forholdet i parterapi. Hvordan paret tenker om parforholdets varighet, om

forpliktelsen som en ramme rundt forholdet, kan påvirke hvordan man tenker og arbeider med sine utfordringer. Jeg tror dette gjelder for parforhold utenfor terapirommet også.

”If the marriage continues, it must be due to some kind of commitment, but what goes on inside the marriage will be a function of the kind of commitment made.” (Swensen og Trahaug 1985:944).

1.2 Temaets relevans

Samliv og parforhold er et tema som engasjerer mange. Vi overflømmes av gode råd om hvordan å få samlivet til å vare og hvordan samlivet bør være, via internett, tv og tabloider. Det er skrevet en stor mengde selvhjelps litteratur med gode råd til hvordan man kan forbedre og utvikle sitt parforhold. Det presenteres der en oppfatning om at parforholdet skal utvikle seg, og at det kreves en viss innsats og vedlikehold for å få dette til, slik at det varer. Ut fra dette perspektivet har det vokst fram ulike former for samlivskurs og parterapi, både i statlig og privat regi. Stadig flere oppsøker familievernkontorene i den hensikt å få det bedre sammen. Danielsen og Mühleisen mener denne framveksten av samlivskurs føyer seg inn i den selvhjelps- og selvutviklingstradisjon som har utviklet seg fra 1960-tallet, på bakgrunn av de individualiseringsprosesser som sosiologer som Beck, Beck-Gernsheim og Giddens mener kjennetegner vår tid (Danielsen og Mühleisen 2009:6 ff). Det betyr at den enkelte er ansvarlig for sitt eget liv, også for sin egen emosjonelle skjebne (Illouz 1997:201). Samtidig har vi i vår vestligorienterte kultur en forståelse av at forelskelse og kjærlighet er en forutsetning for et parforhold³ (Thagaard 2005:21). Vi er riktignok inneforstått med at forelskelsen og lidenskapen er noe som vil avta, men den vil forhåpentligvis erstattes med en dypere form for kjærlighet. Kjærligheten er viktig innenfor parforholdet, men innenfor en individualiserings- og selvutviklingstradisjon har individene selv ansvaret for at parforholdet er bra nok, og at kjærligheten holder (Danielsen og Mühleisen 2009).

Til tross for en større variasjon i samlivsformer, familieliv og et økende antall aleneboere sammenlignet med tidligere, så viser statistikken at de fleste ønsker å leve sammen i par. Unge mennesker ønsker seg stabile forhold, barn og forpliktelser (Blom 1992 jf. Syltevik 2000). Også hos de som har gjennomgått et samlivsbrudd, er det mange som ønsker å etablere

---

³ En romantisk diskurs som dominerer vår kultur, til forskjell fra parforhold som inngås på bakgrunn av andre årsaker

seg på nytt (Noack og Seierstad 2003, Syltevik 2000). Vi finner en massiv økning av datingtjenester på internett som ønsker å hjelpe mennesker til å møte hverandre. Dette viser at parforholdet står fortsatt sterkt. ”På mange måter kan en si at (...).idealet om det varige parforholdet og idealet om den romantiske kjærligheten aldri har stått sterkere” (Syltevik 2005: 48). For mange er parforholdet en arena som gir mulighet for selvrealisering og kommunikasjon, et sted der man kan uttrykke ønsker og lengsler, og derigjennom få en bekreftelse på sin egen gyldighet (Caillé 1992:135).

Er det slik at gode følelser og kjærlighet er blitt det eneste grunnlaget for parforholdets eksistens i dag? (Moxnes 1994:112, Alberoni 1997:13 f). Manglende følelser eller savn av en sterk følelsesmessig tilknytning er i dag en legitim årsak for å avslutte et parforhold (Thagaard 2005:139). Følelser og kjærlighet kan også være en årsak til å avslutte et forhold for å fortsette et annet. Men ifølge Sternberg består kjærlighet av ikke bare intimitet og lidenskap, men også forpliktelse (Sternberg 1986). Undersøkelser har vist at de som opplever at de har et godt ekteskap, mener at forpliktelse er en av de viktigste årsakene til dette (Ferguson 1993 jf. Adams and Jones 1997). Fromm (1985) mener at å elske en annen ikke bare er en sterk følelse, men en vurdering, beslutning og et løfte. Han beskriver kjærlighet som en kunst, som i likhet med andre kunstarter må læres og tilstrebes med disiplin, konsentrasjon, tålmodighet og dedikasjon. ”Kjærlighet skulle vesentlig være en viljesakt, en beslutning om å vie mitt liv til et annet menneske” (Fromm 1985:60). Kjærlighet er et universelt fenomen som alltid har eksistert (Alberoni 1997:22). Men den er ingen uforanderlig størrelse som vedvarer i seg selv. Den møter stadig utfordringer som må overvinnes. Alberoni hevder at det er nettopp en overvinnelse av disse krisene som *er* kjærlighet, og som utgjør en fornyelse av kjærligheten (Alberoni 1997: 275).

Forskning viser at et godt parforhold er en buffer mot psykiske lidelser som depresjon og ensomhet, og at et dårlig parforhold forringer helse og livskvalitet i tilsvarende negativ retning (Barstad 2012, Røsand 2012, Hawkins og Booth 2005). Dette betyr at et parforhold bør oppleves godt for at det skal ha positiv effekt. Statens satsning på samlivskurs og familievern begrunnes med at samliv er folkehelse, og at gode samliv kan læres. Formålet for det forebyggende familiearbeidet er blant annet å redusere antall samlivsbrudd, noe som igjen vil gi positive ringvirkninger i samfunnet både menneskelig og økonomisk, og være viktig for barns behov for gode og stabile oppvekstvilkår (St.meld. nr.29:12 ff).

Endringer i familiemønster i vestligorienterte kulturer har inspirert forskere til å studere parforhold og familie særlig gjennom de siste 50 år. Mye av forskningen har i tidligere år rettet seg mot det økende antall skilsmisser og årsakene til dette (McCabe 2006). De siste tiårene har fokuset økt på hva som gjør at mange også holder sammen over lang tid, og hva som kjennetegner de parene som oppgir å være tilfreds eller svært tilfreds med samlivet (McCabe 2006, Parker 2002, Bachand og Caron 2001)⁴. Siden skilsmissestatistikken har vært stigende, kan det tenkes at de ekteskap som varer, varer fordi de har høy kvalitet. Ifølge Mackey og O'Brien er ikke denne sammenhengen entydig, det finnes undersøkelser som viser at ekteskap med høy kvalitet ender i skilsmisse, og ekteskap med dårligere kvalitet som varer (Mackey og O'Brien 1995). Jeg ønsker derfor å se på viktige kvaliteter i langvarige parforhold sammenholdt med opplevelsen av forpliktelse. Med utgangspunkt i et "friskhetsperspektiv", ønsker jeg å bidra til å løfte fram hva som er viktig for noen av dagens parforhold. I studieplanen for familieterapi ved Diakonhjemmet er det lite pensumlitteratur som omhandler par og parterapi. Jeg håper derfor dette prosjektet kan bidra til at jeg og andre familieterapeuter kan møte nye par i terapi med mer kunnskap, som igjen kan føre til at de opplever å få god hjelp til å komme videre i sin prosess.

1.3 Utvikling av problemstilling

Selv om det også i parterapi kan være riktig å arbeide ut fra hva som oppleves bra i parforholdet, er det opplagt at par ikke oppsøker familievernkontoret først og fremst for å fortelle om det som fungerer. Jeg ønsket derfor å intervju noen som ikke oppsøker terapien. Hvordan er deres parforhold? Hva har vært viktig for disse parene? Hva er det som gjør at de holder sammen? Hvilke utfordringer har de hatt i sitt samliv? Hvordan ser de på forpliktelse? I følge Gottman viser forskning at man strever med de samme tingene både i fornøyde og misfornøyde ekteskap⁵ (Gottman 1999:7). Samtidig er det viktig å være åpen for at de faktorene som bidrar til at noen har det bra, ikke trenger å være de samme faktorene som man jobber med hos par som sliter (Bradbury, Fincham & Beach 2000 jf. Rauer og Volling 2013).

---

⁴ Mye av tidligere forskning av fornøyde parforhold er dessuten kvantitativ forskning basert på utfylling av skjemaer jf. Bachand og Caron (2001).

⁵ Engelsk-språklige studier av fornøyde parforhold bruker gjerne betegnelsen "happy marriages/relationship", noe som kan bety både lykkelige eller fornøyde ekteskap/parforhold. På norsk kan dette gi noe ulike assosiasjoner. Jeg har i denne oppgaven valgt å oversette "happy" med "fornøyde".

Gottman sier det slik: *”En ortopedist må ha kunnskap om hvordan et friskt ben fungerer, men han må også vite hva som er viktig for å få et benbrudd til å heles.”* (Gottman 1999:7, min oversettelse).

Med dette utgangspunkt ble min problemstilling som følger:

Hva er parets refleksjoner omkring sitt langvarige samliv?

Ut fra problemstillingen ønsker jeg å få følgende spørsmål belyst:

- Hva er parets refleksjoner omkring forpliktelse og varighet i parforholdet?
- Hva mener parene har bidratt til at de har holdt sammen?
- Hva er parets refleksjoner omkring ivaretagelse av parforholdet?

1.4 Presentasjon av forskningsprosjektet

Dette masterprosjektet bygger på en kvalitativ studie der jeg har intervjuet fire par bosatt på Østlandsområdet. Parene meldte seg selv etter en henvendelse jeg la ut på Facebook. Der søkte jeg etter par som hadde levd sammen i mer enn 15 år, og som var under 50 år gamle.⁶

Det at informantene har meldt sin interesse ut fra eget initiativ (selvseleksjon), kan bety at de representerer holdninger som har en spesiell referanse til undersøkelsen (Thagaard 2005:50), for eksempel at de er mer fornøyd med parforholdet sitt sammenlignet med andre. Fordelen med selvseleksjon er at man kan forvente at de har kunnskap og refleksjoner omkring temaet som gjør intervjuene informative.

Alle mine informanter var på forhånd ukjent for meg. Intervjuene ble transkribert og senere analysert ved hjelp av metoden ”systematisk tekstkondensering” (Malterud 2011). Metoden har som formål ”å utvikle kunnskap om informantens erfaringer og livsverden innenfor et bestemt felt” (ibid:97). Viktig i denne analysen er å forsøke å sette egen forforståelse og forhåndskunnskap i parentes, og slik være mest mulig tro mot informantenes egne beskrivelser og sentrale betydninger i disse beskrivelsene (Kvale og Brinkmann 2009:45f).

---

⁶ Det er stor variasjon i undersøkelser vedrørende langvarige parforhold i hva man definerer som ”langvarig” (Bachand & Caron 2001). Mitt ønske var å kombinere studie av langvarighet knyttet til teorier om ”senmoderne parforhold” (Giddens 1994, Bech og Bech-Gernsheim 1995, Finkel 2014), og da fant jeg 15 års varighet kombinert med aldersgruppen under 50 år som mest aktuell.

En nærmere presentasjon av intervjuene og analyseprosessen gjøres rede for i metodekapittelet (kapittel 3).

1.5 Avgrensninger

Jeg har valgt en kvalitativ studie med et begrenset utvalg, hvor informantene selv meldte sin deltakelse, jeg må derfor anta at de er spesielt interessert i temaet. Det primære i denne oppgaven er å beskrive hvilke refleksjoner disse fire parene gjør seg omkring hva som har vært viktig i deres samliv. Jeg kan derfor ikke si noe generelt om dagens parforhold, men forhåpentligvis løfte fram noen viktige perspektiver.

Jeg ser i denne undersøkelsen blant annet på hva informantene tenker om ekteskapet som ramme omkring parforholdet, men siden alle informantene er gift, gir ikke denne undersøkelsen grunnlag for en sammenligning mellom ulike samlivsformer. Fordi undersøkelsen og problemstillingen ikke primært rettet seg mot ekteskap, bruker jeg for det meste begrepet ”parforhold”, men også ”samliv” eller ”ekteskap”.

Da jeg har valgt å intervjuer hvert av parene som en enhet, tar ikke oppgaven sikte på å sammenligne uttalelser mellom han og henne, bortsett fra der det er eksplisitte forskjeller (se for øvrig Metode kap. 3.4.2).

1.6 Oppgavens videre oppbygging

Oppgaven er delt inn i fem kapitler.

Kapittel én presenterer oppgavens tema, bakgrunn for tema og valgt problemstilling og forskningsspørsmål. Kapittelet gir også en kort presentasjon av forskningsprosjektet og avgrensninger ved prosjektet.

Kapittel to gjør rede for teori som er benyttet i denne oppgaven, og relevant forskning som vil benyttet under drøfting og analyse av de funn som har kommet fram i min undersøkelse. Sentralt her er Giddens, Beck og Beck- Gernsheim og Finkel m.fl. sine teorier om det senmoderne parforhold⁷, som hevder at intimitet og parforhold har endret seg i takt med den samfunnsutvikling som har funnet sted, samt Sternbergs teori om kjærlighet. Relevant

---

⁷ Giddens (1994) bruker begrepet senmoderne samfunn for å karakterisere tiden etter industrialiseringen.

forskning omhandler studier av kvaliteter ved langvarige parforhold, forpliktelse og kjærighet som arbeid.

Kapittel tre tar for seg vitenskapsteoretiske prinsipper, bakgrunn for valg av kvalitativt intervju som forskningsmetode, og prosessen fra rekruttering til analyse og diskusjon. Det blir videre en presentasjon av ”systematisk tekstkondensering”(Malterud 2011) som er den analysemetode jeg har brukt i denne undersøkelsen. Til slutt gjøres det rede for sentrale etiske hensyn som er gjort i dette forskningsprosjektet.

Kapittel fire presenterer det jeg har funnet som resultater i min analyse av intervjumaterialet. Jeg har delt disse inn i følgende kategorier:

1. Forpliktelse og varighet
2. Viktige kvaliteter i parforholdet
3. Refleksjoner om parforholdet og den andre

Kapittel fem inneholder en oppsummering og drøfting av de resultater jeg har funnet i mine analyser, i lys av den teorien som jeg har valgt å knytte til min problemstilling. Til slutt i dette kapitlet har jeg noen kommentarer vedrørende begrensninger i undersøkelsen sammen med noen betraktninger om videre forskning.

2 Teori

Jeg vil her kort gjøre rede for noen historiske betraktninger samt noen tall fra statistisk sentralbyrå, som er ment til å belyse situasjonen for dagens parforhold. Jeg vil så ta for meg fire ulike sosiologiske og psykologiske teorier om parforholdet. Jeg har valgt Giddens, Beck og Beck- Gernsheim og Finkel sine teorier om det senmoderne parforhold⁸, som hevder at intimitet og parforhold har endret seg i takt med samfunnsutviklingen. Jeg har også valgt å ta med Sternbergs teori om kjærlighet. Jeg mener disse teoriene er sentrale fordi de på hver sine måter kan bidra til å forstå parforholdet i vår tid, og fordi de innbefatter hypoteser omkring både begrepene forpliktelse, tillit, intimitet og forventninger i parforholdet. Det er interessant å undersøke i hvilken grad disse teoriene om det senmoderne parforhold er fruktbare for den forståelse mine informanter har omkring sitt parforhold. Videre i dette kapittelet presenterer jeg aktuell forskning som jeg har valgt å bruke i denne oppgaven.

2.1 Historiske perspektiver på parforholdet i Norge

Det har foregått mange endringer når det gjelder familieliv og samlivsformer de siste årene. Fordi dagens familier ofte blir sammenlignet med hvordan familien så ut i ”kjernefamiliens storhetstid” på 1960-1970 tallet, kan man kanskje få inntrykk av at endringene er mer dramatiske enn det de nødvendigvis er (Syltevik 2000:8 ff).

I før-industrialiseringens tid var ekteskap, familie og arbeidsliv nært knyttet sammen. Ekteskapet og familielivet utgjorde et produksjonsfellesskap der man i stor grad var avhengig av hverandres arbeidsinnsats for å overleve (Telste 2005:29). I storfamilien⁹ levde flere generasjoner sammen i større husholdninger, ofte sammen med arbeidsfolket. Her skulle også behovet for barneomsorg, utdanning og eldreomsorg ivaretas. Ekteskap (eller forlovelse) var eneste godkjente samlivsform og den aksepterte muligheten for å få barn og etablere egen familie (Sogner 2003:12). Romantikk og lidenskap var stort sett noe som ble holdt utenfor ekteskapet¹⁰. Fra slutten av 1700-tallet ble gjensidige følelser tillagt større betydning for et lykkelig ekteskap (Telste 2005:32, Finkel 2014:4). Men fortsatt var lidenskap noe som isolert

---

⁸ Giddens (1994) bruker begrepet senmoderne samfunn for å karakterisere tiden etter industrialiseringen.

⁹ Eller stammefamilien (jf. Sogner 2003:13), hvor en sønn med sin familie levde sammen med sine foreldre.

¹⁰ Ekteskapsinngåelsen, som krevde foreldrenes samtykke, ble i stor grad basert på fornuftige overveielser (og ikke forelskelse eller romantikk) for å sikre familiens posisjon eller skape allianse mellom to slekter.

hørte til utenomekteskapelige forbindelser. Den romantiske kjærligheten var mer basert på et ideal enn realistiske egenskaper ved partneren (Finkel 2014:4).

Helt fram til begynnelsen av 1900-tallet var barseldødeligheten høy og den gjennomsnittlige levealder var kort (55-57 år). Det betyr at det var dødsfall som var den vanligste årsaken til at et ekteskap tok slutt. Det var derfor ikke uvanlig å bli gift flere ganger, og steforeldre var et kjent begrep. Høyere barnedødelighet, utvandring og generelt harde livsvilkår gjorde at familien som et stabilt system, også den gang, ble utfordret (Syltevik 2005:48).

Industrialisering og urbanisering forsterket en pågående endring av ekteskapet¹¹, som etter hvert ble sett på som et bånd mellom to parter basert på følelser og kameratskap (Amato 2012 jf. Finkel 2014:4). Men aktiviteter utenfor hjemmet hovedsaklig kjønnsdelt, og tiden sammen som ektepar var begrenset (Gillis 1996 jf Finkel 2014:4). Fra 1900 til 1965 skjedde det store samfunnsendringer med tanke på kvinnefrigjøring og begynnende likestilling. Kvinners yrkesdeltakelse utenfor hjemmet økte¹². Statlige velferdsordninger som kom på plass, var med på å sikre familien et visst inntektsgrunnlag ved arbeidsledighet eller sykdom, og etter hvert gjennom barnetrygd. Men fortsatt var det en stor grad av økonomisk avhengighet i parforholdet¹³. Tilgangen til og bruken av prevensjonsmidler ga mulighet til å planlegge og begrense antall barnefødsler. Innenfor det romantiske ekteskapet økte forventningene og ønsket om en høyere grad av intimitet, vennskap, spenning og seksuell tilfredsstillelse. Ektefeller ble etter hvert i stadig stigende grad oppfattet som to mennesker som arbeidet sammen i et felles emosjonelt foretak (Giddens 1992:33 f). Hjemmet ble et sted hvor den enkelte kunne forvente følelsesmessig støtte. Ekteskapet ble slik sett den viktigste sosiale relasjonen mellom voksne, og overtok funksjoner som tidligere hadde blitt ivaretatt av slekt, foreldre eller venner.

Velferdsstatens framvekst særlig fra 1960-tallet og fremover, gjorde generelt sett at paret ble mindre økonomisk avhengig av hverandre sammenlignet med tidligere¹⁴. Mange nye

---

¹¹ Flere fikk seg jobb utenfor hjemmet og flyttet vekk fra storfamilien. Foreldrene fikk dermed mindre innflytelse på sine barn når det gjaldt partnervalg, og den enkelte fikk større frihet til å velge sin egen ektefelle (Finkel 2014:4).

¹² I første omgang på grunn av mangel på arbeidskraft bl.a. i krigsperioder.

¹³ I 1964 var 90 % av småbarnsfamiliene èninntektsfamilie (Syltevik 2005:49).

¹⁴ Først og fremst kvinnen som ble mer uavhengig av mannen.

rettigheter kom på plass¹⁵. Politiske føringer bidro til at mange opplevde en større valgfrihet til å organisere sitt familieliv, men de skapte også sterk motstand hos de som mente familien eller ekteskapet ble forvitret. Ulike familieidealer ble holdt opp mot hverandre (Syltevik 2005). Særlig var det debatt rundt kontantstøtten og homofiles rett til adopsjon. En viktig endring fra 1980-årene og utover var det økte antallet samboerskap¹⁶. Samtidig økte antallet skilsmisser. Endringer i skilsmiselloven gjorde det lettere å ta ut skilsmisse, og skilsmisse ble mer sosialt akseptert.

2.2 Dagens parforhold

Blant voksne personer over 18 år så er det i dag ca. 60 prosent som lever i et samliv. Dette tallet har sunket raskt, i 2003 var tilsvarende tall 70 prosent. Tre av fire par er gifte, resten er samboere. I 2014 ble det inngått 22.900 ekteskap¹⁷. Samboerpar utgjorde i 2014 om lag 300.000 par (27 prosent), mot 10 prosent i 1990. Blant de under 30 år er det i dag mer vanlig å være samboende enn gift (SSB 2015). 75 prosent av barn under 18 år bor sammen med begge sine foreldre, enten de er gift eller samboere (SSB 2014). At det er blitt flere som lever alene i perioder, skyldes hovedsakelig en økning i skilsmisser og brutte samboerforhold (Noack 2003). Det er også en økende andel som definerer seg som par, men som av ulike grunner bor adskilt, såkalt særboere¹⁸.

---

¹⁵ Barnetrygdordningen ble utvidet, og etter hvert kom også støtte til barnetilsyn¹⁵. I 1964 ble det tillatt med abort¹⁵, og retten til selvbestemt abort¹⁵ kom i 1978. Forbudet mot homofili ble fjernet i 1972, og i 1993 ga partnerskapsloven rett for to personer av samme kjønn til å inngå partnerskap. En ny ekteskapslov i 2009 ga samme adgang til å inngå ekteskap for både homofile og heterofile par. Dette førte også til at homofile fikk samme rett til å adoptere barn.

¹⁶ Tidligere var det straffbart med samliv uten vigsel, men i 1972 ble konkubinatarparagrafen opphevet (Noack 1994a). Sammen med nevnte faktorer som kvinners økte utdanning og yrkesaktivitet, og moderne prevensjonsmidler, var ikke ekteskap lenger en nødvendig kilde til økonomisk forsørgelse eller det å få barn (Noack 2010). Etter hvert skjedde det en sterk liberalisering i synet på samboerskap, både på tvers av samfunnslag og etter hvert på tvers av generasjoner. Økt sekularisering bidro til at samboerskap ikke lenger ble sett på som "å leve i synd". Fra 1990-tallet og utover ble det også vedtatt en rekke lov og regelendringer som gjorde samboerskap mer likestilt med ekteskap på mange områder.

¹⁷ Antall inngåtte ekteskap gikk nedover fra ca 30.000 i 1970 til 18.600 i 1992. I 2000 var det en topp på 25.500 par som giftet seg.

¹⁸ Foreløpig er dette en liten, men økende gruppe som er vanskelig å måle (Finkel m.fl 2014, Amato og Hayes 2014).

Antall skilsmisser har stort sett vært økende fra 1960-tallet, men fra 2004 har denne trenden forsiktig snudd. Tallet på skilsmisser i 2014 var 9.560 og antall separasjoner var 10.820. Ca 25.000 barn ble berørt av samlivsbrudd. Det er høyest skilsmissemotfrekvens for ekteskap som har vart i 5-9 år, dernest 10-14 år (SSB 2015)¹⁹. Ut fra skilsmissemønsteret i 2013, er det beregnet at 39,8 % av alle inngåtte ekteskap vil ende i skilsmisse, dersom dette mønsteret fortsetter. Dette er den laveste beregnede oppløsningsprosenten siden 1989 (ibid.). En oppfatning av at ”annethvert ekteskap går i oppløsning” er således basert på tall gitt en hypotetisk utvikling over en svært lang observasjonsperiode (Barstad 2000).

Samboerforhold oppløses langt hyppigere enn ekteskap, selv når det er barn med i bildet (Barstad 2000:18). Noack hevder at det ”til ekteskapet er det knyttet klare forventninger om noe varig, mens samboerforholdet i helt annen grad åpner for prøving og feiling.” (Noack 1994). Det kan være at brudd blant samboere erstatter mange av de skilsmisene som tradisjonelt har funnet sted relativt tidlig i ekteskapet. Det er i dag mest vanlig å være samboere en periode først, og denne perioden før eventuell ekteskapsinngåelse øker. Det ser ut som de fleste gifter seg etter hvert, men ikke nødvendigvis med den første samboeren (Noack 2010:117). De fleste ekteskap varer livet ut, selv om skilsmisse er blitt lettere juridisk og kulturelt. ”Inntrykket av et stadig økende antall skilsmisser, både formidlet gjennom hva som skjer i de sosiale nettverkene og gjennom media, bidrar til å legitimere skilsmissen som handlings-alternativ” (Booth mfl 1991 jf. Barstad 2000:20). Noack setter spørsmålsteget ved om dette også fører til en ”svakket motstand mot å gripe til skilsmisse når stridigheter og konflikter topper seg” (Noack 1994b:107).

Flere understreker at dagens familiemønster er mer differensiert sammenlignet med tidligere (Noack 1994, 1996, Syltevik 2000). Sammen med et økende antall samboere og aleneboere, er det også flere familier med én voksen og barn, og det er flere familier med mine-dine barn. Mange får barn, på tross av dagens prevensjonsteknologi og abortlovgivning, noe som viser at foreldre virkelig ønsker seg barn (Syltevik 2000:9)²⁰, og familien kan sies å ha blitt mer barnesentrert enn tidligere (Syltevik 2005:50). Selv om man bruker mindre tid på barnas

---

¹⁹ Skilsmisseraten (antall skilsmisser pr 1000 gifte) i 2013 var for menn på 10,3 og for kvinner 10,8. For menn er dette den laveste raten siden 1989, og for kvinner den laveste siden 1999¹⁹. Skilsmisseraten var høyest for menn i aldersgruppen 45-49 år, dernest for gruppen 40-44 år. For kvinner var raten tilsvarende høyest for gruppen 40-44 år, dernest for de mellom 35-39 år (SSB 2015).

²⁰ Flertallet av førstegangsmødre er samboere, ikke gift (Noack 2010:102).

fysiske omsorgsbehov, brukes det mer tid på å følge opp, organisere og delta i barnas aktiviteter og skolearbeid (Kitterød og Lømo 1996).

2.3 Teorier om parforholdet

2.3.1 Det rene forhold – Giddens

Den britiske sosiologen Anthony Giddens bruker begrepene *det rene forhold*, *konfluerende kjærlighet* og *plastisk seksualitet* for å beskrive hva han mener karakteriserer det senmoderne parforhold (Giddens 1994). Giddens hevder at det tradisjonelle romantiske kjærlighetsforholdet har utviklet seg, eller må utvikle seg hvis det skal overleve, til rene forhold. Det rene forhold er ikke forankret i ytre sosiale eller økonomiske betingelser, det er ikke knyttet til ekteskapet som institusjon eller ønsket om å oppdra barn, men det er et forhold som innledes og fastholdes med henblikk på å få følelsesmessig tilfredsstillende gjennom den nære kontakten med den andre. To personer inngår i et forhold for dets egen skyld, med henblikk på hva hver av partene kan få ut av forholdet, og det varer så lenge som begge parter finner det tilstrekkelig tilfredsstillende å være i det (ibid:63). I et forhold som kun eksisterer for sin egen skyld, kan alt som er vanskelig mellom partene bli truende for selve forholdet. Samtidig kan dette også føre til en slags demokratisering; forholdet blir en løpende kontrakt som hver av partene kan appellere til hvis det oppstår situasjoner som føles urettferdige eller undertrykkende (ibid:188). Dette medfører en stadig vurdering av forholdet; ”hvordan har jeg det”, ”hvordan har vi det i forholdet”, noe Giddens kaller en refleksiv organisering.

Giddens mener at kjærligheten i det rene forhold er blitt en konfluerende (sammenfallende) kjærlighet, i motsetning til den tradisjonelle romantiske kjærligheten. Konfluerende kjærlighet er aktiv og betinget, og basert mer på seksuell og emosjonell likhet og gjensidig tilfredsstillende. Han mener dette medfører en økt likestilling mellom menn og kvinner, og vil gi en bedre maktbalanse mellom partene. Den romantiske kjærligheten var basert på de etablerte forskjellene mellom mann og kvinne, et ønske om å utfylle hverandres komplementære roller, og en søken etter ”den eneste rette” som ville gi partene en følelse av helhet. Den konfluerende kjærligheten søker heller etter ”det rette forhold”, og forutsetter en likestilling mellom partene med hensyn til at begge må bidra til den følelsesmessige investeringen.

Giddens understreker videre den betydningen forpliktelse har som en sentral faktor i det rene forhold, og som han hevder historisk sett er noe nytt. Forpliktelsen har overtatt for den ytre

forankring som fantes i førmoderne forhold. Forpliktelse er vanskelig å bygge opp, fordi den forutsetter en gjensidig innstilling innenfor det rene forhold. Men et av kjennetegnene på det rene forhold er at det kan avsluttes av en av partene, mer eller mindre etter ønske, på et hvilket som helst tidspunkt. ”*En person blir kun forpliktet overfor en annen, når vedkommende av en eller annen grunn beslutter seg for å være det.*” (ibid:114, min oversettelse). På den ene siden er forpliktelse nødvendig hvis forholdet skal overleve, men enhver som forplikter seg uten forbehold risikerer å bli dypt såret i fremtiden, hvis forholdet tar slutt (ibid:137).

Intimitet er en annen vesentlig betingelse for langvarig stabilitet innenfor det rene forhold. Intimitet betyr en blottlegging av følelser og handlinger som man ikke vil vise frem for et større offentlig forum (ibid:138). De intime bånd krever en forpliktelse overfor forholdets karakter. Hvis forholdet er i ferd med å gli over i en annen type relasjon²¹, må man treffe en beslutning om å gjenforplikte seg overfor hverandre og foreta de endringer og beslutninger som er nødvendig for å kunne vokse seg tett igjen (ibid:116).

Det rene forhold er avhengig av en gjensidig tillit mellom partene, som må utvikles på grunnlag av intimitet. Tillit er ikke noe man kan eller skal ta for gitt, det er noe som må arbeides med, og den andres tillit må erverves. Å bygge tillit i rene forhold dreier seg om at begge parter kjenner den andres personlighet, og at de er i stand til å regne med at den andre kan handle med integritet (ibid:138). Giddens understreker videre at seksualiteten er avgjørende innenfor det rene forhold; en gjensidig seksuell nytelse er et nøkkelpunkt for parforholdets opprettholdelse eller oppløsning (ibid:68). Samtidig bruker han begrepet ”plastisk seksualitet” som definisjon på seksualiteten som nå er uavhengig av forplantning. Giddens mener at framveksten av det rene forhold og den plastiske seksualiteten i stor grad har undergravd den sentrale posisjonen som det tradisjonelle heteroseksuelle ekteskapet har hatt, og at ekteskapet i realiteten er én livsstil blant mange andre. Ekteskapet er ikke lenger en årsak til forpliktelse, men det er blitt en betydningsbærer av forpliktelse (ibid:188).

Flere har kritisert Giddens, og mener at det er mer som binder et par sammen enn det Giddens presenterer ved det rene, refleksive forhold. Et parforhold består også av et fellesskap basert

---

²¹ Konfliktfylt, energiløst eller fornuftsforhold hvor man holder sammen av bekvemmelighetshensyn

på ansvar og plikter omkring økonomi, omsorgsarbeid og praktiske gjøremål i hverdagslivet, noe som både fører til opplevelser av nærhet, og som bidrar til å forsterke parforholdets eksistensgrunnlag (Jamieson 1999). Giddens får også kritikk for ikke å reflektere over de grunnleggende forpliktelsene som oppstår når et par får barn (Cherlin 2004, Jamieson 1999). Cherlin støtter Giddens i at ekteskapet ikke lenger har en enestående posisjon som samlivsform, men understreker den sterke betydningen som ekteskapet fortsatt har, noe som vises ved at så mange fortsatt gifter seg. Cherlin mener ekteskapet i dag har blitt en sosial prestisje, noe som mange planlegger lenge og sparer penger til, og som oppnås etter flere års samlivserfaring, i motsetning til tidligere hvor ekteskapet var noe som rutinemessig hørte med i livsløpet (Cherlin 2004). Han mener at Giddens` rene forhold er noe som er mest karakteristisk ”i en verden der hvor forpliktelse ikke betyr noe (...)det passer best for middelklasse, velutdannede, barnløse voksne.” (Cherlin 2004:859, min oversettelse).

2.3.2 Individualiseringsprosesser - Beck og Beck-Gernsheim

De tyske sosiologparet Ulrich Beck og Elisabeth Beck-Gernsheim (1995, 1997) vektlegger hvordan individualiseringen i samfunnet har påvirket ekteskap og familieliv. Langvarige moderniseringsprosesser har medført at tradisjoner og tidligere normer har fått mindre betydning. Vi har fått flere valgmuligheter med hensyn til hvordan vi kan leve våre liv, samtidig som disse valgmulighetene har blitt en plikt og en tvang til å gjøre valg, både i arbeidsliv og privatliv. Dette kan resultere i at ulike valg kolliderer med hverandre. Bech understreker at selv om normer og regler omkring ekteskapet har blitt svekket, betyr ikke dette at individet står fullstendig uten ytre styring, det er sterkt knyttet til institusjonelle føringer som for eksempel utdanningssystem og arbeidsmarked, og slik sett blir et ekteskap ikke kun en pakt mellom egne liv, men ”en pakt mellom to institusjonsavhengige egne liv” (Bech 1997:145). Men der hvor ektepakten tidligere ble opprettholdt av religion, tradisjoner eller materielle betingelser, blir det i dag mer en tidsbegrenset kjærlighetspakt som begrunnes emosjonelt og individuelt. ”Kjærlighetsekteskapet er det risikable ekteskapet. Dets mening og samhold trues kontinuerlig.” (ibid:139 ff).

Hva eller hvordan familieliv og kjærlighet er eller skal være, varierer fra individ til individ, og fra parforhold til parforhold. ”Love is becoming a blank that the lovers must fill in themselves.” (Bech and Beck-Gernsheim 1995:5). Samtidig mener de at kjærlighet er viktigere enn noen gang (ibid:45). I en verden preget av usikkerhet og risiko, er det gjennom kjærligheten individet kan finne seg selv. Kjærlighet og identitet er nært knyttet til hverandre,

fordi identitetsutviklingen skjer som en følge av nære relasjoner. Ekteskapet blir derfor en sosial institusjon der utviklingen av individets selvidentitet formes gjennom bekreftelse hos den andre (ibid: 51). Bech og Bech-Gernsheim mener kjærligheten er blitt vanskeligere å realisere. Arbeidslivets krav legger føringer og rammer for samlivet, og medfører en kamp om tid og ressurser (ibid: 2). Personlige interesser kan gjøre det vanskeligere å dele livet med en annen person. Forventningene er ofte høyere enn innfrielsen, og den økte valgfriheten kan føre til økende konflikter i parforholdet når ulike interesser står i motsetning til hverandre (ibid:52).

I motsetning til Giddens, understreker Bech og Bech-Gernsheim barnets rolle som sentral i dagens parforhold. Barnet blir det som binder paret sammen, som det stabile ankeret i en usikker verden (ibid:102). Barnet blir dermed et symbol, et prosjekt som gjør familien mer barnesentrert enn tidligere. Samtidig uttrykker sosiologparet et positivt syn på familien: ”*Det som vil ta over for familien er familien, bare forskjellig, flere eller for den saks skyld bedre.*” (Beck and Beck-Gernsheim 1995:2).

Også Bech og Bech-Gernsheim har møtt kritikk for sine teorier, både for å legge for ensidig vekt på heterofile parrelasjoner, og for å legge for stor vekt på autonome individers valgmuligheter (Syltevik 2005:53). Individet er ikke nødvendigvis så uavhengig som Beck/Beck-Gernsheim gir inntrykk av, og det er fortsatt normer som påvirker individet. For noen står kulturelle og familiære normer sterkt, og strukturelle føringer som kjønn og klasse er ikke ubetydelige.

2.3.3 The Souffication²² of Marriage - Finkel m.fl

Den amerikanske psykologen og forskeren Eli Finkel og hans kollegaer (Finkel m.fl 2014) tar i sin teori ”*The Souffication of Marriage*” utgangspunkt i Maslows behovspyramide²³, sammen med en analyse av tidligere forskning, og ser på hvordan ekteskapet og forventninger

---

²² Souffication; kvelning

²³ Jamfør Maslow ligger det tre antakelser til grunn for behovspyramiden: 1) De grunnleggende behovene nederst på pyramiden må være tilfredsstillt før neste behov vil gjøre seg gjeldende, 2) Tilfredsstillelse av høyere behov som personlig vekst og anerkjennelse krever større grad av selvinnsikt, kognitiv og psykologisk innsats over tid sammenlignet med lavere behov, 3) En realisering av høyere behov fører til stor grad av indre livslykke (Maslow 1943, 1954/1970 jf. Finkel 2014).

til partneren har endret seg i samsvar med vår klatring oppover pyramiden. Finkel m.fl mener de endrede forventningene er en utfordring for ekteskapet, fordi de er mer krevende å oppnå. Finkel m.fl beskriver dagens ekteskap som en selvutviklingmodell, som har tatt form i løpet av de siste femti år. I lys av Maslows behovspyramide trenger ikke dagens ekteskap å dekke de grunnleggende behov for mat, bosted eller trygghet slik som før. Ekteskapet er ikke heller lenger en påkrevet base for verken seksuell utfoldelse, for barnefødsler eller husarbeid, heller ikke nødvendig som en link for tilhørighet i samfunnet slik ekteskapet var tidligere. Men forventningene om et sterkt vennskap, emosjonell intimitet og seksuell tilfredsstillelse innenfor ekteskapet, er fortsatt sterke og muligens større i dag sammenlignet med tidligere. Også behovet for tilhørighet og kjærlighet er viktig innenfor ekteskapet.

I dag retter ekteskapet seg primært mot å bidra til å dekke partnerens behov for autonomi, selvrealisering og personlig vekst, ifølge Finkel m.fl. Personlig utvikling er et viktig behov for mange, og ekteskapet eller partneren har blitt en viktigere arena for å få dekket dette behovet. Dette fordi gifte par har færre andre nært tilknyttede personer rundt seg, og tilbringer mindre tid med andre venner sammenlignet med tidligere (ibid:15). Det gjør både den enkelte og ekteskapet mer sårbart, man blir mer avhengig av et godt fungerende ekteskap for å få tilfredsstilt sine behov. For at en partner skal kunne bidra til personlig vekst, kreves det en sterk relasjon og en betydelig kjennskap til sin partner, noe som igjen forutsetter en stor grad av kommunikasjon over en lang periode (Finkel m.fl 2014:3)²⁴.

I tillegg er det en utfordring at de samme behovene gjør seg gjeldende hos begge parter. I et likestilt ekteskap vil de samme personene både ha behov som skal tilfredsstilles, og være den som skal bidra til en tilfredsstillelse av partnerens behov. Dette *kan* føre til en felles forståelse og gjensidig utveksling, for eksempel gjennom intime samtaler som fører til at begge opplever en dypere innsikt hos seg selv (ibid:21). Men det kan også være en kilde til konflikt, hvis den enes ønsker og personlige mål går på tvers av den andres behov, slik at man må sette sine egne behov til side, eller at man ikke er så tilgjengelig for den andre på grunn av knapphet på

---

²⁴ I motsetning til hva dette krever av tid og ressurser, viser undersøkelser at ektepar i dag bruker mindre tid sammen, har færre felles aktiviteter, færre felles venner og investerer i mindre grad sine psykologiske ressurser inn i ekteskapet sammenlignet med tidligere. Dette fører til økende grad av misnøye i ekteskapet, fordi forbindelsen mellom behovstilfredsstillelse og ekteskapskvalitet er sterkere jo høyere opp på behovspyramiden man kommer. Samtidig fører det til mindre selvtilfredshet fordi kvaliteten på ekteskapet blitt mer avgjørende for egen livskvalitet (Finkel m.fl 2014).

tid og overskudd. Det kan også være vanskeligere å vite om man gir den rette støtten. Behovene for vekst og utvikling kan dessuten kreve en type utfordring eller motstand som står i kontrast til det man ellers trenger for å kjenne seg elsket og kompetent. Og forventninger om at ekteskapet eller partneren skal dekke behovet for intimitet og trygghet, kan være vanskelig å forene med forventninger om lidenskap og sterke seksuelle opplevelser med den samme personen. Sett i sammenheng med at relasjonelle årsaker til skilsmisse i dag er akseptert ("forholdet gir meg ikke nok"), kan dette føre til en betydelig grad av usikkerhet i parforholdet.

Finkel m.fl har et noe pessimistisk syn på ekteskapets situasjon, selv om de har noen forslag til løsninger. Patrick (2014) kritiserer Finkel m.fl for å fokusere hovedsakelig på hvordan det å imøtekomme partnerens behov på høyere nivå er ressurstappende, uten å se på hvordan det også kan være ressursgivende. En av Finkel m.fl sine løsninger på ekteskapets utfordringer, er å avklare hvilke behov som skal dekkes innenfor eller utenfor ekteskapet. Dette krever at begge parter har en høy grad av bevissthet omkring sine egne behov og forventninger og har evnen til å kommunisere dette, noe som ikke alltid er tilfelle, poengterer Patrick. Hun mener også Finkel m.fl betrakter ekteskapet som noe som skapes kun av de to individene, uten å ta i betraktning at ekteskapet i seg selv er en levende organisme som påvirker og påvirkes av omkringliggende forhold som ikke denne modellen tar høyde for (ibid.) Paret som et levende system er noe som understrekes av Caillé (1992), hvor han understreker at parforholdet er som en tredje størrelse, som både påvirker paret og som blir påvirket av paret.

2.3.4 The Triangular Theory of Love - Sternberg

Den amerikanske psykologen Robert J. Sternberg har, ut fra en analyse av foreliggende teori og egen og andres forskning, utarbeidet en teori om kjærlighet: "*The Triangular Theory of Love*"²⁵. Ifølge denne modellen består kjærlighet av tre komponenter²⁶: intimitet, lidenskap og beslutning/forpliktelse (Sternberg 1986:119, 1997: 83). Hvor sterke hver av disse

---

²⁵ The Triangle of Love beskriver flere typer kjærlighetsforhold, ikke bare parforhold.

²⁶ Sternberg kategoriserer ulike typer kjærlighetsforhold ut ifra hvilke av disse komponentene som er tilstede. *Romantic love* inneholder bare intimitet og lidenskap, *companionate love* domineres av intimitet og beslutning/forpliktelse, for eksempel i et langvarig ekteskap hvor den fysiske attraksjonen til hverandre har blitt borte. *Consummate love* (fullbyrdet, komplett kjærlighet) inneholder både intimitet, lidenskap og beslutning/forpliktelse, og er den type kjærlighet som vi strever etter i romantiske kjærlighetsforhold, jmf Sternberg (1986).

komponentene er, og hvordan de står i forhold til hverandre, vil endre seg over tid innenfor det samme forholdet.

Sternberg beskriver intimitet som følelser som fremmer nærhet, tilhørighet og kontakt. Dette inkluderer blant annet et ønske om å ivareta den andre, oppleve glede sammen, ha stor respekt for den andre, kunne stole på den andre, ha gjensidig forståelse, kunne utlevere seg selv, kunne gi og ta imot følelsesmessig støtte, ha intim kommunikasjon og å verdsette den andre som en viktig person i sitt eget liv (1986:120 ff).

Lidenskap kan være seksuelle behov, men det kan også inneholde andre behov (både fysiske og psykiske) som behov for selvrespekt, omsorg, tilhørighet, dominans, underkastelse og selvrealisering, ”*en form for intens lengsel etter å forenes med den andre*” (Hatfield og Walster 1981 jf. Sternberg 1986:122). Lidenskap kan uttrykkes ved å kysse, klemme, berøre og ha sex. Lidenskap vil som oftest være sterkt forbundet med intimitet, og de vil gjensidig påvirke hverandre, men i hvilken rekkefølge og i hvor stor grad vil variere.

Beslutning/forpliktelse defineres som “*the decision that one loves another, and the commitment to maintain that love*” (ibid:119). Denne komponenten har dermed både et kortvarig aspekt; beslutningen om at man elsker en spesiell person, og et langvarig aspekt; forpliktelsen til å bevare denne kjærligheten. Forpliktelse kommer som oftest som et resultat av intimitet og lidenskap, men den kan også komme i motsatt rekkefølge²⁷. Det å uttrykke beslutning/forpliktelse kan gjøres ved å gi løfter, vise troskap og lojalitet, bli værende i parforholdet gjennom vanskelige perioder, forlove seg eller gifte seg (Sternberg 1986:132).

Sternberg mener graden av intimitet vil synke jo lenger et parforhold varer. Dette begrunner han med Berscheids teori om følelser²⁸. Jo mer man blir kjent, jo mer forutsigbare blir man for hverandre og for hverandres adferd, og mengden av erfarte følelser vil dermed reduseres. Det positive ved dette er at det skjer nettopp fordi man er blitt mindre usikre på hverandre, mer knyttet til hverandre og fordi forholdet er blitt nærere. Det negative er at man kan tro at et nært forhold er blitt et ikke-forhold, fordi det mangler tegn på synlig intimitet. Hvis man vil

---

²⁷ Som for eksempel ved arrangerte ekteskap.

²⁸ Følelser oppstår på grunnlag av avbrytelser (interruptions; positive eller negative tilbakemeldinger) av parvise handlinger når man er i gang med å integrere den andre i sitt eget liv. (Berscheid 1983 jf. Sternberg 1986:126).

øke intimiteten, er det viktig å bringe forandringer og variasjoner inn i forholdet, slik at det vil utvikle seg.

I langvarige forhold vil intimitet og forpliktelse hovedsakelig utgjøre en større del enn lidenskap (som mest sannsynlig vil reduseres etter hvert). Beslutning/forpliktelse avhenger i stor grad av hvor vellykket forholdet er, og motsatt (ibid:127). Hvis forholdet varer over tid, vil som oftest graden av forpliktelse også stige. Men den vil også kunne variere ettersom kvaliteten på forholdet varierer i perioder. Sternberg understreker viktigheten av å verdsette denne variabelen, fordi den kan være avgjørende for å bevare et kjærlighetsforhold igjennom vanskelige perioder. Sternberg hevder at i den grad større likhet i bakgrunn, livsinnstilling, og holdninger til parforholdet påvirker kjærlighetstriangelen til hver av dem, slik at den blir mer samsvarende for de to, jo lykkeligere blir de i parforholdet (Burgess & Wallin 1953, Byrne 1971 jf. Sternberg 1986:133).

2.4 Relevant forskning

På 1980 og 1990- tallet dreide samlivsforskningen seg mye mot skilsmissetrender, for å finne årsaker til hvorfor ekteskap og parforhold går i stykker (McCabe 2006). De siste tiårene har det vært et økende fokus på hvilke faktorer som fører til tilfredshet i et parforhold både med tanke på individuelle og relasjonelle egenskaper, og hva som får et samliv til å vare (ibid.). Jeg har valgt å se på den forskning som fokuserer på viktige kvaliteter i samlivet, forpliktelse i parforhold, og på hvordan kjærlighet ivaretas.

John Gottman har forsket på over 700 par i løpet av de siste 40 årene, derav mange langvarige studier av par²⁹ (Gottman 1999, 2011). Han har forsøkt å finne ut hva som er forskjellen mellom fornøyde³⁰ stabile par og misfornøyde par. Noe av det viktigste han har funnet er på hvilken måte paret håndterer konflikt. Hos fornøyde par viser paret en likhet i kommunikasjonsstilen, det vil si at det ikke er én som er pågående og én som trekker seg. Det er også en overvekt av positiv interaksjon gjennom konflikten. Fornøyde par har ikke nødvendigvis færre konflikter, men relasjonen mellom positiv og negativ interaksjon i

---

²⁹ Langvarig vil si at han har fulgt mange av de samme parene i over 20 år. Undersøkelsene har bestått av observasjoner av parene i deres hjem og i et laboratorium, intervju og ved målinger av blodtrykk, svette, hastighet på blodgjennomstrømning, puls, hjerterytme etc.

³⁰ "Happy"

konflikten er fem til én. Dette støttes også av Fincham (2010) jf. Rauer og Volling (2013). Disse parene har en evne til å snakke med hverandre om negative følelser, og til å forbli fysisk rolig igjennom en konflikt, til å ”skape fred” og roe ned seg selv og sin partner. Gottman hevder at 69 % av temaene som går igjen i diskusjoner hos par er ikke-løsbare, det vil si at de oppstår på bakgrunn av varige personlighetsforskjeller, men i fornøyde parforhold blir disse temaene diskutert gjennom dialog og positiv affekt. Parene er mer opptatt av hva som fungerer, og verdsetter det gode i stedet for å påpeke partnerens feil og mangler. Videre hevder Gottman at fornøyde par evner å la seg påvirke av sin partner, og imøtekomme noe av det partneren ønsker og trenger. De er aktive når det gjelder å bygge vennskapet seg i mellom, og opptatt av å ivareta en emosjonell forbindelse (Gottman 2011:21 ff).

Gottman utviklet etter hvert sin egen teori om hva som trengs for å bygge et solid, fornøyd parforhold³¹ (Gottman 1999, 2011). Etter mange års forskning fant Gottman allikevel ut at det manglet en viktig ingrediens i hans teori, nemlig tillit; ”*the ability to build and maintain trust with each other*” (Gottman 2011:38). Fornøyde parforhold beskrev tillit som en ”*mystisk kvalitet som skapte trygghet, sikkerhet og åpenhet*” i parforholdet (ibid:39). Ettersom kjærligheten modnet, utviklet tilliten seg til en form for gjensidig ivaretagelse og ansvar for å bygge et liv sammen.

I en annen undersøkelse av fornøyde, langvarige ekteskap, har Bachand og Caron (2001) funnet at det først og fremst er en bred variasjon i hva par vektlegger som viktige faktorer knyttet til deres ekteskap. Undersøkelsen baserer seg på kvalitative intervjuer av 15 heteroseksuelle par som har vært gift i minst 38 år, og som beskrev seg selv som fornøyde. Konklusjonen i denne undersøkelsen var at det ikke var noen faktor som hadde en overveldende betydning når det gjaldt hva som fikk et ekteskap til å vare, fordi variasjonen var så stor. De tre faktorene som var mest felles for alle parene var kjærlighet, vennskap og felles bakgrunn og interesser. Bachand og Caron understreker hvordan kjærlighet og vennskap her viste seg å ikke bare være et resultat av langvarig ekteskap, men en årsak.

---

³¹ *The Sound Relationship House Theory* handler om å bygge vennskap og respekt gjennom å bli kjent, uttrykke beundring og begeistring, og ved å imøtekomme invitasjoner til emosjonell kontakt. Videre er det viktig å legge merke til de positive tingene partneren gjør, og ikke ta negative utspill personlig, håndtere konflikt, og skape en atmosfære for å kunne dele og støtte hverandres livsdrømmer, og til sist skape et felles formål og mening med forholdet.

Samtidig var det en stor variasjon av andre faktorer som parene understreket, som forpliktelse, frihet til forfølge sine egne mål, kjenne hverandre godt før ekteskapsinngåelsen, respekt for hverandre og like verdier. Bachand og Caron mener derfor det er viktig at en parterapeut tar høyde for stor variasjon i hva som er viktig for hvert enkelt par som søker hjelp (ibid.). Undersøkelsen viste en stor likhet i hva hver av partene i hvert par anså som vesentlig, men undersøkelsen sier ikke noe om denne likheten eksisterte før ekteskapsinngåelsen, eller om den er noe som har utviklet seg gjennom de årene paret har vært sammen.

En større undersøkelse av Mackey og O'Brien (1995) av langvarige ekteskap bør nevnes. Etter en kvantitativ og kvalitativ undersøkelse med 120 informanter (60 par), hvor ekteskapene hadde vart i minst 20 år, har de sammenlignet resultatene på tvers av kjønn, sosioøkonomisk status, religion, etnisitet og utdanningsbakgrunn, og samtidig sammenlignet dataer opp mot informantenes fortellinger om ulike tidsepoker i parforholdet. De har på den måten et bredere utvalg av informanter enn mange andre lignende studier. Mackey og O'Brien identifiserte tre gjennomgående trekk som var viktig både for kvaliteten og stabiliteten i langvarige parforhold: tilpasningsdyktighet, resiliens og forpliktelse. Tilpasningsdyktighet handlet om en evne til forandring og utvikling i parforholdet ettersom hva paret eller den enkelte erfarte og hadde behov for. Resiliens handlet om å kunne reise seg etter vanskelige opplevelser eller perioder, og hvordan partene i gode parforhold kunne støtte hverandre, vise respekt, tillit og forståelse. Forpliktelsen var en dominerende faktor som overgikk de to foregående, en forpliktelse til den andre ut ifra gjensidig kjærlighet, som et eneste alternativ uansett hva som skjedde. Videre viste denne forskningen at konflikter i parforholdet oppstod hovedsakelig i forbindelse med barneoppdragelse, og at en forandring mot en mer åpen og direkte måte i konflikthåndteringen økte tilfredsheten i forholdet. Når det gjaldt kommunikasjon, ble dette ofte utfordrende da barna ble tenåringer, men i fornøyde parforhold førte dette igjen til et bedret kommunikasjonsmønster hvor partene ble mer åpne og delte mer med hverandre. I fornøyde parforhold var også den psykologiske intimiteten (gjensidig forståelse, aksept, tillit, respekt) som vokste ettersom parforholdet varte, viktigere enn fysisk intimitet.

Adams og Jones (1997) foretok en større undersøkelse vedrørende forpliktelse i ekteskap. Undersøkelsen involverte 1.787 informanter i seks ulike studier. Formålet var å teste ulike teorier basert på tidligere forskning. Resultatene viste at forpliktelse, definert som *"i hvilken*

grad ektefeller har til intensjon å fortsette ekteskapet” (Adams og Jones 1997:1177), kunne begrunnes ut ifra tre ulike perspektiver: Som en følelsesmessig forpliktelse ut ifra hengivenhet, kjærlighet og tilknytning til partneren, som en moralsk forpliktelse med et personlig ansvar for å opprettholde ekteskapet som en viktig sosial eller religiøs institusjon, eller som en tvungen forpliktelse basert på frykt for sosiale, økonomiske eller følelsesmessige kostnader ved samlivsbrudd (ibid.). Dette samsvarer med Johnsons *Tripartite Model of Commitment* fra 1991 (Johnson, Caughlin, Huston 1999).

En norsk studie foretatt av Swensen og Trahaug (1985) undersøkte forholdet mellom forpliktelse og langvarige ekteskap. De intervjuet 36 par i alderen 59 til 71 år, som hadde vært gift i gjennomsnitt 37 år. Swensen og Trahaug så på endringen i forpliktelsen fra ekteskapsinngåelsen til intervjuetidspunktet, og hvordan dette hadde påvirket ekteskapet. De deler forpliktelsen i det moderne ekteskap inn i to typer: en institusjonell forpliktelse knyttet til ekteskapet, hvor man gifter seg og forblir gift fordi ekteskapet har større fordeler enn det å være alene, eller som en indre forpliktelse hvor to personer gifter seg og forblir gift (”intrinsic marriage”), på grunn av en mer personlig forpliktelse til den andre som en unik, uerstattelig person (Turner 1970 jf. Swenson og Trahaug 1985:939)³². Undersøkelsen viste for det første at det var en betydningsfull gjensidighet i mellom partene når det gjaldt forpliktelsen de hadde overfor hverandre. Dernest viste den en generell nedgang i forpliktelsen til ekteskapet. Dette faller sammen med studier som viser en synkende grad av tilfredshet jo lengre man er gift (Rollins og Canon 1974 jf. ibid.). Men det viste seg at de som var forpliktet til ektefellen som person, hadde færre ekteskapsproblemer sammenlignet med de som var mer institusjonelt forpliktet. Og de som bekreftet en stigende grad av personlig forpliktelse fra ekteskapsinngåelsen til intervjuetidspunktet, uttrykte signifikant mer kjærlighet til sin partner og hadde færre ekteskapsproblemer sammenlignet med de resterende. Gjensidighet i forpliktelse er noe som også Weigel (2010) har forsket på, som viser til at en høy grad av likhet i forpliktelse har betydning for hvordan man vurderer kvaliteten i parforholdet.

Thagaard (2005) har forsket på forholdet mellom følelser og fornuft i moderne parforhold. Hun har sett på sammenhengen mellom det romantiske og rasjonelle, og hvordan dette preger

---

³² Denne inndelingen av ekteskap i ”instrumental” og ”intrinsic” finnes også i studiene av Cuber og Haroff (1965) jf. Bachand og Caron (2001).

våre forestillinger om kjærlighet i parforholdet i dagens samfunn; hvordan kjærligheten etableres og hvordan den utvikles. Undersøkelsen baserer seg på intervjuer av ni par (mellom 26-36 år), samt en analyse av aktuell skjønnlitteratur, sett i lys av sosiologisk teori om kjærlighet. Hun fant ut at vi er preget av både romantiske forestillinger om at et forhold bør innledes med en forelskelse, men samtidig realistiske til å forvente at forelskelsen etter hvert vil ta slutt. Dersom forholdet skal videreutvikles til et varig forhold, må funderes på andre kvaliteter enn følelser, og ut ifra mer fornuftsbaserte overveielser. Samtidig er kjærligheten, som et nært og intimt fellesskap, en viktig del av et godt parforhold. Felles barn, økonomi eller bolig er ikke et tilstrekkelig grunnlag for å bevare forholdet (Lippert og Prager 2000:283 jf. Thagaard 2005:31). Thagaard har sett på hvordan parenes kjærlighet og intimitet kommer til uttrykk i dagliglivet, og hvordan kjærligheten ivaretas, blant annet gjennom kjærlighetsarbeid hvor partene arbeider for forholdet.

Begrepet kjærlighetsarbeid er hentet fra Illouz (1997) som i sin studie av kjærlighet og romantikk i det amerikanske samfunn, viser til hvordan kapitalistiske begreper også brukes i sammenheng med parforholdet³³. I et vellykket parforhold *arbeider* man med forholdet for å *legge* et grunnlag, og ved å *bygge* forholdet. Partnerne *samarbeider* i team og *investerer* i forholdet (Illouz 1997:193). Dette at kjærligheten krever innsats for å vare, medfører også et individuelt ansvar for at kjærligheten til enhver tid skal erfares, noe som kan føre til et press om å gjøre de rette tingene, og forhandle seg fram til hva dette er.

Både Thagaard og Illouz sine studier understreker samtalens betydning i parforholdet. ”*I talk, therefore you love me,*” skriver Illouz (1997:232) og viser hvordan åpne og personlige samtaler er et ideal for kjærligheten. Illouz fremhever betydningen av (likhet i) utdanningsnivået, som påvirker om partene er opptatt av og opplever at de kommuniserer godt med hverandre (ibid.). Samtalen er viktig i to henseender, både på grunn av interessen for temaene, men også fordi det å snakke sammen er med på å bekrefte relasjonen (Goffman 1967 jf. Thagaard 2005). Det å kunne snakke sammen om tanker og følelser, også om

---

³³ Noe også Fromm(1985) er opptatt av. Han kritiserer markedstankegangen som han mener kjennetegner det moderne parforhold, at man velger sin partner ut ifra hensyn til best mulig nytteverdi. Samtidig framhever Fromm viljens plass i kjærligheten, at kjærlighet er en aktivitet, og viktigheten av å praktisere kjærligheten gjennom aktiv omsorg. Dette mener jeg kan betraktes som det å arbeide for kjærligheten, selv om Fromm mener kjærligheten skulle *føre* til en viss praksis, og ikke motsatt betinget.

relasjonen, er med på å bekrefte hverandre, utvikle fellesskapet og gir grunnlag for en opplevelse av nærhet (ibid:161 ff).

Åpenhet om personlige temaer er noe Jamieson kaller for *utleverende intimitet* (Jamieson 1998). Dette krever en viss opplevd gjensidighet, enten ved at begge er åpne og utleverende, og/eller at den ene er god til å lytte, ta imot og bekrefte. Jamieson definerer intimitet som et nært fellesskap, eller spontane og umiddelbare opplevelser av nærhet, mellom personer som er fortrolige med hverandre, som kjenner hverandre godt (ibid:8). Dette omfatter både ”utleverende intimitet” gjennom samtaler, men også hva Jamieson kaller for stille intimitet; opplevelser av fellesskap som er forankret i felles handlinger eller stille stunder, hva partene gjør i forhold til hverandre og hva de bidrar med i forholdet (ibid:160).

Danielsen og Mühleisen har analysert samlivskurset ”Godt samliv”³⁴ hvor kommunikasjon og strategier for å bedre kommunikasjonen, er det vesentlige³⁵ (Danielsen og Mühleisen 2009). En god, åpen og emosjonell kommunikasjon ses på som det viktigste (i kurset) for å bevare et godt parforhold, med en stor vekt på åpenhet og ærlighet hvor følelser blir uttrykt og møtt med forståelse. Kommunikasjonen framstår både som en verdi i seg selv, og som redskap for å oppnå andre verdier i samlivet. Dette kravet om god kommunikasjon mener Danielsen og Mühleisen er noe som bør diskuteres, da det kan sette samlivet under press. Dersom intimiteten i samlivet er avhengig av god kommunikasjon, forutsetter det at paret har ferdigheter og er opptatt av å reflektere over følelser og kommunikasjon, og det er det ikke alle som har (ibid.).

Syltevik (2000) har forsket på i hvilken grad og på hvilken måte individualiseringen (jf. Beck og Beck-Gernsheim 1995 og Giddens 1994), lønnsarbeid og likestilling preger parforhold og familieliv i den senmoderne norske velferdsstat. Hun har intervjuet 10 ektepar og 7 samboerpar, og ser på blant annet rammer og forpliktelse for samlivet og om parforholdet som arbeid. Det å være familie og par var noe som måtte jobbes med i en travel hverdag, ved å sette av tid både til paret, familien og seg selv. Syltevik konkluderer med at parene opplevde parforholdene som risikofylte prosjekter, de hadde en bevissthet omkring mulighetene for

---

³⁴ Et statlig kurstilbud til førstegangsførelde.

³⁵ Danielsen og Mühleisens undersøkelse omfatter også ni kvalitative par-intervjuer av kursdeltakere, samt egen deltakelse på ulike samlivskurs.

samlivsbrudd, og tok det ikke som en selvfølge at samlivet skulle vare. Samtidig var det ikke slik at de foretok en kontinuerlig vurdering av forholdet. I motsetning til Giddens beskrivelse av ”rene forhold”, definerte parene sin egen relasjon til å handle om mer enn bare de selv, særlig etter at de fikk barn, og at de opplevde en forpliktelse til å holde sammen og jobbe for å bevare parforholdet, selv om forholdet dem i mellom skulle gå opp og ned.

3 Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere forskningsprosessen, fra valg av metode til analyse av datamaterialet. Jeg vil gjøre rede for kvalitativ metode, vitenskapsteoretisk ståsted og rekruttering av informanter. Videre beskriver jeg gjennomføringen av intervjuene, og hvordan jeg analyserte intervjuene ved hjelp av systematisk tekstkondensering som metode. Kapittelet avsluttes med mine vurderinger omkring forskningsetikk, refleksivitet, validitet og reliabilitet.

3.1 Valg av metode og design

Valg av forskningsmetode er blant annet avhengig av hvilke problemstillinger man ønsker å belyse (Malterud 2011:29). Mitt mål med dette masterprosjektet har vært å forske på hvilke refleksjoner de som lever i et langvarig samliv har, om blant annet forpliktelse og kvaliteter i sitt eget parforhold. Jeg mener at en kvalitativ forskningsmetode ville være best egnet til dette, siden det er parets egne opplevelser og erfaringer fra samlivet jeg spør etter i den overordnede problemstillingen. Målet for kvalitativ metode er å *”utforske meningsinnholdet i sosiale og kulturelle fenomener, slik det oppleves for de involverte selv innenfor sin naturlige sammenheng.”* (Malterud 2011:26). Gjennom kvalitativ forskning prøver man først og fremst å søke en forståelse av sosiale fenomener, ikke en forklaring (Thagaard 2009, Malterud 2011:28). Kvalitative studier er også godt egnet til å gi mye informasjon om få enheter (Thagaard 2009:17). Dette ville gjøre det overkommelig for meg å gjennomføre en undersøkelse på disponibel tid. Den mest brukte kvalitative metoden er kvalitativt forskningsintervju³⁶ (Delamont jf. Thagaard 2009:13). Intervju er en godt egnet metode når man ønsker å innhente informasjon om personers opplevelse, synspunkter og selvforståelse, slik jeg var i mitt prosjekt (Thagaard 2009:13).

Kvale og Brinkmann (2009) og Malterud (2011) tar utgangspunkt i et fenomenologisk perspektiv når det gjelder å beskrive mål og idealer for et kvalitativt forskningsintervju. Intervjuet skal ha en deskriptiv tilnærming, hvor målet er å innhente opplysninger om informantens erfaringer, i lojalitet til dennes egen versjon av sin historie, og fortolke meningen med sentrale temaer i informantens livsverden (Kvale og Brinkmann 2009:47). Kvale og Brinkmann påpeker at den kunnskapen som innhentes, blir produsert gjennom den sosiale interaksjonen som finner sted mellom informantene og intervjuer under

---

³⁶ Andre metoder er observasjon, analyse av tekst og analyse av audio-og videoopptak (Thagaard 2011:13).

intervjusituasjonen (ibid:48). Thagaard fremhever på den annen side også betydningen av at kulturelle og sosiale omgivelser preger hvordan informanten gir uttrykk for sine kunnskaper, erfaringer og synspunkter i intervjusituasjonen (ibid:87). Som intervjuer var det viktig å være bevisst min egen forforståelse og legge den mest mulig til side, slik at jeg kunne være åpen og sensitiv for de uttalelser som informantene ga meg. Jeg måtte ha problemstillingen i bakhodet, men samtidig være lydhør for nye eller uventede fenomener, for å kunne tilegne meg ny kunnskap.

3.2 Vitenskapsteoretisk ståsted

Vitenskapsteori handler om hvordan kunnskap kan og bør produseres (Widerberg 2001:22). Vårt fag, familieterapi, befinner seg innenfor samfunnsvitenskapelig og humanistisk disiplin. Samfunnsvitenskapen er ikke nøytral og objektiv, men omhandler mennesker, sosiale fenomener, subjektive opplevelser av et fenomen og fortolkninger av disse dataenes meningsinnhold (Halvorsen 2008). Kvalitativ forskning knyttes tett opp til teorier som fenomenologi og hermeneutikk (Langdridge 2006, Thagaard 2009). Thagaard begrunner dette med at fortolkning har en sentral plass innenfor kvalitative metoder, siden målsettingen her er å oppnå en forståelse for de fenomener vi studerer (Thagaard 2009:14). Fenomenologien ble grunnlagt som filosofi av Edmund Husserl rundt år 1900. Fenomenologi er ”læren om fenomenene” (Store norske leksikon), og tar utgangspunkt i personers subjektive opplevelse, og søker å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer. Dette finner jeg som et relevant perspektiv for mitt prosjekt. Jeg ønsket å ha en åpen tilnærming, at jeg ikke arbeidet ut ifra en forhåndsbestemt hypotese som skulle bekreftes eller avkreftes. Jeg ønsket å tilstrebe å legge mine forhåndskunnskaper tilside. Samtidig som man kan se innledningsvis, er jeg klar over at mine forskningsspørsmål og interesse for studien er begrunnet i noen spørsmål som kanskje kan defineres som en type hypotese. Desto viktigere har det da vært for meg å være åpen for det materialet som informantene gir. En grunnleggende antakelse innenfor fenomenologien er at virkeligheten er slik mennesker oppfatter den. Interessen sentreres derfor rundt å forstå sosiale fenomener ut fra ”*aktørenes egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informantene*” (Kvale og Brinkmann 2009:45). Thagaard kaller dette for fenomenologisk reduksjon, og at den ytre verden dermed kommer i bakgrunnen (Thagaard 2009: 38).

Det er først og fremst det fenomenologiske perspektivet som preger mitt ståsted for denne oppgaven. Samtidig finner jeg også mening i den hermeneutiske³⁷ tolkningslære som understreker forskerens rolle i prosjektet. Barbosa da Silva og Wahlberg beskriver følgende grunnleggende forutsetninger for en hermeneutisk analysemetode:

- At mening skapes, framtrer og bare kan forstås i en sammenheng eller kontekst.
- I all tolkning og forståelse er deler avhengig av helhet, og omvendt.
- All forståelse forutsetter eller bygger på en forforståelse.
- Enhver tolkning forutgår av visse forventninger eller forutfattede meninger. (Barbosa da Silva og Wahlberg 1994 jf. Widerberg 2001:24).

Av dette understrekes også forskerens rolle, at en forsker alltid er en del av det som forskes på, og at forskerens språk og forståelsesmåte er en del av samfunnets språk og forståelsesmåte. Det finnes altså ingen egentlig sannhet eller objektiv virkelighet som kan forskes på, det finnes bare ulike forståelser eller fortolkninger, og fenomener kan tolkes på flere nivåer. Også sosialkonstruktivismen³⁸ fremhever at vår forståelse alltid er preget av den omverden og kultur vi lever i, og at forskningskunnskap blir utformet av forsker og informant i fellesskap (Thagaard 2009:43). Forskeren selv medvirker i alle ledd av kunnskapsutviklingen (Malterud 2011:71). Det finnes ikke noe eksakt reproduksjon av hva som er ”der ute”. Vi skaper virkeligheten sammen. Slik jeg ser det fordrer dette desto større krav til redelighet i analyse og presentasjon av forskningsresultater, at det er viktig å presisere hva som er min tolkning og hva som er informantens beskrivelse, med en varsom respekt for at uttalelsene er gitt i rammen av intervjusituasjonen.

3.3 Utvalg

Mine kriterier for informanter var par som har levd sammen i mer enn 15 år. Hva som defineres som ”langvarige parforhold” varierer i de ulike undersøkelser om parforhold fra ti, tyve til over femti år (Bachand og Caron 2001). Jeg anser 15 års samliv til å være lenge nok til å ha gjennomgått noen prosesser som kan ha hatt en påvirkning på forholdet. Samtidig ønsket jeg at mine informanter skulle være under 50 år. Blant annet var jeg nysgjerrig på sammenhengen mellom forpliktelse og samlivsbrudd i samfunnet. Det er under denne

---

³⁷ Hermeneutikk; å tolke, oversette, klargjøre (Widerberg 2001:24).

³⁸ Sentral innenfor postmodernistisk retning. Kunnskap konstrueres av dem som deltar i bestemte sosiale sammenhenger (Thagaard 2009:43).

aldersgruppen at skilsmisefrekvensen er høyest, og dermed ville kunne være noe som påvirket informantene eller deres nettverk. Jeg ønsket også å finne ut om ”det rene forhold” (Giddens 1994) var betegnende for mine informanter, noe jeg anser som mer relevant blant yngre par sammenlignet med eldre. Også for å ha en mulig overføringsverdi til klienter som oppsøker parterapi, anså jeg det som mest relevant å intervju personer under 50 år.

Det var viktig for meg at jeg ikke kjente informantene på forhånd. Selv om jeg som intervjuer ikke er nøytral, ønsket jeg ikke at intervjusituasjonen skulle påvirkes av at vi kjente hverandre på forhånd. Det kunne kanskje også gjøre det vanskeligere for informantene å svare på personlige spørsmål. Jeg valgte derfor å annonsere etter informanter via facebook på en offentlig side (se vedlegg 2), med oppfordring om å dele den videre til venners venner³⁹. På forhånd hadde jeg satt som mål å skaffe fire par til informanter. Av hensyn til masteroppgavens omfang og tidsramme, anså jeg dette som å være gjennomførbart, og samtidig stort nok til å kunne ha verdi som forskningsprosjekt.

Innen en uke hadde jeg fått flere henvendelser, tre par som var aktuelle kandidater, samt noen som jeg utelukket på grunn av bekjentskap. Etter at jeg sendte ut en ny forespørsel på facebook i januar, fikk jeg ytterligere ett par som informanter. Selv om all forskningsdeltakelse skal være basert på frivillighet, kan det være forskjell på de som aktivt melder seg til noe selv, i forhold til de som blir forespurt direkte. Det at informantene har meldt sin interesse ut fra eget initiativ, såkalt selvseleksjon (Larsen 2007:77), kan bety at de er mer fornøyd med parforholdet, eller at motivasjonen for å prioritere eller snakke om parforholdet sitt er høyere enn hos andre par, de ”*kan representere holdninger som har en spesiell referanse til undersøkelsen*” (Thagaard 2005: 50). Det betyr at mine resultater må tolkes i lys av at dette dreier seg om et utvalg informanter som har en spesiell interesse av å delta (Syltevik 2000:21).

Informantene er mellom 45 og 49 år. Felles for alle parene er at de er norske, har vært gift i 20-25 år, de har to eller tre barn hver, og ingen har vært gift tidligere. De har giftet seg kirkelig, lever i et heterofilt forhold, og alle har høyere utdanning. Alle beskriver et romantisk utgangspunkt som innledning på forholdet. Alle disse likhetene var ikke tilsiktet (selv om

---

³⁹ Slik håpte jeg at annonsen ville spre seg bredt nok til at informantene og jeg ikke hadde felles bekjentskapskrets.

noen var forventet), og kan sies å være en svakhet i undersøkelsen. Det er noe varierende hvor lenge de har vært samboere (eller ikke) før ekteskapsinngåelse (se for øvrig vedlegg 1).

3.4 Det kvalitative forskningsintervjuet

3.4.1 Intervjuguiden

Jeg utarbeidet en intervjuguide som la opp til et semistrukturert intervju, ”*en planlagt og fleksibel samtale*” som fokuserer på bestemte temaer, og som verken er stramt strukturert eller fullstendig åpen (Malterud 2011:129). Dette ga meg som intervjuer en frihet til å ikke følge intervjuguiden slavisk, men ha en mulighet til å legge til og trekke fra spørsmål underveis. Samtidig ga det en såpass strukturell ramme slik at informantene har svart på de samme spørsmålene. Etter første intervjuet foretok jeg noen omstruktureringer av intervjuguiden, slik at spørsmålene ble kategorisert bedre etter tidsepoker i parforholdet (se vedlegg 5).

Innledningsvis hadde jeg spørsmål om informantenes motivasjon for deltakelse i prosjektet, og om parets historie fra begynnelsen av parforholdet. Videre hadde jeg spørsmål omkring varighet og forpliktelse, om forventninger og konflikter, og følelser og kvaliteter i parforholdet underveis og nå. Det kan være vanskelig å erindre hva som har vært betydningsfulle faktorer i parforholdet sett tilbake i tid, slik at svarene derfor blir knyttet til hvordan paret har det her og nå (Bachand og Caron 2001). Uansett vil det alltid være slik at man fortolker sin egen historie i lys av nåtiden og de erfaringer man har gjort seg underveis.

Jeg hadde ingen spørsmål i intervjuguiden som handlet om sex, ut ifra en tanke om mest mulig åpne spørsmål. Jeg var i utgangspunktet nysgjerrig på om sex i langvarige parforhold er så viktig som man kan få inntrykk av i media. Det var ingen av parene som snakket om sex, verken i sammenheng med viktige kvaliteter i parforholdet, heller ikke som noe konfliktområde i samlivet. Ett par nevnte helt avslutningsvis i intervjuet at sex (eller lysten på sex) var noe de hadde savnet, og at det var et tema de ikke hadde snakket så mye med hverandre om. I ettertid tenker jeg at fraværet av sex som tema i intervjuene dessverre ikke kan tolkes. Det kan bety at det ikke er så viktig i langvarige forhold. Men det kan også bety at seksualitet er tabubelagt og oppleves som for privat å snakke om, i hvert fall hvis man ikke blir spurt direkte.

Jeg syntes det var en utfordring å både følge intervjuguiden og samtidig være åpen og interessert og ”følge den veien informantene gikk” for å være åpen for nye innfallsvinkler. Jeg tenker i ettertid at jeg burde ha foretatt et pilot-intervju, selv om Malterud understreker fleksibiliteten i et semistrukturert intervju, og at man bør inkludere alle empiriske data som forpliktende bidrag til prosjektet (Malterud 2011:63).

3.4.2 Intervjusituasjonen

En forutsetning for et godt materiale er at informanten kjenner seg trygg og ivaretatt (Thagaard 2009:99). Jeg tenkte at informantene ville kjenne seg mest komfortable i sitt eget hjem, og var derfor glad for at alle var positive til at jeg kom hjem til dem. Alle bodde på Østlandsområdet. Tre av intervjuene ble foretatt i tidsrommet september/oktober 2014, og det siste i januar 2015. Jeg hadde på forhånd sendt et informasjonsskriv med samtykke på e-post (se vedlegg 3). Før selve intervjuet startet, fortalte jeg mer om prosjektets innhold, gjentok informasjonsskrivets opplysninger vedrørende konfidensialitet i prosjektet, hvordan datamaterialet og lydopptak ville bli håndtert i etterkant, og at informantene hadde rett til å trekke seg underveis i prosjektet.

Jeg så det som mer hensiktsmessig å intervjuet paret sammen, enn hver for seg. Både fordi samtalen mellom partene ville gi meg informasjon om samspeillet og meningsutvekslingene dem imellom, men også fordi paret bedre kunne hente fram tidligere minner, hendelser og situasjoner ettersom de kunne ”huske sammen” (Daly 1992 jf. Syltevik 2000:24). Jeg ønsket også å unngå at de i noen som helst grad skulle føle at de utleverte sin partner hvis de ble intervjuet hver for seg, og at de dermed ble mindre meddelsom. Som oftest fordelte paret selv hvem som skulle svare først eller de utfylte hverandre i fortellingen. Der det var nødvendig stilte jeg begge de samme spørsmålene. Alle parene virket samkjørte, i den forstand at det var stor enighet mellom dem i intervjusituasjonen. Noen av parene snakket i ”vi”-språk, mens ett par var opptatt av at de begge skulle ”snakke for seg selv”. Det at begge parter har sagt seg villig til å delta, og samtidig viste en aktiv deltakelse i samtalen, viser at paret er trygge på hverandre som ektefeller, og ikke har betenkeligheter med å snakke om deres parforhold med en utenforstående, selv om det ikke var vanlig.

Jeg brukte to ulike lydopptakere samtidig. Hvert intervju varte fra i overkant av to timer. Tiden gikk fort, det ga også flere av informantene uttrykk for. Jeg merket at jeg stresset litt på

slutten for å komme igjennom alle spørsmålene fra intervjuguiden⁴⁰. Selve intervjusituasjonen opplevde jeg svært positiv. De fleste ga uttrykk for at de syntes det var spennende å være med i en slik undersøkelse, og at spørsmålene ga de anledning til å tenke på og snakke om forholdet sitt på en ny måte. Jeg fikk en e-post fra én av informantene dagen etter intervjuet: ”Vi ble sittende og prate til langt på natt! så du rørte jo noe i oss ved å starte det hele.” Et annet par sa avslutningsvis at dette ga de innspill til flere temaer som de syntes det ville være viktig å snakke videre om. Dette kan betraktes som en positiv (utilsiktet) effekt av samtalen. Et vellykket forskningsintervju kan være en verdifull og berikende opplevelse for intervjupersonen, som kan ha fått ny innsikt i betydningsfulle temaer i deres livssituasjon (Kvale og Brinkmann 2009:51,142).

3.4.3 Fra tale til tekst – transkriberingsprosessen

Før jeg transkriberte, lyttet jeg til opptakene flere ganger for å få en større nærhet til stoffet, og for å starte på prosessen med å finne sentrale temaer. Så skrev jeg ned på pc så nøyaktig som mulig ord for ord, inkludert dialekt og sjargong. Det ble til sammen 123 sider med tekstmateriale. Transkriberingen var en lærerik prosess hvor jeg fikk bearbeidet og repetert samtalen som hadde funnet sted. Kvale og Brinkmann understreker at også dette er en del av analyseprosessen (Kvale og Brinkmann 2009:188). Det anbefales derfor av flere å gjøre dette arbeidet selv (Malterud 2011:77).

En ulempe med det skrevne ord er at det forsvinner en del informasjon fra intervjuet til selve utskriften. Lydbåndet fanger ikke opp kroppsspråk eller mimikk hos informanten. Utskriftene er en ”svekket dekontekstualisert versjon” av intervjuet (Kvale og Brinkmann 2009:187). Det som blir grunnlaget for analysen senere er ikke livet som fortalt, men den skriftlige teksten, transkriberingen som er foretatt etter samtalen (Malterud 2011:75).

3.5 Analyse av data

”Analysen skal bygge bro mellom rådata og resultater ved at materialet blir organisert, fortolket og sammenfattet” skriver Malterud (2011:91). Jeg valgte i min analyse å bruke ”systematisk tekstkondensering”. Metoden er inspirert av Giorgis fenomenologiske analyse og modifisert av Malterud (ibid.). Formålet for denne analysen er ”å utvikle kunnskap om

---

⁴⁰ Jeg hadde i min annonse skrevet at intervjuet ikke skulle vare mer enn to timer, da jeg tenkte det hørtes overkommelig ut. I praksis viste det seg vanskelig å holde tiden på grunn av intervjuguidens omfang.

informantens erfaringer og livsverden innenfor et bestemt felt” (Giorgi jf. Malterud 2011:97). Jeg anså denne metoden som godt egnet til mitt tema og problemstilling. Malterud legger vekt på å gi en oversiktlig innføring slik at den skal egne seg godt også for uerfarne forskere. Det betyr ikke at jeg fant det enkelt å gjennomføre analyse-arbeidet. Det var lett å miste oversikten, og vanskelig å utelate deler av teksten, da jeg syntes ”alt var interessant”. Det å konsentrere seg om problemstillingen, og samtidig være åpen for ”nye funn” var utfordrende syntes jeg.

Systematisk tekstkondensering er en deskriptiv, tverrgående analyse. Ved tverrgående analyse sammenfattes informasjon fra flere forskjellige informanter⁴¹. Selv om en kvalitativ studie, som ofte har små utvalg, ikke skal gi noen gjennomsnittelig beskrivelse for en større del av befolkningen, leter man også her etter noen mønstre, noen vesentlige kjennetegn ved de fenomener som studeres, og som kan framkomme gjennom analysen. Den enkelte informantens historie og uttrykk skal brukes til å tilegne seg kunnskap som kan gjelde for flere (Malterud 2011:93 ff).

Prosedyren for analysen gjennomføres i fire trinn:

- 1) Få et helhetsinntrykk av materialet.
- 2) Identifisere meningsbærende enheter (dekontekstualisering).
- 3) Abstrahere innholdet i de enkelte meningsbærende enhetene.
- 4) Sammenfatte betydningen av dette (rekontekstualisering).

I første trinn skulle jeg bli kjent med materialet. Jeg lyttet til opptakene, og jeg leste igjennom tekstene gjentatte ganger. Etter hvert begynte jeg å notere meg mulige foreløpige temaer som hadde noe med problemstillingen å gjøre. Samtidig forsøkte jeg å være åpen og kreativ for nye mønstre, og ikke bare kategorisere etter hovedtemaene i intervjuguiden. Malterud anbefaler å etter hvert samle seg om 3-6 foreløpige temaer for den videre analysen. Fordi min problemstilling er forholdsvis vid, og fordi jeg tilstrebet å legge min forforståelse mest mulig til side, ble det mange temaer som jeg syntes var viktige. Mine foreløpige temaer var: Felles prosjekter i parforholdet, trygghet, respekt for ulikheter, familien er viktigst, den gode samtalen, likeverdighet og likestilling, åpenhet, tid sammen, og ikke store ytre påkjenninger.

---

⁴¹I motsetning til langsgående analyse som følger et enkelt forløp over tid.

I trinn to skulle jeg systematisere den delen av materialet som jeg skulle studere nærmere, ved bruk av koding; det vil si å identifisere og klassifisere tekstelementer (meningsbærende enheter) som hadde sammenheng med de foreløpige temaene jeg fant i første trinn⁴². Fordi jeg hadde så mange temaer ble dette arbeidet utfordrende. Samtidig er det i denne prosessen mulighet for både justeringer og endringer etter hvert som man jobber med materialet, og jeg beveget meg noe mellom trinn en og to i analyseprosessen. Jeg ga intervjuene hver sin farge, og ”klipte og limte” i materialet på datamaskinen. Etter hvert utviklet jeg kodegrupper for de meningsbærende enhetene, dette gjorde arbeidet mer oversiktlig, samtidig som jeg så at jeg trengte å sortere mye av materialet på nytt. Mine kodegrupper kalte jeg for grunnlagstenkning /tanker om parforholdet, holdninger/egenskaper/kvaliteter, og resultater/kjennetegn. Jeg hadde vært opptatt av at temaene og kodene ikke skulle være identiske med hovedtemaene fra intervjuguiden. Fortsatt syntes jeg arbeidet var uoversiktlig. Etter hvert fant jeg ut at materialet kunne knyttes og kategoriseres nærmere problemstillingen og forsknings-spørsmålene uten at jeg mistet innholdet og funnene fra analyseprosessen. Dobbelkoding av en del tekst ga også signaler om å presisere kodene bedre. Til slutt stod jeg igjen med følgende koder: Refleksjoner om parforholdet og den andre, forpliktelse og varighet, og viktige kvaliteter i parforholdet.

Neste trinn var å arbeide med hver enkelt kodegruppe og sortere materialet i subgrupper. Subgrupper er ulike nyanser i en kodegruppe som jeg som forsker fra mitt ståsted tenker er relevant for min problemstilling. For hver subgruppe utarbeidet jeg et ”kondensat”, som er et kunstig sitat som skal gjenfortelle og sammenfatte det som befinner seg i den aktuelle subgruppen, med bruk av informantenes egne ord og begreper hentet ut fra de meningsbærende enhetene. Deretter valgte jeg ut et ”gullsitat”, et sitat fra en informant som best illustrerte innholdet fra kondensatet.

Siste trinn i analysen var å sammenfatte kunnskapen fra hver enkelt kodegruppe og subgruppe. Jeg fant det både nødvendig og hensiktsmessig å slå sammen noen av subgruppene. Så lagde jeg en tekst for hver kodegruppe som skulle formidle hva mitt

---

⁴² Koding innebærer en systematisk dekontekstualisering, der deler av teksten hentes ut fra sin opprinnelige sammenheng for senere å kunne leses i sammenheng med beslektede tekstelementer og den teoretiske referanserammen.

materiale fortalte om ulike sider av min problemstilling. Jeg inkluderte sitater fra informantene der jeg syntes det var nyttig. Videre i denne prosessen skulle jeg rekontekstualisere resultatene opp mot materialet, det vil si å validere mine funn opp mot intervjuene i sin helhet. Her skulle jeg lete etter motsigelser eller tynne bidrag til de konklusjonene jeg hadde, og på den måten sikre at sluttresultatet ble formidlet på en måte som var lojal i forhold til informantenes stemmer. Til slutt skulle mine resultater vurderes opp mot foreliggende empiri og teori.

3.6 Forskningsetikk

Enhver vitenskapelig forskning krever at visse etiske retningslinjer blir etterfulgt.

Undersøkelsen ble først meldt inn og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste⁴³ (se vedlegg 4). Mine informanter valgte alle frivillig å delta i undersøkelsen, da de meldte selv sin interesse via facebook. Både på facebook og i informasjonsskrivet jeg sendte, beskrev jeg kort prosjektet, målgruppe og hensynet til konfidensialitet. Det ble også skriftlig og muntlig informert om at det var mulig for informantene å trekke seg fra deltakelsen når som helst uten nærmere begrunnelse. Alle informantene underskrev hvert sitt skjema som samtykket til deltakelse i undersøkelsen og til bruk av lydopptaker.

Etter intervjuene ble opptakene lagt inn på pc og deretter en minnepinne, hvor jeg krypterte lydfilene. Transkriberingsmaterialet ble også kryptert. Navneliste er forsvarlig oppbevart. Datafilene vil bli slettet, og transkripsjoner og navneliste makulert, så snart prosjektet er godkjent. Informantene har fått fiktive navn. Der hvor jeg har gjengitt sitater fra informanter er dialekt blitt oversatt til bokmål. Fordi ingen av mine informanter ble rekruttert direkte via andre, betrakter jeg hensynet til anonymitet som godt sikret.

En deltakelse i en undersøkelse skal ikke medføre til negative konsekvenser for informantene (Thagaard 2009:29). Mitt inntrykk var at informantene opplevde intervjusituasjonen som en positiv opplevelse. Allikevel kan det være en risiko i analysearbeidet at informanten ikke kjenner seg igjen i det bildet som fremstilles i analysen. Selv om en grundig analyseprosess skal sikre at informantens beskrivelser blir gjengitt på en sannferdig måte, i lojalitet til dennes egen versjon av sin historie, kan allikevel tolkninger av informantens beskrivelser som

---

⁴³ Dette på grunn av lagring av navnelister og personopplysninger. Siden mine informanter ikke defineres som en "sårbar gruppe", var det ikke nødvendig å søke regional etisk komité (REK).

forskeren foretar, bryte med informantens egen selvforståelse (ibid.) Min sammenfatning av tolkninger og funn må stå for min subjektive forståelse av beskrivelsene. Jeg har hele tiden hatt som mål å ivareta informantenes integritet på en god måte, og håper at denne oppfatning deles av informantene selv.

3.7 Vurdering av refleksivitet, validitet og reliabilitet

Forskning som skal resultere i vitenskapelig kunnskap handler om

”en systematisk og refleksiv prosess der kunnskapsutviklingen kan etterprøves og deles, med en ambisjon om overførbarhet av funnene ut over den sammenhengen der den enkelte studie ble gjennomført” (Malterud 2011:16).

I følge Malterud handler grunnlagsbetingelsene for all vitenskapelig kunnskap om refleksivitet, relevans og validitet.⁴⁴ Refleksivitet handler om forskerens forutsetninger og tolkningsramme, og innebærer at vi erkjenner og overveier betydningen av vårt eget ståsted i forskningsprosessen. En forsker er alltid selv deltaker i et forskningsprosjekt, både i valg av problemstilling, utvalg, perspektiv, metode, analyse, under selve intervju situasjonen og i hvordan funnene tolkes og analyseres (Malterud 2011:37). Dette kommer fram både i det hermeneutiske og det sosialkonstruktivistiske perspektivet på kunnskap. ”Å forske på parforhold er å forske på seg selv”, skriver Michaelsen (2009). Samliv og parforhold kan ikke studeres uavhengig av mine verdier, min kunnskap og mine personlige erfaringer med temaet. Mine vurderinger av parforhold kan ha vært både førende og begrensende i både spørsmålsstillingen og i hva jeg vektlegger i materialet. Det kunne slik sett vært en fordel å ha vært flere forskere sammen.

”I ethvert forskningsprosjekt om familien vil (...) møtet med andre måter å ordne liv på være en utfordring, fordi det for forskeren også representerer et møte med egne holdninger og ideer om hvordan vi lever våre liv.” (Syltevik 2000:27).

Samtidig kan min nærhet til feltet også være med på å øke min nysgjerrighet etter hva informantene formidler. Min interesse for parforhold og erfaring fra parterapi, kan skape en innsikt og forståelse som øker evnen til innlevelse i informantenes situasjon (ibid:19). På en annen side mener jeg det er en fordel at jeg ikke kjente informantene på forhånd, og at dette ga en fordelaktig distanse mellom meg og informantene. Min manglende erfaring som forsker derimot kan ha gjort kvaliteten på intervjuene og analysearbeidet dårligere sammenlignet med

---

⁴⁴ Andre mener begreper som overførbarhet, bekreftbarhet og overføringsverdi er bedre egnet innenfor kvalitativ forskning (Thagaard 2009:22).

hva det kunne blitt for mer erfarne forskere. Jeg har tilstrebet en åpen holdning i analysen av materialet. Mine funn skal reflektere informantens erfaringer og meninger, jeg har derfor prøvd å være mest mulig bevisst på å legge mitt eget til side for å påvirke analysen minst mulig. Samtidig er jeg fullt klar over at min egen innsikt i hva jeg vet og hva jeg ikke vet og evnen til å sette ord på dette, alltid vil være begrenset. ”*Ethvert funn er påvirket av meg, studien er en studie av mine opplevelser av funnene.*” (Michaelsen 2009:41).

Validitet handler om hvorvidt en intervjustudie undersøker det den er ment å skulle undersøke, om undersøkelsens gyldighet; hva forskeren egentlig har funnet ut noe om (Kvale og Brinkmann 2009:251, Malterud 2011:21). Malterud kategoriserer validitetsbegrepet i *intern* og *ekstern validitet* (Malterud 2011:21). Intern validitet handler om i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalget og det fenomenet som er undersøkt, og om det er brukt relevante begreper og metoder for å studere det fenomenet vi skal se på. Som jeg har gjort rede for i begynnelsen av dette kapittelet, blir valg av metode til en viss grad bestemt av tema og problemstilling. Men metodevalget påvirker i sin tur forskningsprosessen videre, både i analyse og resultater. En annen analysemetode enn den jeg valgte, ville ha ført til andre resultater. Innspill fra veileder har hjulpet meg i mine valg både i utforming av prosjektplan, problemstilling, intervjuguide, valg av metode og analyse.

Ekstern validitet handler om overførbarhet, i hvilken grad resultatene kan overføres til andre utvalg og situasjoner. Min undersøkelse er liten og det begrensede utvalg på fire par er for lite til å gi noen generelle betraktninger om ”dagens parforhold”. Det at parene meldte sin egen interesse for temaet, kan betraktes som at de er spesielt interessert i temaet. Det viste seg også at den sosiale bakgrunn til parene var forholdsvis like. Dette svekker den eksterne validiteten i undersøkelsen. På den annen side viser den sammenholdingen av resultater og foreliggende teori som jeg presenterer under drøftingen, en stor grad av allmenngyldighet, og dette er med på styrke den eksterne validiteten. Hvis andre par kan kjenne seg igjen i mitt materiale som jeg har presentert, har denne undersøkelsen en overføringsverdi.

Reliabilitet handler om undersøkelsens pålitelighet, i hvilken grad en studie kan etterprøves. Det kan diskuteres om begrepet reliabilitet er relevant for denne type undersøkelse. Innenfor den sosialkonstruktivistiske og den hermeneutiske tankegang vil aldri en annen forsker komme fram til samme resultat eller oppdage samme fenomen som den opprinnelige

forskeren. Jeg støtter meg til Thagaards definisjon av reliabilitet som knytter begrepet til at forskeren gjør rede for hvordan data har blitt utviklet, hva som er informantens bidrag og hva som er egne vurderinger (Thagaard 2009:190). *”Forskningsresultatenes troverdighet og overførbarhet er avhengig av at grunnlaget som kunnskapen hviler på, gjøres eksplisitt.”* (ibid:11). Dette har sammenheng med hva Malterud definerer som intersubjektivitet i analyseprosessen; å være transparent slik at andre kan *”følge den veien vi har gått, anerkjenne vår systematikk underveis, og forstå våre konklusjoner”* (Malterud 2011: 91). Dette har vært et mål for meg hele veien underveis i prosessen med dette masterprosjektet.

4 Resultat av analysen

Jeg vil her presentere de resultater jeg har kommet fram til gjennom min analyse av intervjuene. Jeg har valgt å dele materialet inn i følgende kategorier:

1. Forpliktelse og varighet
2. Viktige kvaliteter i parforholdet
3. Refleksjoner om parforholdet og den andre

Alle informantene har fått fiktive navn; Anne og Asle, Berit og Bjørn, Dina og David, Eva og Espen (se vedlegg 1). Den teksten som er skrevet i kursiv, er direkte sitat fra informantene. For øvrig har jeg tilstrebet resten av beskrivelsene til å ligge så nært opptil informantenes egne ord som mulig.

4.1 Forpliktelse og varighet

Et av de temaene jeg var interessert i, var hvilke refleksjoner parene hadde omkring begrepet forpliktelse i sitt eget parforhold. Jeg ønsket også å vite om dette var noe som hadde endret seg i løpet av den tiden de hadde vært gift, og om eventuelle samlivsbrudd i omgivelsenes hadde hatt noen innvirkning på eget parforhold.

4.1.1 Intensjon ved ekteskapsinngåelsen

Anne og Asle beskriver en lang prosess før Asle ble sikker på at han hadde sterke nok følelser for Anne, slik som hun hadde for ham, til både det å bli kjærester og etter hvert til å gifte seg. Hvis han skulle bli kjæreste med henne, var det noe som skulle vare. For begge var intensjonen ved ekteskapsinngåelsen at dette skulle vare livet ut. Anne beskriver at for henne ble det et ”før og etter” bryllupet.

”Han var jo usikker hele veien egentlig, så etterpå når vi var gift, da visste jeg at nå, nå går han ikke, nå er vi her, det var jeg helt, helt sikker på.”

De andre parene var ikke så opptatt av hvor lenge forholdet skulle vare da de ble kjærester, men beskriver en gradvis prosess hvor kjærestetid, forlovelse og samboerskap ga en gradvis overbevisning om at dette var noe som kunne bli permanent. David beskriver det slik:

”Jeg tror nok at sånne ting det med perspektiver, det kommer mer og mer, altså det går mer og mer inn på en etter hvert som tida går, jeg tipper det at når barna, altså førstemann, (...) jeg tror nok at kanskje det var da gikk det kanskje mer opp for oss at dette skal vare, at dette skal bli, det tror jeg.”

For alle var det å gifte seg en viktig formalisering av forholdet. Også juridisk, men de fleste trekker fram den symbolske betydningen, at ekteskaps handlingen som rituale var betydningsfull, det var en overgangsmarkering som synliggjorde en aktiv forpliktelse.

”Vi er gammeldagse, og så tenker vi at hvis du gjør den handlingen så mener du noe med det da, du viser verden at du mener noe med det.” (David)

”..altså jeg skulle ikke si at folk som er samboere tar det mindre seriøst, men for oss var det på sett og vis en formalisering som viste at det, det er en aktiv comittement, ja.” (Espen)

Alle understreker at det var viktig at ekteskapsinngåelsen foregikk i kirken, selv om det bare er Anne og Asle som begrunner dette i et kristent livssyn. Espen beskriver at å gifte seg for ham betydde ”å tenke lange tanker”, og at dette skulle vare for resten av livet, men ikke nødvendigvis ”for evig og alltid som man snakker om i kirka”. Eva uttrykker noe av det samme. ”Inntil døden skiller dere ad” er ikke noe som gir gjenklang, men heller at hun gikk inn i et ekteskap som hun den gang ikke så noen ende på.

”Jeg hadde ikke noen horisont på det... nei altså..jeg sku gifte meg og det, på det tidspunkt så tror jeg ikke jeg så noe mulighet for at det skulle kunne gå i stykker, ikke på noe sånn derre voldsom forelskelse eller noen romantisk greie, men det er bare sånn det var...”

Det kan virke som en ambivalens når Eva og Espen forteller at de både tenkte ”resten av livet” men ikke ”for evig og alltid”. Slik jeg oppfatter det, kan det være at dette handler om at min referanse til kirkens språkbruk ikke er noe som gir gjenklang hos paret. Samtidig er det etter min mening mulig å tolke uttalelsene i lys av hvordan de ser på parforholdets varighet generelt.

4.1.2 Underveis i parforholdet

Både Eva og Espen sier de har det samme synet på varigheten av forholdet nå som de hadde den gang de giftet seg. Espen sier han den gang tenkte at forholdet skulle vare resten av livet, og at han tenker det samme i dag. Eva har også den samme holdningen som hun hadde da de giftet seg; hun ser ikke for seg at det skal ta slutt. Samtidig gir begge hver for seg uttrykk for at de har en rett til å avslutte forholdet hvis det ikke skulle oppleves riktig.

Eva: ”..nei, ingen kan si til meg hva jeg skal, jeg har, man har lov til å ombestemme seg, ikke sant, så det er veldig bombastisk, men det jeg sier - at jeg ikke så noen ende på det er nok en mer løsning, men jeg er sånn at okei, vil det riktige for meg være at dette ikke skal vare lenger, ja vel..da, skulle jeg bestemme meg for det, så blir det sånn”

Espen: ”...er ting feil så er det helt greit å snu, det er livsmotto for meg, at er noe feil, så er jeg utålmodig, og da må vi gjøre noe, enten så må jeg reparere det som er feil, eller så må vi ta det bort det som er feil, så det er grunnleggende holdning hos meg, og ekteskapet er ikke

helligere enn det heller, for går man og lider seg igjennom noe som er feil, så er ekteskapet feil, jeg har ikke noe prestisje i at ekteskapet er hellig, men jeg har veldig lyst til at ekteskapet skal funke, sant, det at jeg har gjort det i kirka eller noe sånt det gjør ikke institusjonen ekteskapet viktigere, det gjør det ikke, jeg vil at det skal virke..og det gjør det stort sett..”

For Eva og Espen er det viktigere med den motivasjonen de kjenner innenfra i forhold til hvilke valg de opplever som riktig for parforholdet eller familien; ønsket om troskap, det ansvar og de kompromisser de realiserer i forholdet er ikke styrt av en plikt, men av et indre ønske. Forpliktelse er et ord Espen ikke synes er riktig å bruke.

Eva forteller at hun noen få ganger har tenkt at hun ikke orker samlivet mer. Samtidig har dette ikke kommet til et punkt hvor hun har delt dette med Espen, hun mener det kunne ha virket som en trussel eller skremsel, noe hun ikke ønsker. Anne/Asle og Dina/David forteller at de aldri underveis har hatt noen alvorlig tanke på det å skille lag, selv om de har hatt sine utfordringer. Asle mener den kristne konteksten de har vært i, kan ha medvirket til å styrke parets egen oppfatning om et livslangt ekteskap. David mener de også har hatt flaks, ved at de har vært forskånet for belastninger utenfra, slik som for eksempel langvarig sykdom eller arbeidsledighet. Hvis noe har vært truende for parforholdet, har det kommet innenfra fra paret selv. Denne betraktningen er noe som deles av flere av parene. Vanskelige perioder på grunn av økonomi, familiekonflikter eller ufrivillig barnløshet har ikke virket som noen trussel for parforholdet.

”Eksterne ting har aldri ødelagt forholdet, hvis vi har trua dette forholdet så er det vi som har gjort det, ikke utenfra, press eller noen utenfra, det sveiser oss bare sammen, tror jeg.” (Espen)

Bjørn: ”Det har vært kjempemye tungt og mye vanskelig å forholde seg til[...] men det har jo gjort oss til en enhet mye mer, det har nok vært vår egen uro som har vært den største utfordringen, tror jeg”

Berit: ”Rastløsheten”

Bjørn: ”Ja, ditt behov for å finne ut av ting.”

Berit og Bjørn hadde en periode tidlig i ekteskapet hvor de lagde en gjensidig avtale som fristilte begge til å kunne ha utenomekteskapelige forhold. De begrunner dette med et ønske om å ha muligheten til å finne ut av seg selv og sitt valg av hverandre, siden de ble sammen så unge. Det var også mange i deres omgangskrets som gikk fra hverandre på den tiden, mange på grunn av utroskap. Samtidig var de glad i hverandre og ønsket å fortsette med å være gift, derfor ville de være i forkant og sette hverandre litt i frihet i stedet for at forholdet eventuelt skulle ødelegges av løgner og hemmeligheter. Etter noen år, uten at det hadde blitt noe ”særlig ut av det”, valgte de å avslutte denne avtalen. Det skapte en utrygghet de ikke ønsket.

”Jeg tror jeg tenkte, tenk hvis du møter noen, tenk hvis du blir glad i noen, jeg vet ikke, så følte jeg vel litt igjen den der at, hvis vi skulle ha barn da, så var det noe med at da går det ikke an å ha det sånn, overhodet ikke, for det gjør noe med forpliktelsen, altså det skaper en usikkerhet som det ikke var rom for syns jeg, så da lukket vi den muligheten helt.” (Berit).

Berit beskriver det som at de har latt forholdet utvikle seg veldig, ved å gi frihet når det har vært behov for det. Hun mener at det å akseptere behovet for denne friheten, som kanskje ikke er så vanlig innenfor et forhold, har vært med å skape en veldig styrke i forholdet, og at det har vært mye av grunnen til at de har holdt sammen. Samtidig har det vært avgjørende at det har vært et samsvar mellom de to i behovet for frihet og behovet for tettere forpliktelse, hvis ikke hadde de nok ikke vært sammen.

Litt lengre ut i ekteskapet flyttet paret fra hverandre. Dette begrunnes med Berits rastløshet, frihetstrang og behov for å gjøre noe nytt, på egen hånd. De solgte huset og delte eiendeler, men sendte ikke inn separasjonspapirene. Etter ca et halvt år, valgte de å gjenoppta samlivet. Begge sier at de har ”*tatt det valget mange ganger*” i løpet av forholdet, om at de ønsker hverandre. Før de så bestemte seg for å få barn, inngikk en ”*moralsk og etisk kontrakt*” som innebærer at de ikke skal gå fra hverandre uansett hva som skjer. Det å få barn medførte en ytterligere forpliktelse som de mener overgikk den de allerede hadde.

”Det valget om å holde sammen og, når du ikke har det rommet til å kunne gå fra hverandre, altså etter at vi fikk barn så har ikke vi det rommet, da må vi finne ut av andre ting, men det er ikke noe problem for det er ikke noe annet noen av oss har lyst til heller, men det er ikke annet alternativ.” (Berit)

Det er bare Berit og Bjørn som eksplisitt nevner barna som en begrunnelse for den forpliktelsen de har i forholdet. Samtidig er de opptatt av at forholdet skal fortsette å vare selv om barna blir voksne, og at kvaliteten på forholdet skal være god. Det er ikke snakk om å bare ”*holde ut*” til barna blir store, ”*det er sånn; vi skal bli gamle sammen vi(...) og da kan vi begynne med de tinga vi ikke har gjort på veldig mange år da som vi egentlig elsker*” (Berit).

4.1.3 Samlivsbrudd i nettverket

Jeg har vært nysgjerrig på hva det gjør med et par når skilsmissestatistikken ser ut til å øke. Opplever informantene at forholdet blir påvirket av eventuelle samlivsbrudd i sitt eget nettverk?

Alle parene har opplevd samlivsbrudd i nær omgangskrets. Flere mener det er like vanlig som uvanlig å være gift lenge eller å være skilt. Espen mener at det således ikke er en prestasjon for ham å ha vært gift i 20 år. De har mange venner som har vært gift like lenge. Berit og

Bjørn på sin side forteller at de er de eneste i sin omgangskrets som fortsatt er førstegangsgift. Dina mener de ”*ødelegger statistikken ved å fortsatt være sammen*”, et uttrykk jeg tolker som at hun har en oppfatning av at stadig flere skiller seg. Asle sier ”*jo lengre forholdet varer, jo mer uvanlig blir det på sett og vis*”. Alle parene uttrykker klart at andres samlivsbrudd ikke påvirker deres eget parforhold på den måten at de revurderer varigheten av eget forhold, men at det får konsekvenser for den sosiale omgangen med skilte venner. Nesten alle understreker at andres brudd heller har en motsatt effekt, at det styrker deres eget forhold, og de blir takknemlige og stolte på egne vegne.

”Jeg tror jeg vil nesten si at det styrker mer enn det splitter... Vi ser jo at, det er jo ikke, altså det skaper så mye støy og så mye problemer og så mye utfordringer at det, vi sier jo stadig det, at faen så glad for at vi slipper det greine der og begynne å fly rundt og måtte bygge opp noe nytt, det er litt sånn du, du strekker deg ganske langt for å slippe det, i hvertfall hvis du ser noen som har slitt med det, det trur jeg.” (David).

”Jeg er så glad for at det ikke er noe tema hos oss, jeg tenker at jeg får liksom en sånn bekreftelse på hvor fint jeg har det, eller vi har det, en egen påminnelse om at forholdet er slitesterkt.” (Asle).

Espen og Eva fremhever noe jeg tolker som et mer ”positivt” syn på skilsmisse, at mange strever for lenge med et ekteskap som ikke fungerer, og at det ser ut til at mange i deres omgangskrets har taklet en skilsmisseprosess på en konstruktiv måte.

4.2 Viktige kvaliteter i parforholdet

Det neste jeg ønsket å utforske var hvilke kvaliteter som har vært viktig i parforholdet. I tidligere undersøkelser (Bachand og Caron 2001, Rauer og Volling 2013) har det vist seg at det ofte er en stor variasjon i hva et par vil definere som viktigst i sitt eget parforhold. Jeg har valgt å fokusere på noen av de trekk som er gjennomgående felles for informantene, og i tillegg benevne det særskilt der noen av parene har understreket ulike temaer.

4.2.1 Den gode samtalen

Et av de temaene som er felles for alle parene er samtalen. Alle sier at de prater mye sammen, og samtalen knyttes ofte sammen med begrepene ærlighet og åpenhet. Samtalene kan være diskusjoner om alle mulige temaer, eller det kan dreie seg om følelsesmessige temaer, ting som er vanskelig, enten for den ene parten eller i parforholdet. De fleste understreker at partneren er den første de betror seg til hvis de opplever vanskeligheter. ”*Det er ingen som er så, som jeg sier så mye til, som jeg deler så mye med, som det vi gjør*” sier Anne, samtidig

som hun forteller at de også må ha andre å snakke med ”...og dele ting med..ellers så tror jeg han blir litt sliten hvis jeg skal snakke med han om alt.”

Dina og David forteller at dette med gode samtaler er noe som for dem har forandret seg veldig. I mange år opplevde Dina at det var vanskelig å få noen følelsesmessig støtte hvis hun betrodde seg til David. De var ganske ulike i hvordan de kommuniserte, og hun gikk heller til venninner hvis det var noe spesielt hun trengte å prate om. Nå har det blitt slik at paret kan sitte i timesvis foran peisen eller under søndagsmiddagen, Dina har fått den ”*samtalen som hun alltid har hatt et ønske om*”. David begrunner denne utviklingen i samtalene med at han har forandret seg, sine verdier og væremåte, både via yrkeslivet, men også ettersom barna ble større og brakte med seg utfordringer som krevde at paret snakket mer og delte sine tanker og bekymringer. Søndag ettermiddag defineres for begge som et hellig tidspunkt, og prioriteres framfor venner eller kaffeselskap. Da får de pratet mye sammen, noe de begge anser som viktig.

Berit og Bjørn har alltid vært opptatt av å kunne prate med hverandre om alt. De var tidlig enige om at det var viktig å være veldig åpne og ærlige med hverandre, og ikke ha hemmeligheter for hverandre, ”*og det har vi praktisert hele veien, brutal ærlighet*” sier Berit. De snakker seg gjennom personlige prosesser, deler erfaringer og tanker. De har begge en yrkesbakgrunn hvor ferdigheter i forhold til refleksjon og kommunikasjon har vært viktig. På den måten er de vant til å snakke. Også i den perioden hvor paret bodde fra hverandre, snakket de daglig sammen på telefonen. Det å vite at den andre alltid er der hvis man er sliten eller lei seg, er noe de verdsetter i forholdet. Berit mener en ulempe kan være at de ikke deler så mye av seg selv til andre, fordi de ikke har behov for andre.

Espen synes de mange gode samtaler paret har, har vært en viktig næring til at de har det bra sammen. ”*Det er en av de tingene som gjør at det er veldig interessant å være gift med henne.*” Eva mener det går i perioder om de prater lite eller mye, og at det hovedsakelig er hun som deler mest av hva hun holder på med. Jeg oppfatter en noe ulik oppfatning av hvordan de ønsker å bli møtt i samtaler som omhandler personlige utfordringer. Eva har i enkelte situasjoner savnet støtte i stedet for praktiske råd, samtidig som hun sier at hun er ganske praktisk fokusert slik som Espen er. Espen forteller at han er veldig handlingsorienterende, og vil veldig gjerne komme med praktiske ideer til hvordan problemer kan løses.

4.2.2 Respekt

En annen fremtredende kvalitet som parene trekker fram er respekt for partneren på ulike måter. Eva mener respekt og likeverd er noe av det som har vært viktigst i deres parforhold. Respekt for at Espen er den han er, og hans rett til å være seg selv, selv om det er ting hun kunne ønske seg annerledes. Espen trekker fram respekt sammen med beundring:

”Det er grunnleggende beundring for det den andre står for, med alle de feil og mangler i den pakka så er det allikevel en, noe jeg føler er det jeg vil ha.”

For Dina og David, som ser på seg selv som veldig ulike, har respekten for hverandres forskjellighet vært viktig. Deres ulike personligheter kan av og til skape irritasjon og krangel, men de forteller at de aldri har prøvd å verken oppdra eller forandre den andre, selv om de kan ha lyst til det inni mellom. De forteller også at de gjennom sitt samliv har vokst sammen, formet hverandre, og kanskje avslipt hverandre litt på noen områder.

”Jeg tror at du lærer å leve med det, og lærer å tenke at, okei sånn er vi, det er ikke noen krise, kan heller bli litt sur og så bygger det seg litt opp, og så er vi ferdig med det, ingen av oss er langsint..(...)det blir jo sånn, jeg tror jo ikke at jeg klarer å endre deg på enkelte områder, da må jeg bare leve med det da, det er mitt valg det, alternativet er ikke noe særlig bedre, så da sier jeg greit, da får jeg bare leve med det da.” (David)

”Jeg tror det er det vi gjør, vi tar hverandre for den vi er, og jeg tror at den der, gresset er ikke grønnere på den andre siden, det tror jeg vi har fått med oss..” (Dina)

Det å ha respekt for hverandres interesser og kunne bruke tid hver for seg, er noe som flere trekker fram som vesentlig. Berit og Bjørn har veldig ulike interesser. I starten av forholdet ønsket de at den andre skulle engasjere seg i det samme som de selv var engasjert i. Nå er de mer opptatt av å gi hverandre tid og rom til å drive med hver sine ting, og at ulike interesser er en styrke for parforholdet. Det utbytte den ene får av å dyrke sine interesser, bidrar til at de også får det bedre når de er sammen.

Dina og David har helt fra starten av forholdet hatt respekt og aksept for at den andre brukte tid på egen hånd, eller dro på turer og ferier med sine venner. David mener dette kan ha vært en medvirkende årsak til at de klarte å bevare forholdet da de var unge, samtidig som de også brukte mye tid sammen. Dina tror at det å ha egne venner har vært noe som har vært viktig for forholdet underveis. Det er fortsatt viktig for henne, samtidig som hun kan tenke seg å trappe ned noe av den sosiale aktiviteten, fordi hun heller vil prioritere tid med familien. Dina mener David gjør mye mindre ting på egen hånd i forhold til henne nå, og hun tror at han synes hun gjør litt for mye.

Berit mener at det å ha respekt for og gi rom for den andres utvikling har vært deres største egenskap i parforholdet. Siden de var så unge da de ble sammen, har det vært viktig å gi hverandre muligheten til å vokse, utvikle seg og finne seg selv.

”...gi hverandre liksom muligheten til å klare å finne ut av, finne seg sjøl, for det at når du blir sammen veldig ung så skal du bli voksen sammen, vi ble jo voksne sammen, vi blir jo forma av hverandre, men vi blir jo forma av alt mulig rundt og, og trenger å utvikle oss, litt sånn hvem er egentlig jeg da, hvem er egentlig du..” (Berit)

4.2.3 Tid sammen som familie

Det å bruke tid sammen er også noe som alle parene beskriver i sine parforhold. Asle mener paret har brukt mer enn gjennomsnittelig mye tid sammen med hverandre. De har jobbet sammen, de tilbringer alle ferier sammen, de har vært lite borte fra hverandre, og dette gjør at de kjenner hverandre veldig godt. Han mener dette har vært med på å bygge en plattform som er stødigere enn noen gang. Berit og Bjørn tilbringer også alle ferier sammen med barna. Berit mener de har mye tid sammen i hverdagen også; daglige måltider og fotballkamper hvor hele familien stiller opp, er hverdagsopplevelser som binder de sammen som familie. Dina og David sier de alltid har vært familiekjære, det er alltid familien som kommer først uansett, og det å være tilstede og følge opp barna er noe begge vært opptatt av. Eva og Espen forteller at barna er en vesentlig del av hverdagen til dem begge, og de har valgt å være sammen med barna når de har hatt fri. *”Vi er veldig flinke til å ha en ålreit hverdag, og bortsett fra det så er det ikke mye tid tilbake,”* sier Espen.

4.2.4 Trygghet, tillit og fravær av sjalusi

Asle mener at den mest grunnleggende kvaliteten i forholdet for ham er trygghet, parforholdet er trygt, de har hatt mye fint sammen i ekteskapet og han er sikker på at slik skal de fortsatt ha det. Han sier det er kanskje kjærligheten som gir den tryggheten, samtidig som *”den dominerende følelse her er mer trygghet enn kjærlighet kanskje, jeg er så trygg på Anne og synes det er veldig godt.”* Berit og Bjørn forteller de er utrolig trygge på hverandres lojalitet fordi de kjenner hverandre så godt og vet at den andre vil være der uansett hva som skjer.

”...Det utrolige samholdet, den følelsen av at liksom, er det en jeg kan stole på her i verden, så er det deg, det tror jeg liksom har vært absolutt det viktigste for oss.” (Berit).

Flere av parene trekker fram at de aldri har følt sjalusi eller vært redd for at den andre skulle være utro eller finne noen andre. Anne mener dette kan ha noe med innstillingen, at det kanskje er fordi de har valgt å stole på hverandre. Også den kristne konteksten de har stått i, kan ha støttet opp under dette, tror Asle. Det betyr ikke at det ikke kan oppstå følelser for

andre, men fordi de kan snakke åpent med hverandre om alt, har ikke dette skapt usikkerhet. Berit og Bjørn har både kjent begeistring og forelskelse for andre personer, men ved at de har fortalt det til hverandre, har dette vært med på å ”punktere følelsene” slik at de ikke utvikler seg. Dina føler hun seg veldig trygg på David:

”Han kommer fra en familie hvor disse kara er veldig hjemmekjære og fryktelig trofaste...ha ha...så jeg har ikke noe, nå er det ikke sånn, han vet at det ville blitt himmel og helvete hvis det hadde skjedd et eller annet...”(Dina)

Espen sier det aldri har vært situasjoner hvor den ene eller den andre har følt sjalusi eller mistenkt den andre for noe. Espen forteller han av og til klapper sammen pc`en fordi han ikke ønsker at andre skal ”rote i den”. Hvis Eva blir usikker, spør hun direkte for å få en avklaring med en gang, slik at usikkerheten ikke får lov til å gro. Hun sier hun har aldri trengt å gå rundt og lure.

”Jeg tror det er i hvert fall fra mitt ståsted, så er det en bunnløs tro på at jeg har ikke noe å frykte eller det er ikke noe å mistenke noen noe for, det har jeg bare tatt for gitt at sånn er det, vi er ærlige, og har man noe å skjule, så nei, jeg har ikke trodd det har vært noe å skjule, enkelt og greit, det er bunnløs tillit.”(Espen)

4.3 Refleksjoner om Parforholdet og den andre

4.3.1 Prosjekt parforhold

Er det slik at parene bevisst tenker at de må arbeide for å bevare et godt parforhold? Og i så fall på hvilken måte? Som nevnt i metodekapittelet kan man anta at mine informanter har meldt sin interesse ut ifra en spesiell interesse for temaet par og langvarig samliv. Jeg synes det derfor er interessant at det virker som om det er en variasjon i hvordan de tenker omkring dette punktet, og at det å ta vare på forholdet kan bety helt ulike ting.

Anne opplever at de begge helt fra starten av var enige om at de skulle prioritere hverandre. De bestemte seg for å sette av èn helg i halvåret for å styrke parforholdet. Hun og Asle har deltatt på flere typer ekteskapskurs; det første etter bare syv ukers ekteskap. Disse kursene beskriver Anne som krevende, det kunne være at de pratet hele natten igjennom, og de kunne kjenne at de kom nærmere hverandre etter slike helger. Etter at de fikk barn, ble det ikke like ofte at de dro på slike weekender. De kan fortsatt sette av helger for seg, men nå er de mer opptatt av å bare være sammen, slappe av eller oppleve noe, det er ikke for å jobbe seg igjennom spesielle temaer. ”Kanskje vi skal våge å si at vi har lært noe” sier Asle. Anne og Asle har i mange år jobbet sammen i yrkeslivet og har etter hvert også blitt gruppeledere på

ekteskapskurs. Det å ha oppgaver sammen og bety noe for andre mener de har vært med på å styrke deres forhold, ”*det er å gå et skritt sammen videre,*” sier Anne.

Dina og David mener det er veldig viktig å sette av tid til å pleie forholdet. For dem betyr det at de har reist på kjærestetur én gang i året etter at de fikk barn. De setter pris på en slik time-out i en hektisk hverdag, enten det er en utenlandstur med kulturelle innslag, eller en tur på hytta.

Dina: ”Det er klart at for oss er det jo en fare i å, som har vært sammen så lenge og har det såpass godt som vi har det, det er en fare i å ta hverandre for gitt tenker jeg, det skal vi passe oss for, at vi tar hverandre for gitt, det kan bli en vane.”

David: ”Det er jo en vane.”

Dina: ”Jo, men samtidig skal vi ikke ta hverandre for gitt.”

David: ”Ekteskapet blir en vane, eller samlivet eller, hva du kaller det, selvfølgelig, men det er der vi er litt bevisste på det å gjøre ting alene, altså både hver for oss men også sammen alene, at vi sier til unga at vet du hva, nå skal mamma og pappa reise bort så ja, gå et eller annet sted eller reise på hytta eller...”

De forteller også at de alltid har et eller annet prosjekt gående som de diskuterer, som oftest i form av et byggeprosjekt på hus eller hytte. De prioriterer også sterkt sine ukentlige søndagsmiddager for familien.

Berit og Bjørn er de som etter min oppfatning uttrykker tydeligst at forhold er noe som må jobbes med, evalueres og justeres. Berit er opptatt av at selv om de har forpliktet seg til å aldri skilles, er de klar over at forholdet er noe som må jobbes med hele tiden.

”Vi har prata om det jevnlig opp igjennom alle år, at liksom hvordan har vi det nå? Er detta greit? Er det sånn vi vil ha det, må vi gjøre noen endringer, er vi, ingen av oss er sånn som liker at ting bare går på tomgang, nei det må føles som om det liksom er okei, det må gi oss noe positivt, den der følelsen av at hvis forholdet begynner og tapper deg mer enn det gir deg, da setter vi oss ned, da må vi finne ut av ting, hva skjer nå liksom, nå må vi, og så gjør vi kanskje noen grep da i forhold til forholdet vårt og så finner vi ut at dette får vi til, dette skal vi få til...(…) alt kan skje tenker jeg i et forhold, vet du hva, det er på godt og vondt altså, det er ikke tull, det er på godt og vondt, det er hard jobbing.” (Berit)

Men i motsetning til de to førstnevnte parene betyr det å jobbe med forholdet ikke nødvendigvis særlig kjærestetid alene. De har i de siste årene prioritert oftere å gå ut noen kvelder, men de reiser ikke på helgetur uten barn. De forteller at alenetiden etter at barna har lagt seg har vært viktig. Berit uttrykker et savn etter å gjøre mer som par, samtidig som hun ikke har lyst til å reise fra barna. De ventet i mange år før de fikk barn, dette ga paret muligheter til å oppleve mye sammen da, og nå velger de å prioritere å være mest mulig sammen med barna når de har fri. En travel hverdag setter også begrensninger for alenetiden.

”... vi har jo prata om at vi burde kanskje ha litt mer tid sammen bare oss to, det er vi litt for dårlige på det, litt mer sånn kjærestetid, vi er ikke noe gode på det da, vi er ikke det...” (Berit)

Heller ikke Eva og Espen er opptatt av å reise på kjærestetur alene. De er heller ikke så opptatt av å skulle dra ut en kveld som par. De tilbringer mye tid sammen med barna, og har alltid noen ferieplaner for familien som de planlegger sammen og gleder seg til. Espen synes de er veldig flinke til å ha en ålreit hverdag, bortsett fra det er det ikke så mye tid tilbake.

”Vi har valgt å leve livet sånn at vi ikke hadde behov for veldig mye barnevakter og sånn, at vi har valgt å være sammen med unga våre... når vi har hatt fri.” (Eva)

Espen definerer ekteskapet som et felles prosjekt, det er et brennende bål som krever noen innsatser for å holde det ved like. Det er først og fremst en vilje og en tro på at dette er det riktige, sammen med en felles innsats for å få til hverdagslivet slik at det oppleves som givende, noe det stort sett gjør. *”... selv om det ikke er så himla bra akkurat nå, så gir man ikke opp med en gang heller, må prøve å gjøre noe med det” (Eva).*

4.3.2 Sparringspartner

Flere av parene trekker fram at den rettleiding og motstand de får fra sin partner er viktig for dem selv.

Espen: ”...og med all den motstanden hun også gir meg så er det det jeg ønsker, for det gjør meg til et bedre menneske.”

Eva: ”Motstand er nødvendig for ellers blir det ikke noe utvikling.”

Espen: ”Det å bli arrestert på hæ, hva sa du, hva mener du her, det syns jeg er spennende, det liker jeg og det kommer vi til å fortsette med, det er ikke noen walk in the park her altså, her skal du være våken og påkledd!...det er bra, men det er heller ingen konkurranse, det har det aldri vært.”

Eva: ”Nei.”

Da Anne forelsket seg i Asle var dette noe som tiltrakk henne, at han var en som kunne stå litt på sitt, hun mener hun trengte en som ikke var *”altfor snill”* slik at hun kom til å styre alt. Asle mener de som ektefeller blir en sparringspartner for den andre, han setter pris på de råd og innspill han får fra Anne i forhold til jobb eller andre ting. Fordi de kjenner hverandre så godt etter å ha levd sammen så lenge, er de i stand til å dytte hverandre litt fram eller holde hverandre litt igjen når de trenger det.

”...tar litt vare på hverandre og tar litt vare på hverandre i omverdenen, ikke bare i hjemmet og i forholdet, på en måte hjelper hverandre litt i oppoverbakkene og dytter hverandre litt i nedoverbakken litt sånn, det tror jeg at det er noe der som ektefeller kan være for hverandre på et litt dypere plan..” (Asle).

Berit og Bjørn er opptatt av at de har forventninger og krav til hverandre, for eksempel til at den andre holder seg oppdatert på samfunnsliv og nyhetsbilde. Også når det gjelder å ta vare

på helse og utseende, har de sine forventninger til en viss standard. Det er ikke bare å ”lene seg tilbake og slappe av” selv om de har et trygt parforhold. De er ærlige med hverandre hvis de ikke er fornøyd, samtidig som de hjelper hverandre. ”Vi er ikke akkurat blinde av kjærlighet” (Berit).

4.3.3 Konfliktbehandling

Alle parene legger vekt på at de av og til krangler, men at det både kan være en styrke og en nødvendig utrenskning i forholdet iblant. Noen krangler mye og mest i starten av forholdet. De fleste nevner at økonomi har vært en kilde til konflikt tidligere i forholdet, og at dette er noe som har forandret seg ettersom økonomien har bedret seg. Andre konflikttemaer har vært barn, husarbeid, eller at mangel på overskudd har ført til krangling. Dina understreker det å krangle også som noe positivt.

Dina: ”Så er det jo sånn at det, jeg tror vi kan krangle så busta fyker, vi er ikke sånn søte sjeler fra bondelandet noen av oss altså, jeg tror det styrker det oss sikkert litt også, samtidig som vi kan diskutere skikkelig og vi er veldig ulike...”

David: ”Jeg er lugn og rolig og veldig nøktern...(..)men ho er mer eksplosiv og oppfarende, litt ubetenksom, litt raskere enn jeg..”

Espen beskriver seg selv som veldig direkte og krangleglad, han synes en god, høylydt diskusjon eller krangel kan være forløsende og konstruktiv. Han forteller at dette var særlig utfordrende i starten av forholdet, fordi de var ganske ulike sånn. Eva er ikke enige i at en krangel kan være forløsende, og hun også beskriver seg selv som direkte og ærlig. Espen sier også at han ikke trives med høy temperatur eller at de krangler, at det som oftest har bakgrunn i noe annet enn akkurat det som utløser krangelen. Han er glad for at de, og særskilt Eva, har vært flinke til å legge bak seg slike konflikter.

”Det har alltid i hvert fall vært mye temperament, og vi har aldri temmet det eller feid det under teppet, og det tror jeg har vært viktig for at dette prosjektet har funket, for jeg ville dødd av at ting feies under teppet og dysse ned, det skjer ikke, da eksploderer det, det går ikke.”
(Espen)

Det kan synes som om Eva og Espen er litt ulike i sin konfliktbehandling-stil. Det virker som Espen både verdsetter den ærligheten og direkteheten de har, samtidig som han sier han ikke trives med den høye temperaturen. Selv om alle parene nevner krangling som tema, er det bare Eva som nevner at kranglingen har vært en utfordring som har gjort at hun har vurdert forholdet.

Jeg har ønsket å finne ut hvordan kjærligheten kommer til uttrykk i parforholdet, hvordan kjærlighet kommuniseres og oppfattes. Samtidig har jeg vært nysgjerrig på om det er viktig for parene at følelsene til enhver tid må være gode?

4.3.4 Kjærlighetsuttrykk

Alle parene forteller at de gir hverandre en klem hver dag. Noen kysser daglig, men noen ”ikke tar så mye på hverandre i det hele tatt”. David gir Dina et kyss hver morgen før han drar på jobben. Han gir daglige komplimenter, og han liker godt å overraske henne, enten det er med en impulsiv utenlandstur eller spesielle gaver som han vet hun vil bli glad for. Når det kommer til språklige uttrykk for kjærlighet, synes han det er vanskelig å bruke ord som ”jeg er glad i deg”, det gjør han nesten aldri, i motsetning til Dina.

”...ofte blir det litt sånn, flåsete litt sånn, morsomt men, men, veldig ofte så mener jeg det, absolutt, helt klart og både det med, holdt på å si det å være glad i, og det å synes om, og alt det der og hva hun gjør og mat og, altså jeg kan tulle med maten, men ofte så sier jeg det virkelig på en sånn måte at det ligger noe mer bak det, så er det kanskje min måte og si det da, jeg vet ikke..” (David)

Selv om Dina oftere kan bruke ord som ”jeg er glad i deg”, forteller de at det er ikke så mye av den type vokabular. Men Dina trekker fram at kjærlighetsspråk også kan være at de alltid ligger inntil hverandre når de sovner. Kjærligheten kan vises på en praktisk måte. Hun lager gjerne et godt måltid til David, fordi hun vet at han setter pris på det, og hun tolker det arbeidet David gjør hjemme og på hytta som et tegn på kjærlighet.

I: ”Hvordan vet du at han er glad i deg?”

Dina: ”Fordi han viser det hele tiden.”

I: ”På hvilken måte?”

Dina: ”Ting han gjør, for familien. Jeg tenker det er sånne små drypp hele tida, som, jeg vet jo at når han ordner og herjer på hytta så, han bor jo, vi har hatt hytta nå i 8-9 år, jeg har vel ikke sett han uten arbeidsklær hver eneste dag og vi er der mange døgn i året, og det er fordi jeg vet at han vet at jeg har drømt om det eller har gjort sånn, (...)men han gjør det fordi han vil glede meg med å gjøre det...”

David på sin side begrunner denne innsatsen med at han gjør disse tingene for at de skal trives og ha det godt ved at det praktiske livet blir enklere. Han vil at de ikke skal slite med ting som kan være kime til gnisninger, og mener de får det bedre sammen hvis de slipper å ”dille og dalle med sånne ting som er unødvendig”. ”Jeg bygger ikke på boden fordi hun spør om det, men jeg gjør det fordi jeg vet at det gjør at ting blir praktisk”, sier David, noe som kanskje kan bety at Dina tolker Davids praktiske tjenester mer som kjærlighet, enn det han selv legger i det.

Anne og Asle er opptatt av at kjærligheten også kan komme til uttrykk ved man har tid til å lytte og tid til å være sammen, eller ved at den ene passer barna slik at den andre får tid til å gjøre noe på egen hånd. For Berit og Bjørn er både ord som ”jeg er glad i deg” og berøring noe de bruker daglig. Bjørn forteller at han ofte finner hyggelige lapper på kjøkkenbordet med ”glad i deg, ha en fin dag”. Allikevel mener Berit at de er ikke spesielt romantiske. Selv om de også kan vise kjærlighet ved overraskelser og blomster, mener Bjørn det daglige ofte er det viktigste, som det å lage noe den andre liker å spise, eller gi en ekstra avlastning i forhold til barna.

”...Så er jeg også veldig bortskjemt faktisk, for det, Berit finner fram klær til meg hver dag, alltid, altså jeg er lost foran klesskapet, ja det er en kjærlighetserklæring av dimensjoner, tenker jeg.” (Bjørn)

Også Eva og Espen fremhever at kjærligheten kommer til uttrykk gjennom praktiske gjøremål i hverdagslivet, ved å for eksempel lage mat som den andre liker spesielt, ta på seg oppgaver den andre ikke liker så godt, og ved å la være å kommentere ting som kan være irriterende. Det ligger kjærlighet i det å stadig ta hensyn og legge til rette for at de andre i familien skal ha det bra. Begge skulle ønske at de var flinkere til å vise kjærlighet med berøring eller med ord, men Espen understreker:

”...Jeg har aldri tenkt på at det ikke er der, jeg har aldri tenkt på eller lagt noe frykt eller altså, fravær av kjærtegn eller ord har aldri skapt noe vondt hos meg, fordi jeg er så trygg på det som er, at det er bra..” (Espen).

4.3.5 (De gode) følelsene

Nesten alle understreker at de har hatt overveiende positive følelser i samlivet. Anne sier hun noen ganger har forundret seg over hvor lenge hun skal være forelsket i Asle, men setter selv et lite spørsmål ved om det kalles forelskelse eller gode følelser. Asle bekrefter at det har vært ”*veldig mye gode følelser*” i ekteskapet.

”Jeg, hele veien så har jeg vært så heldig å ha en kone som har vært utrolig glad i meg, det har jeg bare merka, og kanskje, jeg vet ikke om det går an å si at hun gladere i meg enn jeg er i henne, men i hvertfall så er det mye kjærlighet der, det har gjort meg veldig godt, det har jeg trengt.” (Asle)

David mener at man ikke trenger å kjenne de gode følelsene hele tiden, men såpass ofte slik at du får en bekreftelse på at dette er noe begge er tilfreds med. Flere uttrykker en takknemlighet for forholdet og for at de har det så godt. Dina sier ”*Jeg tror vi lever enkelt, men jeg synes vi har det veldig godt*”. Eva synes hun har hatt det bra stort sett hele tiden, samtidig som hun tenker at man kan bli skuffa hvis man tenker at det alltid skal være *veldig* bra. Espen sier at

det ikke har vært noen store endringer i følelsene eller forventingene til den andre, men at de har mer grodd inn i hverandre i løpet av samlivet.

”...Dette har vært bra, dette har vært mer enn jeg forventet(...)det har vært en veldig hyggelig tur(...)når man ser tilbake så wow! det har vært bra.” (Espen)

Berit og Bjørn sier at følelsene har gått fra forelskelse til å bli veldig glad i hverandre. De periodene i forholdet som har krevd at de på nytt har valgt hverandre, har også gjort at de kan ha kjent på mer forelskelse underveis. Berit sier at den store følelsen stort sett er god, selv om det kan være mye små irritasjonsmomenter i hverdagen som de ser på som helt naturlig. Ser de forbi den, er det tryggheten, det gode, det at de og barna har det bra, som er det viktige.

”..det med forelskelse, det tenker jo jeg at går over ikke sant, for det er jo sånn intens rus med det samme som legger seg, jeg tror ikke den kan vare, men så erstattes jo den av kjærlighet som er der, hele tiden, og som i vårt tilfelle ikke har gått over og ikke ser ut til å gå over. Når vi kommer opp i situasjoner som er utfordrende i forhold til det, så velger vi å prøve å finne en løsning på det sånn at vi kan beholde det[...]og det har vi også fått til, og da er det jo ikke noen grunn til at vi ikke skal kunne fortsette med det” (Bjørn.)

5 Drøfting og oppsummering av sentrale funn

I dette kapittelet vil jeg drøfte de funn jeg fikk fram i analysen og diskutere materialet i lys av problemstillingen og teorikapittelet for å kunne svare på de spørsmålene jeg har stilt.

5.1 Forpliktelse og varighet

I analysens første del (kapittel 4.1) har jeg beskrevet parenes refleksjoner omkring forpliktelse og varighet. Alle parene i denne undersøkelsen hadde inngått ekteskap, og for samtlige var det viktig at ekteskapsinngåelsen foregikk i kirken. Samtidig er det ingen av parene som bruker selve ekteskapsrammen som en begrunnelse for varigheten av samlivet. På det tidspunkt parene giftet seg, var det mest vanlig å gifte seg i kirken⁴⁵, sammenlignet med i dag, hvor antall vigsler er noenlunde likt fordelt mellom borgerlig og kirkelig (SSB 2015).

”Skulle vi gifte oss så skulle det gjøres på en tradisjonell måte”, understreker David. Det at alle parene gir uttrykk for at ekteskapsinngåelsen var en viktig symbolsk markering, kan tolkes som en bekreftelse på Giddens og Cherlins beskrivelse av ekteskapet som betydningsfull symbolbærer (Giddens 1994, Cherlin 2004). David og Dina var samboere i omlag seks år før de giftet seg, de var unge og de ville spare penger slik at de kunne lage til ordentlig bryllupsfest. Bryllupet var viktig, men Dina sier det gjorde ingen forskjell i parforholdets innhold mellom det å være samboer eller gift, samtidig som hun uttrykker at hun ”setter stor pris på å være gift, og forstår ikke vitsen med at andre er samboere i over tjue år”. Statistikken viser at samboerskap var begynt å bli mer vanlig i den aldersgruppen mine informanter var i, da de giftet seg, samtidig som det ikke var vanlig å være samboere lenge uten å gifte seg (SSB 2012). Det kan være at en ekteskapsinngåelse i dag har en enda større symbolverdi (jf. Giddens 1994 og Cherlin 2004) enn det den hadde for 20-25 år siden, siden det i dag er mer vanlig å være samboere enn gift blant de under 30 år.

For Anne og Asle var det ikke aktuelt å være samboere før ekteskapsinngåelsen, og Asle sier at kristne omgivelser kan ha støttet opp under deres egen beslutning om ekteskapet skal vare livet ut. Samtidig understreker Asle at han *før* kjæresteforhold og ekteskap måtte være så sikker på sine følelser, han ønsket å vite at han hadde like sterke følelser for Anne som det hun hadde for ham, slik at følelsene var sterke nok til at forholdet kom til å vare. Slik jeg oppfatter det, er et gjennomgående trekk ved parenes opplevelse av forpliktelse knyttet til det

---

⁴⁵ I 1993/94 ble det inngått 11.839/12.312 kirkelige vigsler mot 4.990/5.496 borgerlige (SSB 2015).

Adam og Jones (1997) definerer som en ”følelsemessig forpliktelse ut ifra hengivenhet, kjærlighet og tilknytning til partneren”, framfor en moralsk forpliktelse til ekteskapet som en sosial eller religiøs institusjon (se også Swenson og Trahaug 1985). Eva og Espen sine uttalelser er det som klarest underbygger dette, ekteskapet er ikke en hellig institusjon som uansett problemer skal opprettholdes. Espen sier at hvis det hver av partene legger inn i et ekteskap ikke kommer ut som noe positivt i andre enden, da er ikke ekteskapet verdt å videreføre. Samtidig gir begge hver for seg uttrykk for at de har en rett til å avslutte forholdet hvis det ikke skulle oppleves riktig. Dette gjenspeiler Giddens kjennetegn på det rene forhold, det varer så lenge som begge parter finner det tilstrekkelig tilfredsstillende å være i det. Her kommer det også tydelig fram hvordan denne graden av forpliktelse oppfattes tilsvarende likt hos både Eva og Espen, slik jeg også oppfatter det hos de andre parene, noe som Swenson og Trahaug fant i sine undersøkelser (Swenson og Trahaug 1985:939).

Likhet i forpliktelse ses på som en viktig faktor i romantiske forhold, og høy grad av likhet i forpliktelse sammenholdes med høyere kvalitet i parforholdet (Drigotas 1999 jf. Weigel 2010, Sternberg 1986). Gjensidigheten er også med på å redusere sårbarheten mellom partene, som blir mer tilknyttet til hverandre ettersom forpliktelsen øker (Weigel 2010). Berit og Bjørn er de som klarest uttrykker hvordan graden av frihet og behov for en tettere forpliktelse har variert i samlivet, og at et samsvar mellom dem i dette har vært avgjørende for at de fortsatt er sammen.

”...for å være sammen i mange år så må du på en måte tilpasse deg litt der du er da, og det vil forandre seg, og i noen perioder av livet så er kanskje friheten det du trenger(...)men andre perioder av livet så må det være ganske sånn, nå er det faktisk sånn, her er det ikke rom for noe, det tenker jeg at vi har jo blitt enige om det hele veien da.” (Berit)

Det er bare Berit og Bjørn som eksplisitt nevner barna som begrunnelse for den forpliktelsen de har i forholdet. Jeg tolker det slik at den ”moraliske og etiske kontrakten” som paret har inngått, er sterkere i rang enn den forpliktelsen de har hatt til ekteskapet eller til hverandre fra før av. De fremhever at uansett om eventuelt motstridende personlige ønsker skulle dukke opp, så kommer deres moralske kontrakt til å overstyre dette.

”...ja moralsk og etisk for oss, den står over de fleste andre, den står over noen sånne personlige ønsker om de skulle dukke opp..” (Bjørn)

Barn som en forpliktelse i forholdet er noe som Bech og Bech-Gernsheim (1997), Jamieson (1998) og Cherlin (2004) forfekter. Denne sterke vektleggingen av barna som forpliktelse, tror jeg kan ses i lys av parets historie for å få barn, samt at paret selv hadde opplevd perioder

med usikkerhet og brudd. Kanskje de trengte en sterkere begrunnelse for å være forpliktet til hverandre, så lenge de hadde erfart at verken ekteskapet som institusjon eller en personlig forpliktelse til den andre hadde gitt nok sikkerhet. Samtidig oppfatter jeg det slik at det ikke er barna som binder dette paret sammen, i den forståelse at de er det ”stabile ankeret” (jf. Beck og Beck-Gernsheim 1995:102), men mer den *avtalen* som kom i stand i forbindelse med barna, og som utgjør den forpliktende rammen omkring forholdet. Alberoni hevder at det finnes en subjektiv pakt som ikke står til ansvar overfor noen, og hvor to som elsker hverandre kjenner seg gjensidig forpliktet, nemlig på det moralske planet (1997:208).

Berit og Bjørn er enige om at deres forhold ikke skal være ”*som å holde ut for barnas skyld*”, men at kvaliteten på forholdet samtidig skal være godt. Paret har tatt et valg om forpliktelse, og vil arbeide for forholdet innenfor disse rammene. Giddens mener at fordelen ved det rene forhold som ikke-tradisjonelt institusjonalisert, er at det vil sikre kvaliteten på parforholdet. Samtidig har paret erfart at forholdet har holdt igjennom mange ulike utfordringer, dette kan slik jeg ser det, føre til en følelsesmessig overbevisning som støtter opp under den mer rasjonelle beslutningen. ”*Nå har vi sjekka dette her og dette holder, holder det dette så holder det alt,*” sier Bjørn. Kanskje det tilsvarende Mackey og O’Brien (1995) fant i sin undersøkelse; en forpliktelse til den andre ut ifra gjensidig kjærlighet, som et eneste alternativ uansett hva som skjer. Swenson og Trahaug sin undersøkelse viste at de som var forpliktet til ektefellen som person, hadde færre ekteskapsproblemer sammenlignet med de som var forpliktet til institusjonen ekteskapet. Sternberg mener også at graden av forpliktelse vil variere i et forhold, men at den vil oppleves sterkere over tid i de forhold som varer.

I følge Giddens er ikke den konfluerende kjærligheten (i motsetning til den romantiske kjærligheten) nødvendigvis monogam, i den forstand at den er seksuelt eksklusiv. ”Seksuell eksklusivitet spiller her kun en rolle i forholdet i det omfang som partene gjensidig anser det for ønskelige eller vesentlig.” (Giddens 1994:68). En amerikansk undersøkelse viser at om lag fire til fem prosent av befolkningen lever i avtalebaserte åpne forhold i den forstand at de ikke er seksuelt monogame (Conley m.fl. 2012 jf. Finkel m.fl. 2014). Flere mener at dette er en måte å unngå utroskap og brudd, og Finkel foreslår dette som en måte å imøtekomme behov som ikke blir innfridd av partneren innenfor ekteskapet. Finkel m.fl. viser til noen undersøkelser (ibid:32) som viser at par i åpne forhold er like fornøyd og kanskje mer fornøyd enn monogame par, men understreker at forskningen på dette området er svært begrenset.

Berit understreker selv at den ikke-monogame avtalen var noe de avsluttet, fordi det skapte en utrygghet i forholdet. Selv om det åpne forholdet ikke var noe som paret ønsket å videreføre, verdsetter de den *friheten* som var viktig for dem den gang.

”Jeg tror jo at det har vært med på å skape en veldig styrke i forholdet da, for vi har til og med rom og toleranse for å tåle at vi i perioder av livet har hatt behov for en frihet som du kanskje ikke har når du er i et forhold, og jeg tror nok at det er mye av grunnen til at vi også har holdt sammen.” (Berit).

Både Giddens og Bech/Bech-Gernsheim understreker at senmoderne forhold er kjennetegnet av større valgfrihet og variasjon sammenlignet med tidligere, og hvor det nå er opp til hver enkelt å definere hva kjærligheten eller parforholdet skal inneholde. Formen og innholdet kan variere, og betingelsene er åpent for en reforhandling etter hvert som man ikke lenger føler seg tilfredsstilt av de tidligere betingelser man har gjort gjeldende. Dette oppfatter jeg som hva Mackey og O’Brien kaller tilpasningsdyktighet, en annen viktig faktor for kvalitet og stabilitet og som handler om en evne til forandring og utvikling i parforholdet ettersom hva paret eller den enkelte har behov for, slik som Berit og Bjørn beskriver fra sitt parforhold.

5.1.2 Samlivsbrudd i nettverket

Booth m.fl (1991) hevder at det inntrykket man får av et stadig økende antall skilsmisser, formidlet gjennom sosiale nettverk og media, bidrar til å legitimere skilsmisse som et alternativ (referert fra Barstad 2000:20). Thagaard hevder også at ”hyppige samlivsbrudd og skilsmisser skaper en grunnleggende utrygghet og sårbarhet som preger vårt forhold til kjærligheten” (Thagaard 2005:31). Det kan være at dette gjelder hvis man er i en situasjon hvor man selv vurderer skilsmisse, og dermed trenger en sosial bekreftelse som kan støtte opp under en vanskelig beslutning. Berit og Bjørn forteller at i en tidligere periode av ekteskapet ble ”*alle andre rundt dem skilt*”, og at dette var en medvirkende årsak til at paret fristilte hverandre seksuelt innenfor ekteskapet. Slik sett påvirket omgivelsene paret til endringer i parforholdet, men nettopp som et ønske om å unngå egen skilsmisse.

Jeg syntes det var interessant å finne at ingen av parene oppfattet skilsmisser i nære omgivelser som noe truende, heller tvert imot. En mulig forklaring er nettopp at parene er fornøyde med sitt eget parforhold. Gottman mener at når fornøyde par sammenligner sitt eget parforhold med andre, så er det i lys av en takknemlighet og verdsetting over hvor bra man selv har det (Gottman 2011). Statistikken viser også at antall skilsmisser er lavest blant de ekteskap som har vart mellom 20-25 år (bortsett fra de som har vart i 0-2 år, SSB 2015). Dette

betyr at parene kanskje har flere likesinnede omkring seg når det gjelder samliv av samme varighet.

5.2 Kvaliteter i parforholdet

5.2.1 Den gode samtalen

Samtalen som en viktig kvalitet i parforholdet er et gjennomgående trekk for alle parene i min undersøkelse. Samtalen blir ofte sett på som en måte å utvikle emosjonell nærhet og intimitet og personlig utvikling, og for å forebygge og løse konflikter (Illouz 1997:236). Denne vektleggingen av språkets betydning for å utvikle seg selv og parforholdet, og som en måte å styre følelser på, er noe som kjennetegner ”den nye middelklassen” hevder Illouz (ibid.). Kommunikasjon har fått en stadig viktigere plass i både arbeidsliv og parforhold, og krever samtidig en viss gjensidig intellektuell og kulturell kompetanse. Sett i sammenheng med at alle informantene har høyere utdanning og arbeidserfaring er det kanskje ikke så overraskende at alle parene er opptatt av ”den gode samtalen”.

”Vi har alltid snakka oss gjennom alle mulige ting, så sånn snakker vi oss også gjennom personlige ting, erfaringer og tanker og sånt noe” (Bjørn).

Sternberg hevder at en evne til effektiv kommunikasjon er viktig for å utvikle intimitet, og nærmest er en forutsetning for et vellykket kjærlig parforhold (Sternberg-Grajek 1984 jf. Sternberg 1986:134). Også Finkel m.fl. understreker hvordan en stor grad av kommunikasjon er viktig for å kunne kjenne sin partner godt og bygge en sterk relasjon, noe som er en forutsetning hvis man skal kunne bidra til personlig vekst hos den andre (Finkel m.fl. 2014:3).

De fleste parene knytter samtalen sammen med begrepene åpenhet og ærlighet.

”...og så har vi jo hatt åpenhet da om mange ting...vi snakker sammen om ting som er vanskelig.” (Anne)

”..det var en forventning i forholdet og, at vi skulle være veldig ærlige med hverandre, åpne, prate om alt, vi skulle ikke ha hemmeligheter, vi skulle ikke liksom børste ting under teppet, ting skal fram, prate om det, komme oss gjennom det, finne ut av det...” (Berit)

Den åpne samtalen er noe som understrekes i blant annet Thagaard og Jamieson sine studier. Åpne og personlige samtaler er et ideal for kjærligheten, og er med på å bekrefte relasjonen (Thagaard 2005, Jamieson 1998). David og Dina poengterer den gode samtalen som noe som gir grunnlag for nærhet og fellesskap. Jeg synes det er interessant å merke seg at selv om denne type samtale ikke var tilstede de første 15 årene av deres ekteskap, og Dina gjerne skulle ønske seg det annerledes, var det aldri slik at det virket ødeleggende eller truende for parforholdet. Kanskje det henger sammen med den respekten for hverandres ulikhet som de

beskriver, eller at det handler om ”den stille intimitet” som Jamieson (1998) skriver om; når opplevelsene av fellesskap ikke kommer til uttrykk gjennom ord, men er forankret i felles handlinger. Paret forteller at de gjorde veldig mye sammen før de fikk barn, og Dina framhever også all den praktiske innsatsen som David utfører. Kanskje var det slik at andre positive kvaliteter ved forholdet ble tillagt større vekt enn fraværet av gode samtaler. Som vi så i analysen oppfattet Dina mye av det arbeidet som David gjorde i hjemmet og på hytta som et tegn på hans kjærlighet, mens han begrunnet det med å legge til rette for et enklere praktisk liv. Jamieson hevder det foreligger en kjønnet forståelse av kjærligheten, ved at kvinnen og mannen tillegger samtaler og handlinger ulik betydning, og at mannens praktiske innsats for parforholdet tolkes som kjærlighet (ibid.)

Berit og Bjørn forteller at de har praktisert en ”brutal ærlighet”. Dette betyr for eksempel å fortelle hverandre hvis en av dem forelsker seg i en annen person. For dem har dette vært en hjelp til å kunne styre følelser (for andre) som de ikke ønsker å ha innenfor ekteskapet. Berit og Bjørn løfter fram det å kunne snakke sammen og evaluere forholdet, for å gjøre korrigeringer. Dette gjenspeiler noe av Giddens rene forhold, begge analyserer og vurderer parforholdet ut fra hvor tilfredsstillende forholdet fungerer for dem.

Eva forteller at hun noen få ganger har tenkt at hun ikke orker samlivet mer. Samtidig har det ikke kommet til det punkt at hun har delt dette med Espen. Går dette på bekostning av parets forventninger om ærlighet og åpenhet? Det virker ikke slik. Kanskje handler det heller om respekt. Alberoni understreker at ”livet i parforholdet krever at man snakker sant, er oppriktig, men det krever også at man tier med tanker og følelser som i for stor grad kan skremme eller fornærme personen vi elsker” (Alberoni 1997:282).

”Hvis det er det at jeg vil ut, så har jeg bestemt meg for det og da går jeg, men jeg skulle ikke skremme han med det, det ville jeg oppfatte som at jeg trua han, og da ville ikke det som var, være ekte på en måte(...)jeg vet at jeg ikke har delt tanker om at jeg skal gå fordi at, den var bare min, altså nok en gang, det er ikke noe man truer eller skremmer med.” (Eva).

Også Danielsen og Mühleisen problematiserer det kommunikasjonsidealet som finnes i ”Godt samliv” hvor åpenhet og ærlighet i kommunikasjonen fører til en følelsesmessig gjennomsiktighet som skal føre til at partene forstår hverandre fullt ut. Samtidig poengteres det i kursheftet at ”full åpenhet om alt kan i noen sammenhenger skape nye sår” (Danielsen og Mühleisen 2009:20).

5.2.2 Respekt – aksept og positivt fokus

Respekt er en annen sentral kvalitet som informantene løfter fram. Respekt brukes her i flere henseender, både for den andres forskjellighet og retten til å være seg selv, respekt for den andres utvikling underveis i forholdet og respekt for den andres interesser og bruk av egentid. Undersøkelsen til Thagaard viser at gjensidig verdsetting, respekt, anerkjennelse og gjensidig trygghet betraktes som viktig for å kunne skape en varig relasjon (Thagaard 2005:147). Sternberg mener det å ha stor respekt for den andre er en del av kjærlighetens intimitet, og noe som er med på å fremme nærhet, tilhørighet og kontakt. Også i undersøkelsen til Bachand og Caron var respekt en av de viktige faktorene som informantene trakk fram (Bachand og Caron 2001).

Respekt for den andres forskjellighet fra seg selv, settes av flere sammen med en valør av at den andre ikke er perfekt, det kan være ting som irriterer, men som man velger å godta, respekt blir det samme som aksept. Espen benytter begrepet positivt som en ”*grunnleggende beundring for det den andre står for*”, samtidig som han påpeker at det er ”*med alle de feil og mangler*” som finnes. Dina og David sier de aldri har prøvd å forandre den andre, og mener at ”*gresset ikke er grønnere på den andre siden*”. Bjørn sier det slik:

”... det er masse ting jeg gjør som er irriterende eller feil eller sånn for Berit, og samme måte ting hun gjør som jeg tenker at nei, det der var ikke bra, og da kan du jo velge hvor du vil ha fokuset, om du vil ha fokuset på at dette skal vi få til, eller vil vi gjøre dette vanskeligere, og vi har hele tiden valgt og prøve å gjøre dette så godt som mulig...” (Bjørn)

I følge Gottman er det å verdsette det gode i stedet for å påpeke partnerens feil og mangler, noe av det viktigste i fornøyde parforhold. Å ha et positivt fokus og samtidig gi uttrykk for det, slik at den positive interaksjonen overveier i stor grad den negative interaksjonen er vesentlig (Gottman 2011:21).

Min undersøkelse tar ikke for seg hvor ulike eller like hver av partene er eller oppfatter seg å være. Likheter blir ofte sett på som en viktig årsak til partnervalg (Moxnes 1994:114). Dina og David er de som fremhever hvor ulike de er som personer, og for meg blir det derfor interessant å høre at de aldri har prøvd å forandre den andre, selv om de ”*alltid har lyst til å oppdra den andre*” som Dina sier. Likheter kan også utvikle seg og være et resultat av at man har levd sammen i lengre tid.⁴⁶ Gottman understreker at fornøyde par evner å la seg påvirke

---

⁴⁶ Moxnes viser hvordan ervervet likhet (status gjennom utdanning, yrkesaktivitet, sport osv.) er viktigere enn likhet i sosial og økonomisk status, i dag hvor parforholdet i seg selv er målet. En resultatlikhet er imidlertid det

av sin partner, og imøtekomme noe av det partneren ønsker og trenger (Gottman 2011:24). Alle parene har nevnt at de i løpet av sitt langvarige samliv har formet hverandre, og er blitt påvirket av den andre, *"vi har mer bare grodd inn i hverandre"* sier Espen, og forteller at det for hans del ikke har vært noen store endringer i følelsene eller forventningene til den andre. David sier de har *"avslept hverandre og møtt hverandre litt"* og *"vokst sammen"* underveis. Asle sier; *"vi virker jo på hverandre i et samliv så jeg er ganske sikker på at Anne har vært med å forme meg og jeg henne"*. Berit sier de blir *"formet av hverandre"*, men også av omgivelsene, derfor har respekten for den andres utvikling og det å gi rom til denne utviklingen vært så viktig, *"å gi hverandre det rommet det tror jeg har vært absolutt vårt største egenskap"*. Dette understøttes av hvordan Alberoni definerer respekt, det innebærer at man er villig til å la den andre vokse og utfolde seg som han er, i full frihet (Alberoni 1985:34).

5.2.3 Tid hver for seg og sammen

Respekt for den andres interesser er noe som to av parene løfter fram som svært viktig, men som ikke nevnes av de to andre parene. Det å bruke tid på egne venner og egne interesser *"skaper et eget rom som både gir distanse og inspirasjon til fellesskapet"* (Thagaard 2005:172), men kan også komme i konflikt med tid sammen med partneren eller familien. Espen nevner også at tid til seg selv er det som det er minst av. Berit og Bjørn understreker at tiden til egeninteresser ikke må gå på bekostning av familiære hensyn eller slik at den andre blir sittende med for mye aleneansvar for barna. Alle parene forteller at de bruker mye tid sammen som familie, og de anerkjenner verdien av å kjenne hverandre godt siden de har vært sammen så lenge. Selv om tiden sammen øker sammen med lengden av parforholdet, er det ingen selvfølge at dagliglivet tilbringes sammen. Finkel m.fl. mener tid er noe av det avgjørende i dagens parforhold, fordi en realisering av behov på øverste nivå av behovspyramiden forutsetter at man kjenner hverandre godt (Finkel m.fl. 2014). Det at parene bruker mye tid sammen kan altså støtte Finkels teori om betingelser for et godt parforhold. Det er mulig at parene nå er kommet i en livsfase hvor den mest hektiske perioden i forhold til barn og aktiviteter og organisering er overstått. Samtidig virker det for meg som at det å prioritere tid sammen som familie har vært viktig hele tiden. Flere av parene sier de gleder seg til å få mer tid sammen som par etter at barna blir store, og at de da skal gjenoppta fellesaktiviteter og kjærestetid, *"...da kan vi begynne med de tinga vi ikke har gjort på veldig*

---

viktigste; at et par er like med hensyn til fordeling av arbeidsoppgaver og likeverdighet. Likhet forstått som likeverdighet, er i dag avgjørende for om et parforhold opprettholdes (Moxnes 1994:115).

mange år da som vi egentlig elsker” (Berit). Anne understreker at de må være bevisst på hvordan de vil bruke den tiden som blir frigjort, og Espen er også litt spent på hvordan livet blir når barna flytter ut.

”...Barna våre er en vesentlig del av hverdagen vår begge to, og hva skal vi gjøre da? Vi har mange drømmer vi også, men har liksom ikke helt turt å drømme dem ferdig.”

Beck og Beck-Gernsheim viser til hvordan familien har blitt mer barnesentrert i forhold til tidligere. I vår kultur knyttes ikke det å få barn lenger til arbeidskraft eller som en sikkerhet i alderdommen, men barn har blitt et symbol på håp, framtid, lykke og et meningsfullt liv (Beck og Beck-Gernsheim 1995:102 ff). Flere av informantene løfter fram hvordan barna er og har vært det viktigste i livet, og hvordan mye av hverdagen nettopp har handlet om barn og oppfølging av dem.

5.2.4 Trygghet og tillit

Som vi kan se i analysens kapittel 4.2.4 er trygghet og tillit noe som har kommet fram i alle intervjuene. Trygghet og tillit handler her om flere ting. Som å kunne stole på at den andre alltid er tilstede som en venn og støtte, og som en som alltid vil være der hvis vanskelige situasjoner oppstår. Tillit blir også beskrevet i intervjuene som fravær av sjalusi. Sternberg definerer det å stole på hverandre og å verdsette den andre som en viktig person i sitt eget liv, som en viktig ingrediens ved intimiteten. Samtidig hevder han at graden av intimitet vil synke jo lenger et parforhold varer, ettersom man blir mer sikker på hverandre og mer forutsigbare for hverandre. Som vi så av Gottmans forskning (kap.2.4) oppdaget han at tillit og lojalitet var et grunnleggende fundament for det å skape gode parforhold. Tillit skaper trygghet, sikkerhet og åpenhet, og vokser seg sammen med kjærligheten (Gottman 2011). Asle forklarer det som at kjærligheten gir trygghet, samtidig som tryggheten for ham erfarer enda sterkere enn kjærligheten. Tilliten bygges ettersom vi erfarer at den andre er til å stole på, men den kan også være en forutsetning for å skape et godt parforhold. Gottmans forskning handler da også både om par som har vært sammen kortere og lengre tid, og evnen eller manglende evne til tillit var noe han registrerte også hos par som ikke hadde vært sammen så lenge. Anne presiserer at det å stole på hverandre kanskje også har vært et valg. For Eva og Espen har temaer som trofasthet eller sjalusi ikke vært et samtaletema, men det er noen forventninger som har ligget der implisitt.

”Vi har aldri i hvert fall uttalt noe sånn eieforhold eller...jeg tror heller aldri vi har diskutert sjalusi, det har aldri i hvertfall vært situasjoner hvor den ene eller den andre har snakket om den er sjalu eller føler seg forbisett eller mistenker den andre for noe, det har vi aldri hatt på bordet...” (Espen).

Det virker som tilliten ligger som nettopp det vesentlige fundamentet som Gottman beskriver i sin forskning av fornøyde parforhold. Espen har tatt for gitt at det ikke grunnlag for mistillit, ”*det er bunnløs tillit*”.

5.3 Parforholdet

I analysens kapittel 4.3 presenterte jeg parenes refleksjoner omkring parforholdet og den andre. Som familieterapeut er jeg opptatt av å se på parforholdet som en tredje størrelse, som noe som må betraktes som et levende system (jf. Caillé 1992). Også ut ifra en systemisk tankegang synes jeg det er hensiktsmessig å se på parforholdet som noe som også står utenfor paret selv, hvor kjærligheten til *paret* er like viktig som kjærligheten til den andre. Når et par oppsøker parterapi i den hensikt å få det bedre sammen, betrakter jeg det som å arbeide for forholdet. Jeg synes derfor det har vært interessant å se på hvordan informantene har sett på sitt *par*, og om hva som har vært vanskelig og om det har vært spesielle prioriteringer som har vært viktig for å ivareta parforholdet.

Alle parene beskriver ulike prosjekter i parforholdet, eller parforholdet som et prosjekt. Parforholdet *som* prosjekt betyr innsatser og vedlikehold, og manifesterer seg på ulike måter, også gjennom prosjekter *i* parforholdet. Gjennom ekteskapskurs, kjærestetid, turer, ferier, ferieplanlegging, overraskelser, et godt måltid, oppussing, et godt hverdagsliv eller samtale, eller jobbe sammen om oppgaver som betyr noe for andre.

Dina og David poengterer det å ikke ta hverandre for gitt i hverdagen, og at overraskelser og kjæresteturer er en måte å unngå dette på. Dette finner vi også hos Sternberg; forutsigbarhet kan bryte ned den opplevde intimiteten, og forandringer og variasjoner inn i forholdet bidrar til utvikling og økt intimitet (Sternberg 1986:126). For Eva og Espen er det ”prosjekt hverdagsliv” som er det viktigste slik jeg oppfatter det. De fokuserer ikke på ivaretagelse av parforholdet på samme måte som de andre parene. De forteller at de kan glemme å anerkjenne hverandre i hverdagen og at berøring eller kjærlighetsord ikke er så framtrædende.

Sammenholdt med den noe betingede forpliktelsen, kunne man kanskje tro at paret så på sitt eget forhold som et ”risikofylt prosjekt” jamfør Syltevik sin undersøkelse (Syltevik 2000). Jeg oppfatter likevel at tilliten og tryggheten er like stor her som hos de andre parene, selv om synlige tegn på intimitet eller fokus på kjærestetid er fraværende.

”...fravær av kjærtegn eller ord har aldri skapt noe vondt hos meg, fordi jeg er så trygg på det som er, at det er bra.” (Espen). Sternberg sin teori trekker da også frem det positive ved at graden av intimitet vil synke jo lenger et parforhold varer, dette skjer nettopp fordi man er blitt mer sikker på hverandre, mer knyttet til hverandre og fordi forholdet er blitt nærere.

Utfordringer i parforholdet kan oppleves både innenfra parforholdet vet at forholdet utvikler seg, eller utfordringer kan bli påført utenfra. Disse utfordringene kan oppleves ulikt for hver av partene, og kan utløse krise i forholdet. David mener de har hatt flaks som ikke har opplevd verken arbeidsledighet eller alvorlig sykdom, men at de tvert imot har fått være med på en ”bølge av jappetid” som har slått gunstig ut for parets økonomi. Flere av parene understreker at det ikke er hendelser utenfra som har ført til vanskeligheter i samlivet, selv om det for noen har innbefattet barnløshet, vanskelige familieforhold, sykdom eller arbeidsledighet. Hvilke ressurser man har til å løse slike utfordringer, kan ha stor betydning for hvordan man kommer seg igjennom. Mine informanter kan kanskje sies å ha større ressurser for å løse ulike utfordringer på bakgrunn av deres sosiale bakgrunn og økonomiske situasjon, sammenlignet med andre. Blant annet er økonomi noe alle nevner som noe som har vært en kime til konflikt eller som en felles utfordring. Flere nevner fellesøkonomi som en viktig organisering, og flere understreker god økonomi nå som noe som bidrar til en positiv situasjon for parforholdet. Men det at utenforliggende påkjenninger heller har medvirket til å styrke parforholdet, kan også bety at disse parene har evnet å støtte hverandre og være tilstede for hverandre nettopp igjennom vanskelige situasjoner, at de har en evne til resiliens, en av de viktige kvaliteter som kjennetegner et godt parforhold jf. Mackey og O’Brien sin undersøkelse (1995).

Berit og Bjørn forteller at det er indre uro og rastløshet som til tider har vært utfordringene i deres parforhold. Kanskje kan dette ses i lys av Finkels teori om behovet for selvutvikling og personlig vekst, og at dette har opplevdes tidvis vanskelig for paret å realisere innenfor rammen av parforholdet (Finkel m.fl. 2014). Dette paret er også de som klart uttrykker at parforholdet har utviklet seg underveis, sammen med deres personlige utvikling.

Noen trekker fram at de er kommet i en fase i livet hvor en større grad av ro preger forholdet. Anne og Asle ”stresser” ikke så mye lenger med å jobbe seg igjennom bøker eller ekteskapskurs, de er nå mer opptatt av å bare være sammen hvis de har en helg alene. Berit forteller at hun (fortsatt) er rastløs og utålmodig og trenger stadig nye utfordringer i forhold til

utdanning og jobb, men at hun samtidig har et ”*veldig behov for den trygge rammen*” som hun har hjemme. Kanskje er det slik at Finkels teori om personlig vekst og selvrealisering er noe som aktualiseres i større grad for en aldersgruppe eller en tidsperiode av parforholdet, eller at det knyttes mer til arbeidslivet, mer enn at det er noe som til stadighet utfordrer parforholdet.

David: ”*Det er vel, det ligger vel noe i oss med det at vi har ikke egentlig noe sånn voldsomt som vi strever etter, vi har jo våre karrierer, vi har jo våre mål i livet, men det blir mer sånn på det yrkesmessige, altså nå er vi fornøyd vi har hus og hytte, vi kan ta ferier, vi har unger som ter seg..*”

Dina: ”*Vi har god økonomi, det er veldig rolig.*”

David: ”*Vi har kommet dit vi er fornøyd med å være.*”

”*Jeg har alltid i mitt liv vært på jakt etter litt til...og jeg er veldig glad for at det litt til ikke handler om en kone eller en kjæreste eller elskerinne, men jeg har alltid vært på jakt etter et eller annet(...)men det er der jeg begynner å kjenne, nå jeg er en voksen mann, jeg har fått til noe, jeg er stolt av det jeg har, og kanskje jakten på det nye, rastløsheten og rotløsheten min, den er i ferd med å skrus av, tror jeg.*” (Espen)

Finkel problematiserer at den type utfordring eller motstand som man trenger av partneren for å oppnå vekst og utvikling, kan stå i kontrast til det man trenger for å kjenne seg elsket og kompetent. Det er ingenting i mitt materiale som bekrefter dette. Her beskrives motstand som noe positivt, som en støtte, korrigerende eller kilde til utvikling. Espen understreker at den motstanden Eva gir, gjør ham til et bedre menneske, og er noe han ønsker skal fortsette.

Alle parene har fortalt at de krangler, noen krangler mindre nå enn i begynnelsen av forholdet. Berit sier ”*vi er jo personer som diskuterer og er fryktelig uenige og enige om hverandre men vi liker jo hverandre*”. Dina mener at det å krangle også kan være noe som styrker deres forhold. De har ikke vært opptatt av å skjerme barna når de krangler, men barna har heller aldri vært redd for at foreldrene skulle skilles, de har vært vitne til den positive interaksjonen.

”*...sånn som unga våre har alltid sett at plutselig så kan han røske meg og dra meg ned i sofaen bare sånn på tull ikke sant, tror alltid de har sett at vi har tatt på hverandre og, de har også hørt at vi har krangla, altså vi ikke sånn som krangler når barna har..altså vi tar en der og da for å si det sånn..hehe..jeg tror de ser at vi har et levende hjem...*” (Dina).

Gottman har i sin forskning funnet at mengden konflikt ikke har betydning for kvaliteten i forholdet, så lenge det er en overvekt av positiv respons. Men en likhet i konflikthåndtering er noe av det viktigste i fornøyde parforhold (Gottman 2011). Det kan synes som om Eva og Espen var mer ulike i begynnelsen av forholdet. Eva nevner også at konflikt har vært en

prøvelse for forholdet. Begge er opptatt av direktet og åpenhet, og Espen sier det alltid har vært ”mye temperament”, samtidig som han ikke trives med høy temperatur eller krangler. Kanskje dette handler mer om en kommunikasjonsstil, som har vært utviklet seg til å bli mer lik for paret etter hvert som tiden har gått. Mackey og O’Brien sin undersøkelse viste at en utvikling mot en mer åpen og direkte måte i konflikthåndteringen økte tilfredsheten i forholdet. Den samme undersøkelsen viste også at kommunikasjonen i parforholdet ofte ble utfordret i perioder med tenåringsbarn, noe Espen også gir eksempler på.

Det er en faktor som må nevnes selv om oppgavens ramme ikke gjør det mulig å drøfte temaet videre⁴⁷. Likestilling fremheves ofte som en forutsetning for et godt samliv i dag, og tilsvarende som en skilsmisseårsak der hvor (hovedsakelig) kvinner opplever at ikke mennene tilfredsstiller kravene til likestilling og deltakelse knyttet til hus, barn og ivaretagelse av samlivet (jf. Thagaard 2005, Syltevik 2000, Moxnes 1994). Alle parene i min undersøkelse bruker begreper som likestilte og likeverdige, og forteller blant annet om et arbeidsmønster der begge partene har deltatt i forhold til barneomsorg og husarbeid. Espen forteller at dette er et verdisett som er ulikt mange av dem han kjenner i sitt arbeidsmiljø, hvor menn deltar lite på hjemmearenaen. Noen av parene er opptatt av å dele husarbeid bortimot 50-50, mens andre har fordelt oppgavene i hjemmet mer etter hva de finner naturlig eller hva de kan og ikke kan. For noen har husarbeid vært et konfliktområde tidligere, men det er gjennomgående ikke det lengre for noen av parene. Dina og David understreker videre at det at han har kunnet prioritere jobb og karriere, mens hun har arbeidet i nærmiljøet og tatt en større del av hjemmeoppgavene, har vært avgjørende for det gode familielivet de har hatt. Dina skulle ønske seg samme karrieremuligheter, samtidig som hun sier det ”ikke har vært noe offer” å ta seg av barn og hus, og at to likestilte karrierer ikke har vært mulig eller ønskelig.

5.3.1 Kjærlighet, følelser og forpliktelse

Jeg innledet dette prosjektet med en nysgjerrighet omkring parforholdet i vår tid hvor det relasjonelle har større betydning enn tidligere. Blir det slik at man må jobbe for stadig å beholde de gode følelsene, eller er forpliktelse en verdi som bidrar til å holde et par sammen, gjennom perioder hvor gode følelser ikke er dominerende? Jeg oppsummerer i stedet: ”ja takk, begge deler”. Den forpliktelse som jeg oppfatter hos parene er nettopp en

---

⁴⁷ Også fordi det heller ikke ble nevnt som en viktig kvalitet, muligens fordi det ligger implisitt i parenes tankegang og levemåte.

”følelsesmessig forpliktelse ut ifra hengivenhet, kjærlighet og tilknytning til partneren” (Adams og Jones 1997:1177). Denne forpliktelsen er, som vi ser, knyttet til gode følelser, og gir samtidig en motivasjon til å ivareta disse, en ”forpliktelse til å bevare kjærligheten” (Sternberg 1986:119). Men i realismens ånd er det ingen av parene som gir uttrykk for at parforholdet eller kjærligheten er noe som går av seg selv. Hvordan parene uttrykker kjærlighet eller jobber med å ta vare på kjærligheten og parforholdet varierer som vi har sett fra ord og berøring, til oppmuntringer og gode måltider, samtaler og til en vektlegging av den praktiske hverdagskjærligheten som noe som kommer i tillegg til det andre, eller i stedet for. Kjærlighet uttrykt som hensyn og omsorg og avlastning i hjemmet er noe som fremheves som sentralt i Thagaard sin undersøkelse (2005). Men uansett om språk eller synlige tegn på intimitet er til stede eller ikke, så er tilliten og tryggheten like sterk hos alle parene i min undersøkelse.

Ingen av parene snakker om kjærlighet som lidenskap, selv om flere beskriver gode følelser og noe som kan ”*ligne på forelskelse*” i enkelte perioder. Alle parene gir hverandre en klem eller kyss i løpet av dagen. Ingen nevner sex som en viktig kvalitet i forholdet, som en måte å vise kjærlighet på, eller som et konflikttema underveis. Ett par nevner at det har vært et savn. Som nevnt i metodekapittelet må jeg ta høyde for at sex som manglende tema i intervjuene skyldes at *samtale om sex* fortsatt er et tabuområde slik Almås og Benestad hevder (2006:55), selv om samfunnets åpenhetskultur i dag gir en oppfatning av det motsatte. Media gir uansett et inntrykk av at seksualitet er viktig for mange i den voksne befolkning (Vildalen 2014:58). Giddens går så langt at han hevder at seksualiteten er avgjørende for et parforholds opprettholdelse eller oppløsning (Giddens 1994:68). Kanskje er dette mer relevant for kortvarige forhold enn for langvarige samliv, slik som Jamieson påstår (Jamieson 1998). Mackey og O’Brien fant i sin undersøkelse at hos fornøyde langvarige parforhold var den psykologiske intimiteten i form av gjensidig forståelse, aksept, tillit og respekt viktigere enn den fysiske intimiteten. Samtidig er det flere undersøkelser som viser at graden av tilfredshet i parforholdet er knyttet til seksuallivet (Træen m.fl 2008), og det hadde vært interessant og visst noe om dette gjaldt for parene i min undersøkelse.

Irritasjon, krangler og slitenhet har hatt sin plass også i disse samlivene. Samtidig er det ingen som påberoper seg forventninger til den andre eller til parforholdet som ikke har blitt innfridd. Det kan være at forventninger til den andre og til parforholdet ligger implisitt etter så mange års samliv, og dermed er vanskelig å språksette. Men bildet er nyansert. Mens noen av

informantene presiserer at de har krav og forventninger til et godt parforhold, sier én at det er best å ikke legge for store forventninger til parforholdet for ikke å bli skuffet. Dina og David mener de *"lever veldig enkelt"*. Og der hvor ett par har "eksperimentert" med parforholdet for å finne ut av følelsene for hverandre, og tatt en pause i samlivet på grunn av "indre uro og rastløshet", er det flere som aldri har hatt en tanke på å avslutte ekteskapet. Berit og Bjørn målbærer noe av det samme som Fromm skriver: at å elske en annen ikke bare er en sterk følelse, men en beslutning og et løfte (Fromm 1985:60). Bjørn uttrykker det slik: *"Hvis du velger å sette deg i en posisjon hvor du ikke kan ta det (valget om å gå), så sparer du deg selv for noe."*

Siden parene i mitt utvalg har meldt seg selv til denne undersøkelsen (jf. kap.3.3) er det ikke uventet at både opplevd forpliktelse og fornøydhet i parforholdet er sterk. Jeg finner at det er mange elementer av Giddens rene forhold som er karakteristiske for parene i min undersøkelse, særlig med henblikk på en følelsesmessig investering, at ekteskapet ikke er en årsak til forpliktelse, men en betydningsbærer av forpliktelse, og det at parene har et likestilt forhold (Giddens 1994:188). *"Det er det jeg tenker at det er det som er forhold, det er liksom give and take"*, stadfester Bjørn. Men min opplevelse av parenes stabilitet, forpliktelse og tillit, samsvarer ikke med det sårbare, midlertidige og noe egoistiske parforholdet som Giddens beskriver, slik jeg oppfatter ham. Det er ingenting i mitt materiale som tilsier at forholdets varighet vurderes kontinuerlig, eller at forholdene oppfattes som risikofylte prosjekter, jamfør Syltevik sin undersøkelse (2000). Men forholdet vurderes i den forstand at man ønsker å arbeide for å bevare det gode eller å få det enda bedre sammen.

Kanskje kommer det nettopp av samlivets langvarighet, at det er mer som danner fundamentet og styrker forpliktelsen enn bare forholdet selv. Parene gir uttrykk for at kjærligheten viser seg som en aktiv omsorg i hverdagslivets fellesskap. Denne kjærligheten tar også ansvar, både for den andre og for parforholdet, ikke som en plikt utenfra, men ut ifra et indre ønske.

Espen: ...og det har vært en haug med kompromisser, men det har ikke vært kompromisser fordi jeg må, men fordi jeg ser at det blir til noe bedre...så det er lite plikt i det forholdet her
Eva: Hvis man ser på ordet sånn nøytralt så ligger det mye forpliktelse i det å være i en familie, vi har mye ansvar for hverandre og for å opptre sånn at man ikke skader de andre, jeg tenker at sånn omsorgen eller forpliktelsen eller ansvaret for fellesskapet dekker vel mye hvordan vi handler uten at det
Espen: Men det er ikke en plikt, det er fordi vi vil, fordi det er riktig, sånn tenker i hvert fall jeg umiddelbart, det er fordi det er det riktige å gjøre
Eva: Ja, og ikke så mye det heller, men fordi jeg vil fordi det er riktig, det smaker også
Espen: Det er ikke riktig sett fra andre, men sett kun herfra...
Eva: Ja ikke sant, det kommer ut av meg selv

Oppsummering

Jeg startet med et ønske om å lære litt om langvarige parforhold i dag, hva som kreves for å holde sammen, og hvordan forpliktelse betraktes i et samfunn hvor antall skilsmisser er høyere enn tidligere og hvor relasjonelle årsaker er en legitim årsak til samlivsbrudd.

Jeg har erfart det som mange kjenner igjen når det gjelder å tilegne seg kunnskap; jo mer man vet, jo bedre forstår man hvor lite man vet. Jo mer jeg har sett av den kunnskapen som finnes omkring parforhold, desto mer har jeg sett av alt som jeg må velge bort. Som jeg skrev innledningsvis, er samliv og parforhold noe som engasjerer mange, dette gjelder også forskere. Det har etter hvert vært utfordrende å se hvor mange innfallsvinkler og teorier jeg kunne ha valgt for å besvare min problemstilling.

Min problemstilling kunne vært smalnet inn for å innsnevre fokus og dertil hørende teori og eksisterende forskning. Samtidig var det så mange ting jeg var nysgjerrig på når det gjaldt langvarige parforhold, og det var så mye av det parene fortalte i intervjuene som jeg syntes var spennende. I tillegg syntes jeg det var vanskelig å skulle spisse problemstillingen underveis i prosjektet, og samtidig sikre at informantene kjente igjen hva som var utgangspunktet for undersøkelsen og deltakelsen i den.

For dette prosjektets del kunne det vært interessant å forske nærmere på forholdet mellom tillit og tilknytning, forpliktelse og gjensidig avhengighet eller forpliktelse og fornøydhet i parforholdet.

Den eksterne validiteten i denne undersøkelsen kunne vært styrket ved å utvide antall informanter, eller ved å sikre en større variasjon hos informantene i for eksempel alder, samlivsform eller antall ekteskap (ikke førstegangsgifte). Samtidig syntes jeg det var viktig at alle informantene ble rekruttert på samme måte (via facebook), og tilfallet stoppet etter fire par, det antall som var mitt mål i utgangspunktet. Hvis jeg hadde intervjuet paret hver for seg, kunne jeg ha fått fram eventuelt flere forskjeller og ulikheter som kunne gitt grunnlag for en sammenligning, for eksempel ut fra kjønn. Jeg minner meg selv om at dette er, og er ment å være, en begrenset kvalitativ studie, som ikke skal gi generelle beskrivelser av dagens langvarige samliv. Til tross for et begrenset utvalg: Parforhold og samliv er et mangefasettert tema, og hvert enkelt par har gitt meg en unik, rik og variert beskrivelse av sine parforhold.

Litteraturliste

- Adams, J.M. and Jones, W.H. (1997). *The Conceptualization of Marital Commitment: An Integrative Analysis*. Journal of Personality and Social Psychology, 72 (5), s. 1177-1196.
- Alberoni, F. (1997). *Eg elsker deg*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Almås, E. og Benestad, E.E.P (2006). *Sexologi i praksis*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Amato, P.R og Hayes, L.N. (2014). "Alone Together" Marriages and "Living Apart Together" Relationships. I: A. Abela og J. Walker (ed.) Contemporary Issues in Family Studies. West Sussex: Wiley Blackwell.
- Anderson, H. (2003): *Samtale, sprog og terapi*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bachand, L.L og Caron, S.L. (2001). *Ties that bind: A Qualitive study of happy long-term marriages*. Contemporary Family Therapy, 23(1). Hentet fra:
<http://ezproxy.diastud.no:2179/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=56dfd44f-c8ba-4e7a-a9e5-53c0b3c2050a%40sessionmgr111&vid=16&hid=115>
- Barstad, A. (2012) *Parforhold og livskvalitet. Tilfreds med livet? Samlivet betyr mer for kvinner enn for menn*. SSB, Samfunnsspeilet 2012/3. Hentet fra:
<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/tilfreds-med-livet-samlivet-betyr-mer-for-kvinner-enn-for-menn>
- Beck, U. (1997). *Risiko og frihet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Beck, U. og Beck-Gernsheim, E. (1995). *The normal chaos of love*. Cambridge: Polity Press.
- Bufetat (2009). *Deg, Meg, Oss. Familievern tjenesten i Norge*. Oslo: Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
- Caillé, P. (1992). *Én og én er tre. Oppdagelsesreiser i parlandskap*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Cherlin, A.J. (2004). *The deinstitutionalization of American marriage*. Journal of Marriage & Family. 66 (4), s. 848-861. Hentet februar 2015 fra:
<http://ezproxy.diastud.no:2179/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=f518e08e-e4ac-4d70-951b-6d072627e824%40sessionmgr115&vid=1&hid=115>
- Dahlen, M. (2011): *Nextopia – om livet, lykken og pengene*. Oslo: Cappelen Damm.
- Danielsen, H. og Mühleisen, W. (2009). *Statens parkurs Godt samliv*. Tidsskrift for samfunnsforskning 50 (1), s. 3-26. Hentet fra:
http://ezproxy.diastud.no:2089/tfs/2009/01/statens_parkurs_godt_samliv
- Finkel, E.J. et al (2014). *The Suffocation of Marriage: Climbing Mount Maslow Without Enough Oxygen*. Psychological Inquiry 25(1), Taylor & Francis Group. Hentet 8.april 2014 (og 21.mai 2015): <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1047840X.2014.863723>

- Fromm, E. (1985). *Om kjærlighet*. [The art of loving, 1956] Oslo: Aventura Forlag.
- Frønes, I. og Brusdal, R. (2000). *På sporet av den nye tid. Kulturelle varsler for en nær fremtid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Giddens, A. (1994). *Intimitetens forandring. Seksualitet, kjærlighet og erotikk i det senmoderne samfund*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Gottman, J.M. (1999). *The Marriage Clinic. A Scientifically-Based Marital Therapy*. USA: W.W. Norton & Company.
- Gottman, J.M. (2011). *The science of trust. Emotional attunement for couples*. New York: Norton.
- Gottman, J.M. and Silver, N. (1999). *The seven principles for making marriage work*. London: Weidenfeld & Nicolson.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: J.W. Cappelen's Forlag as.
- Hawkins, D. og Booth, A. (2005) *Unhappily Ever After: Effects of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being*. *Social Forces* 84 (1), s. 445-465. Hentet fra: <http://ezproxy.diastud.no:2179/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=56dfd44f-c8ba-4e7a-a9e5-53c0b3c2050a%40sessionmgr111&vid=4&hid=115>
- Illouz, E. (1997). *Consuming the Romantic Utopia. Love and the Cultural Contradictions of Capitalism*. Berkeley: University of California Press.
- Jamieson, L. (1998). *Intimacy. Personal Relationships in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press.
- Jamieson, L. (1999). *Intimacy transformed? A critical look at the "pure relationship"*. *Sociology* 33(3) s. 477-494. Hentet fra: <http://staff.um.edu.mt/aabe2/S99%20Jamieson.pdf>
- Jensen, P. og Ullleberg, I. (2011). *Mellom ordene*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Johnson, M.P, Caughlin, J.P. and Huston, T.L. (1999). *The Tripartite Nature of Marital Commitment: Personal, Moral, and Structural Reasons to Stay Married*. *Journal of Marriage & Family*, 61(1) s. 160-177. Hentet fra: <http://ezproxy.diastud.no:2171/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=248e2b02-4aa8-4a40-a417-1ae9bb259a1f%40sessionmgr4001&hid=4109>
- Kitterød, R.H. og Lømo, A. (1996). *Småbarnsforeldres tidsbruk 1970-90*. I: B. Brandth og K. Moxnes (red.). *Familie for tiden. Stabilitet og forandring*. Tano Aschehoug.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Larsen, A.K. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Mackey, R.A. og O'Brien, B.A. (1995). *Lasting marriages. Men and women growing together*. USA: Praeger Publishers.
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning – en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- McCabe, M.P. (2006). *Satisfaction in Marriage and Committed Heterosexual Relationships: Past, Present and Future*. Annual Review of Sex Research, 17(1) s. 39-58. Hentet fra: <http://ezproxy.diastud.no:2171/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=248e2b02-4aa8-4a40-a417-1ae9bb259a1f%40sessionmgr4001&vid=6&hid=4109>
- Michaelsen, H.C. (2009). *Lytting som intervensjon. Kommunikasjon i parforholdets livsfaser*. Oslo: Diakonhjemmet Høgskole. (Masteroppgave i familierapi og systemisk praksis). <http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/98200/LYTTING%20SOM%20INTERVENSJON%5b1%5d.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Moxnes, K. (1994). *Med kjærligheten som eneste lim*. I: I. Frønes og A. Hompeland (red.). Den nye barne- og familiebooka. Oslo: Universitetsforlaget.
- Noack, T (1996). *Familieutvikling i demografisk perspektiv*. I: B. Brandth og K. Moxnes (red.). Familie for tiden. Stabilitet og forandring. Tano Aschehoug.
- Noack, T og Seierstad, A. (2003) *Utviklingen i samliv. Heller jeg enn vi?* Samfunnsspeilet 2003(3). Oslo: Statistisk sentralbyrå. Hentet fra: <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/heller-jeg-enn-vi>
- Noack, T. (1994a). *Ekteskap, samboerskap og samlivsbrudd*. I: I. Frønes og A. Hompeland (red.). Den nye barne- og familiebooka. Oslo: Universitetsforlaget.
- Noack, T. (1994b). *Moderne familiers lykke og ulykke. Ekteskap, samboerskap og samlivsbrudd*. I: I. Frønes og A. Hompeland (red.). Den nye barne- og familiebooka. Oslo: Universitetsforlaget.
- Noack, T. (2010). *En stille revolusjon: det moderne samboerskapet i Norge*. Oslo: Universitetet i Oslo. (Dr.avhandling ved Det Samfunnsvitenskapelige fakultet).
- Patrick, H. (2014). *Ascending Mount Maslow With Oxygen to Spare: A Self-Determination Theory Perspective*, Psychological Inquiry: An International Journal for the Advancement of Psychological Theory, Vol 25, No 1, s. 101-107. Hentet april 2015 fra <http://dx.doi.org/10.1080/1047840X.2014.878682>
- Rauer, A. og Volling, B. (2013). *More than One Way to be Happy: A Typology of Marital Happiness*. Family Process, 52 (3), s. 510-534. Hentet fra: <http://ezproxy.diastud.no:2179/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=18&sid=56dfd44f-c8ba-4e7a-a9e5-53c0b3c2050a%40sessionmgr111&hid=115>

Røsand, G. (2014). *Betydningen av tilfredshet i parforholdet for psykisk helse og samlivsbrudd*. Presentasjon av Den norske mor barn undersøkelsen, Helsedirektoratet. Hentet 2. april 2014 fra: [http://www.r-bup.no/CMS/kursbase.nsf/CF14A5F73AECFA95C1257A75002C3EC1/\\$file/Presentasjon%20Funn%20fra%20doktorgrad%20R-BUP_10_sept_12_final.pdf](http://www.r-bup.no/CMS/kursbase.nsf/CF14A5F73AECFA95C1257A75002C3EC1/$file/Presentasjon%20Funn%20fra%20doktorgrad%20R-BUP_10_sept_12_final.pdf)

Skard, S. (1989). *Alders år*. Oslo: Det norske samlaget.

Sogner, S. (red) (2003). *I gode og vonde dager. Familieliv i Noreg frå reformasjonen til vår tid*. Oslo: Det norske samlaget.

Statistisk Sentralbyrå (2012). *Samboere, 2011*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet 14. mai 2015 fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/samboer>

Statistisk Sentralbyrå (2014a). *Familiar og husholdningar, 1. januar 2014*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet 14. mai 2015 fra <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/familie>

Statistisk Sentralbyrå (2014 b). *Familievern, 2013*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet 14. mai 2015 fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/famvern>

Statistisk Sentralbyrå (2015). *Ekteskap og skilsmisser, 2014*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet 14. mai 2015 fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/ekteskap>

St. meld. Nr 29 (2002-2003). *Om familien - forpliktende samliv og foreldreskap*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.

Sternberg, R.J. (1986). *A Triangular Theory of Love*. *Psychological Review* 93 (2) s. 119-135. Hentet april 2014 fra: http://pzacad.pitzer.edu/~dmoore/psych199/1986_sternberg_trianglelove.pdf

Sternberg, R.J. og Hojjat, M. (red.) (1997). *Satisfaction in close relationships*. New York: Guilford Press.

Store norske leksikon på nett. Hentet 3. mai 2015 fra: <https://snl.no/fenomenologi>

Swensen, C.H og Trahaug, G. (1985). *Commitment and the Long-term Marriage Relationship*. *Journal of Marriage and the Family*. 47 (Nov.) s. 939-945.

Syltevik, L.J. (2000). *Differensierte familieliv. Familiepraksis i Norge på slutten av 1990-tallet*. Bergen: Senter for samfunnsforskning.

Syltevik, L.J. (2005). *Fra trygg havn til vaklende fellesskap? Sosiologiske perspektiver på dagens familier og parforhold*, i H. Hårtveit (red.) *Perspektiver på parforhold*. Oslo: Universitetsforlaget.

Telste, K (2005). *Det lykkelige valget. Et kulturhistorisk blikk på pardannelse, kjærlighet og ekteskap*. i H. Hårtveit (red.) *Perspektiver på parforhold*. Oslo: Universitetsforlaget.

Thagaard, T. (2005). *Følelser og fornuft. Kjærlighetens sosiologi*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse*. 3. utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thuen, F. (2002). *Samlivsbrudd og psykisk helse: Psykiske virkninger*. Tidsskrift for Norsk Psykologforening (39) s.1083-1092. Hentet fra:
http://www.familieudvikling.dk/fileadmin/filer/forskningsrapporter/Frode_Thuen_-_samlivsbrudd_og_psykisk_helse_-_psykiske_virkninger.pdf
- Thuen, F. (2015, 8. mai). *Han bærer henne på gullstol*. Aftenpostens A-magasin (19) s.73-74.
- Træen, B., Mortensen, B.Y., og Stabell, K.K. (2008). *Samleiefrekvens – prevalens og prediktorer i et tilfeldig utvalg norske gifte og samboende heteroseksuelle par*. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 45 (6), side 683-694. Hentet fra:
http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=47111&a=2
- Vildalen, S. (2014). *Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Weigel, D.J. (2010). *Mutuality of commitment in romantic relationships: Exploring a dyadic model*. Personal Relationships, 17 (4), s.495-513.
<http://ezproxy.diastud.no:2179/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=1bc05d86-1685-4b7f-8d40-4e9549e54481%40sessionmgr112&vid=5&hid=115>
- Widerberg, K. (2001). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Øfsti, A. (2010). *Parterapi. Kjærlighet, intimitet og samliv i en brytningstid*. Oslo: Universitetsforlaget.

Presentasjon av parene

Anne og Asle har vært gift i 21 år, og har tre barn. De ble sammen da de var 17 år gamle, men det ble slutt etter ni måneder. Fem år senere ble de sammen igjen, forlovet seg og giftet seg etter ca to år. Beskriver seg selv som ”over gjennomsnittelig opptatt av ekteskap og samliv”. De har deltatt mye på ulike ekteskapskurs, og er vant til å snakke med hverandre om parforholdet, men ikke til en intervjuer slik som i denne undersøkelsen.

Berit og Bjørn har vært gift i 25 år og har to barn. De ble sammen da de var 16 og 17 år gamle, etter hvert forlovet de seg og flyttet sammen og var samboere i ca tre år før de giftet seg. Etter ca ni års ekteskap hadde det et brudd i forholdet hvor de bodde noen måneder hver for seg, men uten å innlede noen skilsmisseprosess. Snakker mye med hverandre om forholdet. Ønsket å bidra fordi de anerkjenner behovet for informanter i masterprosjekter.

Dina og David var 16 og 17 da de ble sammen, ble samboere ca fire år senere, fikk barn og giftet seg etter ca seks års samboerskap. De har nå vært gift i 20 år. De har et barn som bor hjemme, og et som er flyttet hjemmefra. Pleier ikke å snakke så mye om parforholdet sitt til andre, men syntes det kunne være artig og interessant å la seg intervju.

Eva og Espen har vært gift i 20 år. De har to barn. De var 25 år da de ble sammen, forlovet seg og var samboere i ca tre år før ekteskapsinngåelsen. Pleier ikke å snakke så mye om parforholdet sitt, men Espen beskriver seg som ”grunnleggende nysgjerrig” og kunne derfor tenke seg å være med i undersøkelsen. Begge hadde hver for seg lagt merke til annonsen på internett, og tenkt at det kunne vært interessant å delta.

HVA ER VIKTIG I ET PARFORHOLD FOR AT DET SKAL VARE I VÅR TID?

Har du og din partner levd sammen i mer enn 15 år? Da vil jeg gjerne komme i kontakt med dere snarest! Jeg trenger informanter til min masteroppgave. Det er en forutsetning at vi ikke kjenner hverandre fra før.

Det er i dag mange som går igjennom en skilsmisse eller et samlivsbrudd. Men det er også mange som holder sammen, og mange som ønsker et nytt parforhold etter opplevd samlivsbrudd. Jeg ønsker å finne ut mer av hvilke kvaliteter som er viktig for at et samliv skal vare i dagens samfunn. Jeg ønsker å vite litt om blant annet hva dere tenker rundt begrepene intensjon, forventninger og forpliktelser i forhold til parforholdet.

Jeg ønsker å foreta ett intervju med dere sammen, og hvert intervju vil vare inntil 2 timer. All informasjon vil bli konfidensielt behandlet. Du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen, uten nærmere begrunnelse. Undersøkelsen er godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Ta gjerne uforpliktende kontakt med meg for mer informasjon. Send meg en **Personlig Melding** på Facebook.

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

"KVALITETER VED ET LANGVARIG SAMLIV

-Hva er viktig i et parforhold for at det skal bestå i vår tid?"

Det er i dag mange som går igjennom en skilsmisse eller et samlivsbrudd, og det er gjort en del forskning på årsaker til at folk skiller seg. Men det er også mange som holder sammen, og mange som ønsker et nytt parforhold etter opplevd samlivsbrudd. Jeg ønsker å finne ut mer av hvilke kvaliteter eller egenskaper som er viktig for at et samliv skal vare i dagens samfunn.

-Hvilke faktorer er sentrale for at par holder sammen over lengre tid?

-Med hvilke intensjoner ble parforholdet inngått, og har disse endret seg etter hvert?

-Hvilke forventninger hadde og har informantene til parforholdet og til hverandre?

-Hva tenker informantene om begrepet "forpliktelse" sett i sammenheng med parforholdet?

Dette er noen av spørsmålene jeg håper å få belyst gjennom mitt forskningsprosjekt. Hvis du og din partner har levd sammen i 15 år eller mer, og helst er under 50 år, så vil jeg gjerne komme i kontakt med dere. Dette er et ledd i min mastergrad i familierapi ved Diakonhjemmets høgskole, Oslo. Foruten masterstudier, er jeg i praksis som familierapeut på deltid. Jeg er tidligere utdannet sosionom, diakon og familierapeut.

Hva innebærer deltakelse i studien for dere?

Jeg ønsker å foreta ett intervju med dere sammen (eller hver for dere hvis dere heller ønsker det). Intervjuet kan vare opptil 2 timer. Intervjuet vil bli tatt opp på lydbånd. Dette vil bli konfidensielt behandlet på samme måte som navn og andre personopplysninger. Spørsmålene vil omhandle hva som har vært viktig i deres parforhold, som for eksempel;

Hva var utgangspunktet for parforholdet, intensjonen om varighet, hva slags forventninger hadde du til parforholdet og til den andre- i begynnelsen? Underveis? Nå? Hva har vært med å påvirke disse forventningene? Blir parforholdet prioritert bevisst? Hva påvirker forholdet og på hvilken måte? Hva slags vanskeligheter/ overvinnelser har dere vært igjennom? Hva var viktig for å komme igjennom? Hva tenker du om begrepet forpliktelse?

Dersom det er enkelte spørsmål som du ikke ønsker å besvare, har du full rett til å la være. Dere kan bestemme hvor og når intervjuet skal finne sted. Jeg kan gjerne komme

hjem til dere, eller vi kan møtes et egnet sted i deres nærhet, så lenge det er anledning til å snakke uforstyrret. Jeg vil være så fleksibel som mulig med hensyn til både tid og sted.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg og min veileder ved Diakonhjemmets høgskole Åse Holmberg, som vil ha tilgang til personopplysninger som navn, adresse, telefonnr. Navneliste vil bli oppbevart nedlåst separat fra lydbånd/minnepenn, som også for øvrig vil bli oppbevart forsvarlig nedlåst. Anonymitet i publikasjonen (masteroppgaven) vil bli tilstrebet, slik at det ikke skal være mulig for andre å gjenkjenne deres bidrag.

Prosjektet skal etter planen avsluttes ca 1. juli 2015. Så snart oppgaven er godkjent vil både personopplysninger og lydopptak bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med

Astrid Gangestad (masterstudent)
astridgangestad@gmail.com
tlf. 41252181

eller veileder
Åse Holmberg
Diakonhjemmets høgskole
ase.holmberg@diakonhjemmet.no
tlf. 92233844

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt skriftlig informasjon om studien, og er villig til å delta i ett intervju som kan tas opp på lydbånd.

(dato)

(prosjektdeltaker)

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Åse Holmberg
Diakonhjemmet Høgskole
Postboks 184 Vinderen
0319 OSLO

Vår dato: 04.09.2014

Vår ref: 39591 / 3 / SSA

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 28.08.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>39591</i>	<i>Kvaliteter ved det gode samliv. Hva kjennetegner et godt parforhold?</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Diakonhjemmet Høgskole AS, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Åse Holmberg</i>
<i>Student</i>	<i>Astrid Gangestad</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.07.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Sondre S. Arnesen

Kontaktperson: Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 33 48

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Astrid Gangestad astridgangestad@gmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11 nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07 kyrre.svarva@svt.ntnu.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 39591

Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse.

Det behandles sensitive personopplysninger om seksuelle forhold.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Diakonhjemmet Høgskole AS sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal sendes elektronisk eller lagres på privat pc/mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 01.07.2015. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette lydoptak

Semistrukturert intervju (åpne spørsmål med mulighet for å følge opp det informanten forteller) med lydopptaker.

INFORMASJON OM OPPGAVEN, MEG SELV, SAMTYKKE, TAUSHETSPLIKT,

*Kan du gi et eksempel (historier) på det du snakker om nå?... Flere ting?...
Fortell meg om hva som skjedde sist gang...*

Alder:

Sammen/sambo/gift siden:

HVA ER VIKTIG I ET PARFORHOLD FOR AT ET SAMLIV SKAL VARE?

- Hva gjorde at dere responderte på min forespørsel om informanter?
- Kan du/dere fortelle litt om deres parforhold?
(hva er deres historie? Forelskelse? hva falt du for)
- Kan du huske hva du tenkte var *intensjonen* og målet ved inngåelsen av parforholdet?
(Var det et ønske om å etablere seg? Hvor lenge skulle det vare? Hvorfor evt. samboerskap kontra ekteskap? Hvis ekteskapsinngåelse, hva betydde vigselritualet for deg?)
- Hvilke forventninger hadde du til din partner? (Kanskje du har noen eksempler eller historier?)
- Kan du fortelle litt om hvilke forventninger du hadde til parforholdet **i begynnelsen**?
- Var det noe eller noen som var med å påvirke deg og dine forventninger?
- Kan du fortelle litt om nettverk/familie/opprinnelsesfamilie; er det "mange" samlivsbrudd/langvarige parforhold?
- Har dette påvirket deres eget parforhold? (I så fall på hvilken måte?)
- Hva tenker du nå om hvor lenge det skal vare?
- Hvilke forventninger har du hatt til parforholdet **underveis**? Til din partner? Hva har påvirket disse?

- Hva slags forventninger har du til parforholdet **nå**? Til din partner? Hva tror du er med på å påvirke disse forventningene nå? (Endringer i forventninger og i påvirkning?)
- Tror du det er det noen sammenheng mellom forventninger og varigheten av parforholdet?

NÆRMERE BESKRIVELSE AV FORHOLDET

- Hvordan vil du beskrive forholdet deres? Hva slags forhold har dere?
- Hva har vært/er viktig i deres forhold? (noen historier som kan gi eksempler?) (Hvilke kvaliteter i forholdet har vært betydningsfulle?)
Er det noen spesielt betydningsfulle hendelser som har påvirket parforholdet?
- Følelser. Må det kjennes godt? Overvekt av gode følelser? Gode/dårlige perioder?
- "Deler alt"? viktig med egentid, egne aktiviteter, tid sammen? Likestilling?
- Er det spesielle ritualer (hverdagslige eller spesielle) som er viktig i deres forhold?
- På hvilken måte viser du din partner at du (elsker, verdsetter, setter pris på, er glad i)...?" Hørt om Kjærlighetsspråkene"? (Tid, anerkjennende ord, tjenester, berøring, gaver)
- Gjør du spesielle prioriteringer med tanke på å styrke forholdet? (Har du tenkt på parforholdet som en "tredje størrelse" som må ivaretas spesielt?)
- Er det noe du savner i parforholdet? Noe du skulle ønske annerledes – (men som ikke har vært så viktig at det har vært ødeleggende)
- Hva skjer hvis man forelsker seg i, eller blir begeistret for en annen? (Er et godt parforhold en buffer mot utroskap)
- Andres samlivsbrudd eller kommentarer som "20 år...det er jammen ikke verst i vår tid!!" – hva tenker du om dette i forhold til deres eget parforhold?
- Er det andre ting som er med på å påvirke forholdet deres nå? På hvilken måte?
- Konflikthåndtering, vanskeligheter underveis, overvinnelser dere har vært igjennom? Har du noen gang tenkt "dette orker jeg ikke mer?" Hva var viktig for at dere kom igjennom?
- Hva mener du har hatt størst betydning for at dere har holdt sammen?

- Hva er annerledes nå i forhold til tidligere? Fordeler ved langvarighet?
- Har du noen tilføyelser generelt: Hva mener du er viktige kvaliteter i et godt parforhold? Hva er viktig for at parforholdet skal vare?

FORPLIKTELSE

- Hva legger du i begrepet forpliktelse?
- I parforholdet? I familien? Generelle betraktninger om din forpliktelse til lokalsamfunnet eller storsamfunnet, miljø og lignende?
- Er forpliktelse en viktig verdi hos deg? I så fall – hvor kommer denne verdien fra?
- Innebærer forpliktelse trofasthet?
- Kan man velge å elske, slik du ser det?
- Tror du det er en sammenheng mellom synet på forpliktelse og varigheten av parforholdet deres? Har forpliktelse vært en drivkraft/lim i forholdet –til tider?

Er det noe jeg ikke har spurt om som du ønsker å si noe om?